RIIGI OSALUSEGA ÄRIÜHINGUTE, SIHTASUTUSTE JA MITTETULUNDUSÜHINGUTE KOONDARUANNE 2022. AASTA KOHTA

SISSEJUHATUS

Käesolev riigi osalusega äriühingute, sihtasutuste ja mittetulundusühingute 2022. aasta koondaruanne (edaspidi *koondaruanne*) on koostatud vastavalt riigivaraseaduse (edaspidi *RVS*) § 99 lõikele 2. Rahandusministeerium on koondaruande koostanud 2022. a majandusaasta aruannete, osaluse valitsejate ning asutaja- ja liikmeõiguste teostajate seisukohtade ning esitatud teabe põhjal.

Käesolev koondaruanne koosneb kolmest peatükist, käsitledes vastavalt riigi osalemist äriühingutes, sihtasutustes ja mittetulundusühingutes.

Koondaruande esimene peatükk käsitleb riigi osalemist äriühingutes alates 2022. aasta algusest, võttes arvesse seisuga 31.05.2022 toimunud muudatusi (asutamised, võõrandamised, ühinemised jm). Peatükis on antud ülevaade riigi osalusega äriühingute majandustegevusest 2022. aastal[1] ning käsitletud äriühingute poolt neile seatud tegevus- ja finantseesmärkide saavutamist. Antakse ülevaade riigieelarvesse 2022. aastal makstud ja 2023. aastaks planeeritud dividendide kohta. Aruande lisades 1.1-1.9 on tabelitena toodud riigi osalusega äriühingute loetelu, tegevusalasid ning majandustulemusi kirjeldavad koondtabelid.

Koondaruande teises peatükis antakse ülevaade riigi asutatud sihtasutustest, nende majandustegevusest ja tegevuseesmärkide seadmisest ning saavutamisest. Kirjeldatakse ka sihtasutustega toimunud muutuseid, samuti on kirjeldatud sihtasutuste tegevuse efektiivsust lähtuvalt nende tegevusspetsiifikast valitud suhtarvude abil. Aruande lisades 2.1-2.3 on esitatud loetelu riigi asutatud sihtasutustest ja nende tegevusaladest, samuti nende majandusnäitajate koondtabel.

Koondaruande kolmandas peatükis antakse ülevaade riigi osalemisest mittetulundusühingutes. Riigivara valitsejad teostavad riigi liikmeõigusi maaparandusühistutes, korteriühistutes ning muudes mittetulundusühingutes, kui Vabariigi Valitsus on otsustanud neis osaleda ja määranud riigi liikmeõiguste teostaja. Täpsem info on leitav aruande lisades 3.1-3.4.

[1] *Koondaruandes toodud majandustulemused on esitatud summeerituna mitte konsolideerituna, st tütarettevõtjaid omavate äriühingute aruanded on konsolideeritud, kuid erinevate riigi osalusega äriühingute koondsummadest ei ole omavahelisi käibeid ega saldosid elimineeritud.*

KOKKUVÕTE

Äriühingute üldnäitajad

2022. aasta lõpu seisuga kuulus riigile osalus 30 äriühingus, sealhulgas oli riik ainuomanik 23 äriühingus ning enamusosalus kuulus riigile 5 äriühingus. Neist 30-st ei tegutsenud aruandeperioodil kaks[2], mida ei ole koondaruandesse kaasatud. Käesoleva koondaruandega anname ülevaate aasta jooksul tegutsenud 28-st riigi osalusega äriühingust. Nende 28 seas on ka AS Ökosil, kus riigil on 35% vähemusosalus. Äriühingute 2022. aasta koondtulemused võrdluses viimase 10 aastaga on esitatud Joonisel 1.

Riigi äriühingute kogukäive jätkas 2022. aastal kiiret kasvu, mida vedas peamiselt Eesti Energia seoses energiakandjate kõrgete hindadega. Ühingute peale kokku oli kasv väga suur: +1,1 mld eurot (+49%). Käive suurenes 18 ja vähenes 9 äriühingus. Riigi enamusosalusega äriühingute puhaskasumid kokku moodustasid 2022. a 366,2 mln eurot, mis tähendab 70,9% suurenemist võrreldes eelmise aastaga. Puhaskasumi muutust mõjutas positiivselt kõige enam Eesti Energia (aastane muutus +104,2 mln eurot) ja negatiivselt Operail (-10,7 mln eurot). Ülejäänud ettevõtete koondkasum suurenes aastaga 58,5 mln euro võrra. Puhaskasum suurenes 15 äriühingus. Omakapitali tootlus näitas aasta varasemaga võrreldes kiiret kasvu tõustes aastaga 7,2% peale. Siiski ei ole suur osa äriühingutest (16) jätkuvalt piisavalt tulusad, et katta ära omakapitali hinda.

Üldiselt on riigi osalusega äriühingud endiselt piisavalt kapitaliseeritud ja kapitali struktuur on üldiselt konservatiivne ja madala riskiga, mida kinnitab ka fakt, et vaatamata 2020. aasta tervisekriisile ja Ukrainas toimuvast sõjategevusest tingitud ebakindlatele oludele on riigi osalusega äriühingud üldiselt hästi vastu pidanud.

Joonis 1. Äriühingute põhinäitajad 2013 – 2022

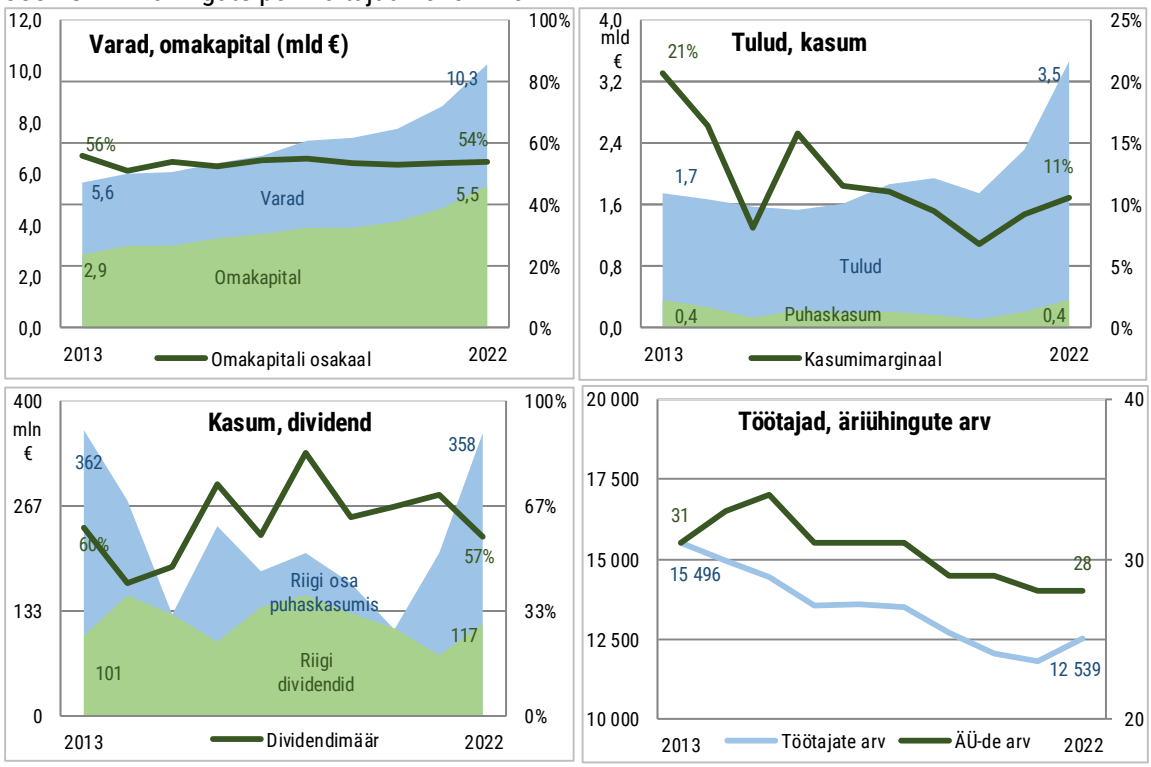

[2] *AS Estonian Air ja Goldbalt OÜ*

Osaluste säilitamine ja võõrandamine

Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis 2023–2027 on rahandusministrile antud ülesanne novembriks 2023 esitleda Vabariigi Valitsusele analüüsi ja ettepanekuid riigi osalusega ettevõtete erastamiseks. Koalitsioon on seadnud eesmärgiks jätkata mittestrateegiliste riigi osaluste erastamisega ja kavas on koostada 2023. a lõpuks erastamisele minevate ettevõtete nimekiri. Koondaruandes on tehtud ülevaade osaluste valitsejate esialgsetest hinnangutest osaluste võõrandamiste ja säilitamiste vajadustele, sügavam analüüs koos ettepanekutega esitatakse Vabariigi Valitsusele vastavalt tegevusprogrammile.

Äriühinguid juhitakse omaniku huvidest lähtuvalt

Kõigile riigi osalusega äriühingutele peale Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS-i on kehtestatud omaniku ootused eraldi omaniku ootuste dokumendina, millest äriühingute nõukogud ja juhatused äriühingu juhtimisel peavad lähtuma. Omaniku ootused kuuluvad perioodilisele ülevaatamisele. Alates 2022. a algusest on omaniku ootuste kehtestamine ja regulaarne uuendamine RVS-iga tehtud osaluste valitsejatele kohustuslikuks.

Aastaga on paremaks muutunud olukord äriühingute tegevuse nõukogu poolses eesmärgistamises. Käesoleva aruande koostamise ajaks on 24 äriühingu nõukogu kinnitanud esmakordse või uuendatud strateegiadokumendi[3], aasta varem oli selline strateegiline dokument kinnitatud 22 äriühingule. Sellele täiendavalt tegutseb AS Eesti Loto hasartmängumaksu seaduse ja valdkonna strateegiadokumentide alusel. AS-i Eesti Loots strateegia on aegunud, kuid see äriühing lõpetab seoses Riigilaevastiku moodustamisega tegevuse alates 1.07.2023. Strateegia uuendamise protsess on jäänud pooleli AS-is Saarte Liinid. Strateegiad on seega olemas enamusel riigi enamusosalusega äriühingutest, aga mitte kõigil (valdavalt on eelmine strateegia lihtsalt aegunud). Ülevaade äriühingute põhilistest strateegiadokumentidest, nende kinnitamise kuupäevadest ning nimetustest on toodud lisas 1.9.

Sihtasutuste üldnäitajad

Riigi sihtasutuste portfelli kuulus 2022. aasta lõpu seisuga 64 sihtasutust – alates 2022. a 1. jaanuarist ühinesid SA KredEx ja Ettevõtluse Arendamise SA ning alates 2023. a 1. jaanuarist ühinesid SA Keskkonnainvesteeringute Keskus ning SA Erametsakeskus. Käesolevasse analüüsi on kaasatud 64 sihtasutuse finantsandmed, sh KIK ja Erametsakeskus eraldiseisvalt.

Sihtasutuste varade seis on kolme viimase aasta jooksul oluliselt muutunud – esmalt 2020. aasta tervishoiukriisi tulemusel varade maht hüppeliselt tõusis 916 mln euro võrra, kuid 2022. a kriisimeetmete osalise lõpule jõudmisega langes 352 mln euro võrra.

[3] *Strateegiadokumendi nimetus ei pruugi tingimata olla „strateegia". Nimekirjas võib esineda puuduseid, kui äriühing ei ole esitanud valdkonna eest vastutavale ministrile nõukogu koosoleku protokolli, kus strateegiadokument kinnitati.*

Joonis 2. Riigi sihtasutuste varade maht (mln €)

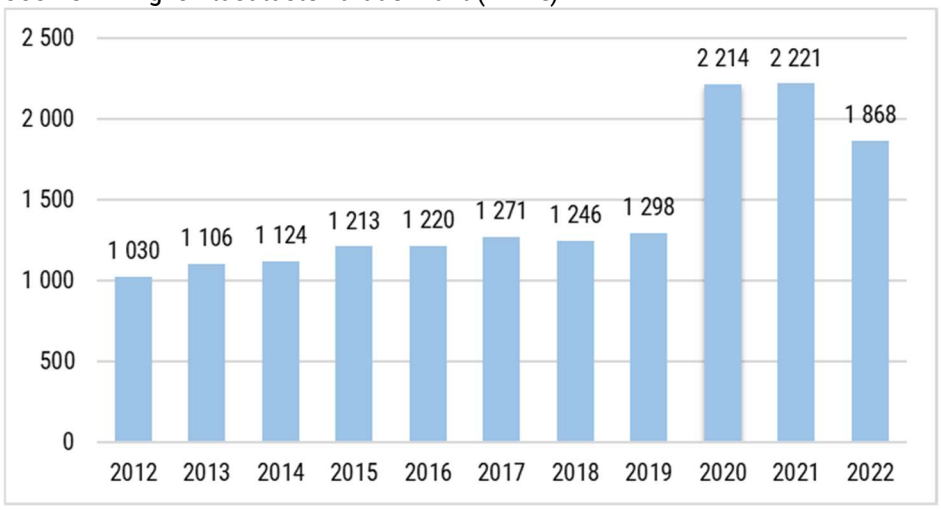

Rahandusministeerium on sihtasutused jaganud põhitegevuste alusel nelja tegevusvaldkonda – toetuste andmine, teenuste pakkumine avalikkusele sarnaselt äriühingutega, kultuuriteenuste pakkumine oma põhivara baasil ja Eesti arengu uurimine.

Joonis 3. Riigi sihtasutuste varade jaotus sihtasutuste portfellis 2022. ja 2021. a (mln €)

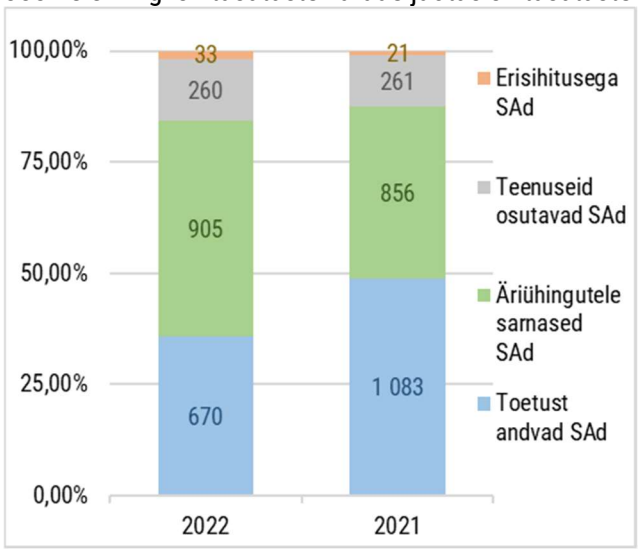

Sihtasutuste 2022. a finantsseisukorda kirjeldavad võrdluses 2021. aastaga järgmised olulised koondnäitajad:

Varad	Kohustised	Töötajate arv
1868 mln EUR / -15,9%	889 mln EUR / -29,1%	14090 / +0,6%
Tulud	Saadud toetused	Omatulu
1064 mln EUR / +1,1%	340 mln EUR / -11,4%	717 mln EUR / +8,1%
Kulud	Antud toetused	Ülalpidamiskulu
1052 mln EUR / +2,5%	127 mln EUR / -33,7%	924 mln EUR / +11%

Riigi sihtasutustest neljal ületab varade maht 200 mln eurot ning koos viiendaga on osakaal 2 protsendipunkti võrra langenud 78%-le kõigi sihtasutuste koguvaradest ning ligi 2/3 kogutuludest ja -kuludest.

Tabel 1. Riigi TOP5 sihtasutust

Asutuse nimi	Varad, mln €	tulud, mln €	kulud, mln €	töötajate arv
Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA	545	71	71	364
Maaelu Edendamise SA	307	8	4	29
SA Tartu Ülikooli Kliinikum	265	346	338	5 408
SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla	261	305	295	4 098
SA Keskkonnainvesteeringute Keskus	76	4	17	56
SUM TOP5	1 455	736	726	9 955
Kokku 2022	1 868	1 064	1 052	14 090
TOP5 osakaal	78%	69%	69%	71%

Vaatamata sihtasutuste arvu pidevale muutumisele ja viimase aja vähenemisele on töötajate arv olnud tõusutrendis, kasvades pea igal aastal ja moodustades aasta lõpu seisuga 14 090 töötajat (aastane kasv 0,6%).

Joonis 4. Sihtasutuste põhinäitajad 2012 – 2022

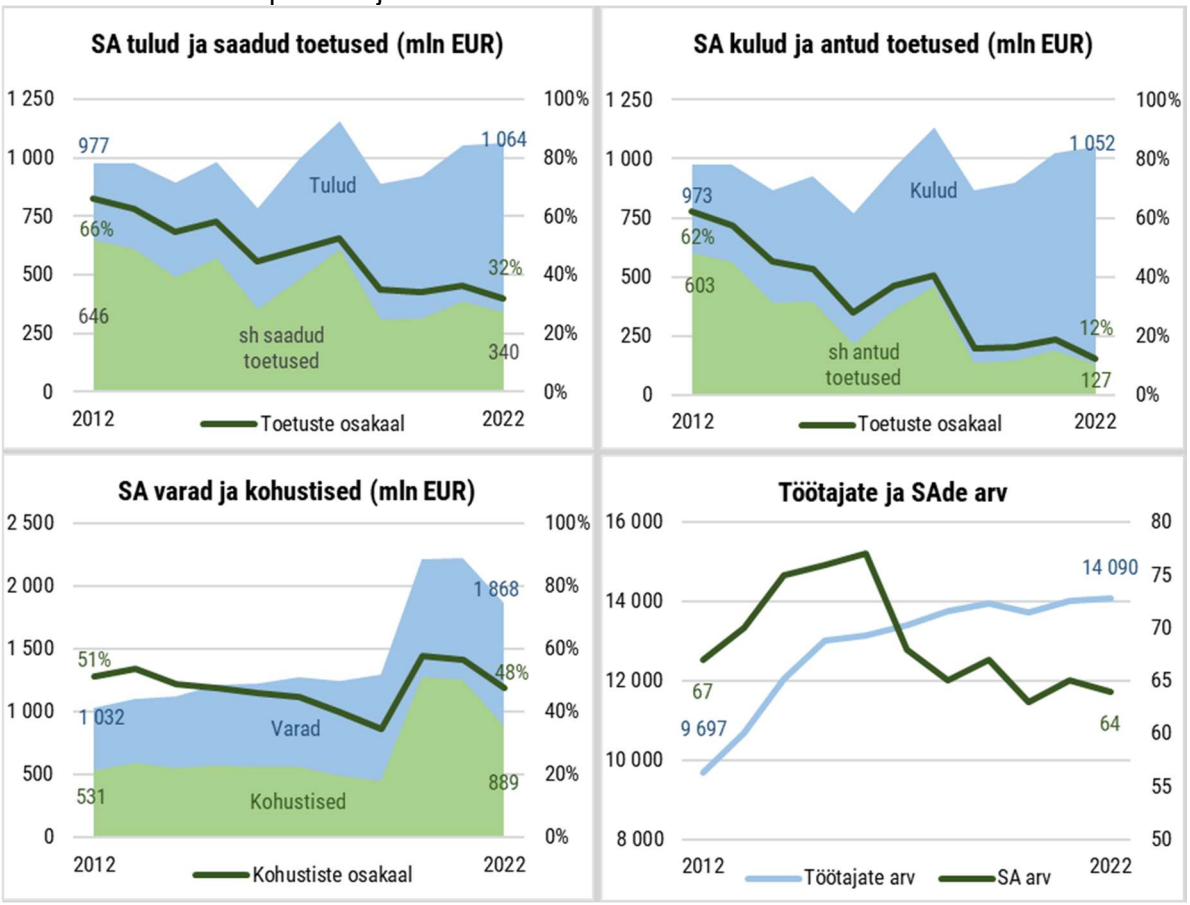

Varade kogumaht langes 2022. aastal pea 16%; tegevustulude ja –kulude koondmahud kasvasid mõlemad 2022. a vastavalt 1,1% ja 2,5%; positiivsena tuleb ära markeerida omatulude 8,1% kasvu, mis kompenseeris ka toetuste languse ning koondina tulud kasvasid; kahjuks ületas kulude kasv tulude kasvu ja koondina puhastulem sihtasutustel vähenes 11 mln eurole (2021. a 28 mln eurot)

Eesmärkide täitmisega ollakse valdavalt rahul

Riigi 64 sihtasutusest hindasid asutajaõiguste teostajad enamuse tulemusi vähemalt headeks, kuid oli ka neid, mille puhul tulemust peeti rahuldavaks. Kui COVID-19 tulenev tervisekriis hakkas

2022. a mööduma, siis olulist negatiivset mõju avaldas ka sihtasutustele eskaleerunud sõda Venemaa ja Ukraina vahel, mistõttu arvestati eesmärkide saavutamise hindamisel selle mõjusid.

Riigi liikmesus erinevates mittetulundusühingutes vajab suuremat tähelepanu

Riik on 2022. aasta lõpu seisuga liikmeks 80 Eestis registreeritud mittetulundusühingus, millest 62 olid maaparandusühistute registris registreeritud maaparandusühistud, kolm olid jätkuvalt mittetulundusühingute ja sihtasutuste registris registreeritud (sh endised) maaparandusühistud, üheksa piirkondlikud ühistranspordikeskused ning kuus muud mittetulundusühingud.

Eesti Vabariik on ka paljude rahvusvaheliste mittetulundusühingute ja assotsiatsioonide liige, kuid teave nendes osalemise kohta on ebaühtlane ning süstematiseerimata. Koondaruanne on koostatud Rahandusministeeriumile kättesaadavate avalike andmete alusel ning sisaldab vaid neid välisriigis registreeritud juriidilisi isikuid, mille kohta on riigivara valitsejad esitanud Rahandusministeeriumile liikmeõiguste teostamise aruande ja/või milles on riigi liikmeõiguste teostaja määratud Vabariigi Valitsuse korraldusega. Eelmise aasta lõpu seisuga oli riik liige vähemalt 25 välismaises juriidilises isikus.

Riigi liikmeõiguste teadliku teostamise ning riigi ressursside efektiivse kasutamise tagamiseks (ülevaate omamiseks riigi liikmesustest ning riigi- ja valitsusasutuste samaaegse liikmesuse vältimiseks) peame vajalikuks viia iga ministeeriumi valitsemisalas läbi liikmesuste revisjoni, hõlmates sellega nii Eestis kui ka teistes riikides registreeritud piiratud vastutusega eraõiguslikud juriidilised isikud. Eriti oluline ja vajalik on see ministeeriumite ja nende vastutusalade ümberkorraldamise järgselt.

SISUKORD

Sissejuhatus 1
Kokkuvõte 2
1 Äriühingud 9
1.1 Ülevaade riigi osalemisest äriühingutes 9
1.1.1 Äriühingute arv 9
1.2 Ülevaade äriühingutes osalemise põhimõtetest, nende tegevusest ja juhtimisest 9
1.2.1 Teabe avalikustamise nõuete täitmise ülevaade 10
1.2.2 Nimetamiskomitee tegevus 12
1.2.3 Osaluspoliitika põhimõtted 13
1.2.4 Majandustulemused 13
1.2.5 Aruandlus ja sisekontroll 20
1.3 Seisukohad osaluste säilitamise kohta ja strateegiad 22
1.3.1 Hinnangud omaniku ootuste täitmisele 22
1.3.2 Seisukohad osaluste säilitamise kohta 22
1.3.3 Strateegiad 23
1.4 Kapitalistruktuur ja omakapitali hind 24
1.4.1 Kapitalistruktuur 24
1.4.2 Omakapitali hind 26
2 Sihtasutused 28
2.1 Ülevaade riigi asutatud sihtasutustest 28
2.2 Ülevaade sihtasutuste majandustegevusest 29
2.2.1 Sihtasutuste varade ja laenukohustiste dünaamika 29
2.2.2 Sihtasutuste tulud ja kulud 30
2.3 Sihtasutuste asutajaõiguste teostamine 32
2.3.1 Sihtasutuste ülevaade asutajaõiguste teostajate lõikes 32
2.3.2 Hinnangud Sihtasutuste tegevusele 34
2.4 Sihtasutuste toimimise efektiivsus 36
2.4.1 Sihtasutuste neli gruppi 36
2.4.2 Toetust vahendavad sihtasutused 39
2.4.3 Äriühingutele sarnased sihtasutused 40
2.4.4 Oma varade baasil teenust osutavad sihtasutused 42
2.4.5 Erisihitusega sihtasutused 43
3 Mittetulundusühingud 45

3.1 Ülevaade riigi osalusega mittetulundusühingutest 45
3.2 Liikmeõiguste teostamine maaparandusühistutes 46
3.3 Liikmeõiguste teostamine ühistranspordikeskustes 46
3.4 Liikmeõiguste teostamine muudes mittetulundusühingutes 46
3.5 Liikmeõiguste teostamine välisriigis registreeritud mittetulundusühingutes 48
3.6 Liikmeõiguste teadlik teostamine ja kaasnev aruandlus 55
3.6.1 Riigi liikmesus mittetulundusühingutes 55
3.6.2 Riigi liikmesusega kaasnev aruandlus 56
3.6.3 Majandusaasta aruannete esitamise kohustus 56
4 Lisad 57
Lisa 1.1 Riigi osalusega äriühingud 01.01.2022 ja 31.10.2023 ning nende tegevusalad 58
Lisa 1.2 Riigi äriühingute põhiandmed 2022. aasta kohta 60
Lisa 1.3 Äriühingute 2022. a majandusaasta suhtarvud ja investeeringud 61
Lisa 1.4 Riigi osalusega äriühingute osalused ja nende tegevusalad, seisuga 31.05.2023 62
Lisa 1.5 Muutused äriühingutes ja osalustes (v.a Riigi Kinnisvara AS), 01.01.2022 - 31.05.2023 64
Lisa 1.6 Muudatused RKAS-i aktsiakapitalis 01.01.2022 - 31.05.2023 66
Lisa 1.7 Omakapitali hinna arvutamise metoodika 67
Lisa 1.8 Riigi äriühingute strateegiad, seisuga 31.05.2023 71
Lisa 1.9 Optimaalse kapitalistruktuuri arvutamise metoodika 72
Lisa 1.10 Riigi äriühingute poolt jagatud toetused 2013–2022 (tuh €) 74
Lisa 2.1 Riigi sihtasutused asutajaõiguste teostajate lõikes seisuga 31.12.2022 75
Lisa 2.2 Riigi sihtasutused asutajaõiguste teostajate lõikes seisuga 06.07.2023 78
Lisa 2.3 Riigi sihtasutuste 2022. a majandusnäitajad (tuh €) 81
Lisa 3.1 Riigi liikmesusega Eesti maaparandusühistute registris registreeritud maaparandusühistud seisuga 31.12.2022 83
Lisa 3.2 Riigi liikmesusega Eesti mittetulundusühingute ja sihtasutuste registris registreeritud (endised) maaparandusühistud seisuga 31.12.2022 85
Lisa 3.3 Riigi liikmesusega piirkondlikud ühistranspordikeskused ja muud Eestis registreeritud mittetulundusühingud seisuga 31.12.2022 86
Lisa 3.4 Riigi liikmesusega välisriigis registreeritud mittetulundusühingud seisuga 31.12.2022 87

1 ÄRIÜHINGUD

1.1 Ülevaade riigi osalemisest äriühingutes

1.1.1 ÄRIÜHINGUTE ARV

2022. aasta alguse seisuga osales riik kokku 30 äriühingus, neist jätkuvalt tegutsevaid oli 28.

Tegutsevatest äriühingutest olid aruandeaasta lõpu seisuga riigi 100% osalusega ehk riigi äriühinguid 23 ning alla 50% suurune osalus oli riigil ühes tegutsevas äriühingus. Ülejäänud nelja äriühingu puhul jäi riigi osalus vahemikku 50-93,3%, kusjuures AS-is Levira ei ole riigil vaatamata 51% osalusele otsustusõigust, sest äriühingu põhikirjast tulenevalt on üldkoosolekul otsuse vastuvõtmiseks vaja 2/3 häältest.

2022. aasta lõpu seisuga osales riik jätkuvalt kokku 30 äriühingus, neist tegutsevaid oli 28.

Enim riigi osalusega jätkuvalt tegutsevaid äriühinguid (14 tk) on praeguseks Kliimaministeeriumi valitsemisalas, oluline muutus toimus siin ministeeriumite ümberkorralduse järel 2023. a suvel. Üldse valitses 2022. a lõpu seisuga (ja valitseb ka praegu) osalusi äriühingutes kuus ministeeriumi.

Riigi osalusega äriühingute nimekiri seisuga 01.01.2022 ja 31.05.2023 on toodud lisas 1.1. Perioodil 01.01.2022 - 31.05.2023 toimunud detailsed osaluste muudatused on toodud lisas 1.5 (riigi äriühingud v.a. Riigi Kinnisvara AS) ja lisas 1.6 (Riigi Kinnisvara AS).

1.2 Ülevaade äriühingutes osalemise põhimõtetest, nende tegevusest ja juhtimisest

Seisuga 31.12.2022 oli riigil vähemalt 50% osalus 27 ning 10-50% osalus ühes jätkuvalt tegutsevas äriühingus. Lisaks neile äriühingutele oli riigil osalus ka kahes mittetegutsevas ettevõttes, millest:

- AS Estonian Air lõpetas 2015. a jooksul tegevuse ning pankrot kuulutati välja 29.12.2015. Kuna ettevõttes pankroti järgselt tegevusi ei toimunud (va pankrotihalduri toimingud), siis ei ole AS Estonian Air käesolevasse aruandesse kaasatud. Pankrotimenetluse toimingud on lõppjärgus ning eeldatavasti aasta jooksul ühing kustutatakse registrist.
- Goldbalt OÜ osalus on kohtuotsusega riigi kasuks konfiskeeritud ja aktiivset majandustegevust äriühingus Rahandusministeeriumile teadaolevalt ei ole.

Jätkuvalt tegutsevaid riigi osalusega äriühinguid (kokku 28) on edaspidi nimetatud ühiselt riigi osalusega äriühingud. 2023. a 1. juulil lisandus üks mittetegutsev äriühing, kuna käivitus AS-i Eesti Loots likvideerimine ning selle tegevus viidi üle Riigilaevastikku.

1.2.1 TEABE AVALIKUSTAMISE NÕUETE TÄITMISE ÜLEVAADE

Riigivaraseadus sisaldab kõrgendatud nõudeid teabe avalikustamisele riigi otsustusõigusega äriühingute veebilehtedel. Avalikustada tuleb muuhulgas nõukogu koosseis, selles tehtud muudatused ja nõukogu liikmetele määratud tasu, üldkoosoleku otsused, kvartaalsed finantsaruanded (alates aastast 2022 koos selgituste ja võrdlusandmetega ka väiksemate äriühingute puhul), auditeeritud ja kinnitatud majandusaasta aruanne ning nõukogu tegevuse ülevaade. Teave peab olema avaldaja veebilehel kättesaadav viie aasta jooksul pärast avalikustamist.

Varasemates koondaruannetes on antud ülevaateid informatsiooni avaldamise miinimumnõuete täitmisest äriühingute poolt ning kuna olukord liigub paremuse poole aeglaselt, siis teeme seda taas. Mitmed äriühingud ei avalda jätkuvalt nõutavat teavet või on seda väga keeruline üles leida.

Ülevaade nõuete täitmisest

Käesoleva koondaruande koostamise käigus viisime läbi vastavushindamise seisuga 01.08.2023. Selle tulemused ja võrdlus eelmise vastavushindamisega (seisuga 31.05.2022) on leitavad lisatud tabelist 1-1. Vaatluse alt on välja jäetud kaks äriühingut, milles riigil puudub otsustusõigus (AS Levira ja AS Ökosil) ning AS Eesti Loots (likvideerimisel, veebileht pole enam kättesaadav).

Võrreldes pisut enam kui aastatagusega on kümne äriühingu teabe avalikustamise praktika paranenud, kuid on ka tagasilangemisi, mistõttu selles valdkonnas nõuetele täielikult vastavate äriühingute arv on jäänud üheksale. Nendeks on AS Tallinna Sadam, AS Hoolekandeteenused, AS Nordic Aviation Group, AS KredEx Krediidikindlustus, OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus, AS Vireen, AS Teede Tehnokeskus, Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS ja OÜ Transpordi Varahaldus.

Kõige rohkem on oma tulemust parandanud AS Nordic Aviation Group ja OÜ Transpordi Varahaldus, kellel aasta tagasi esines kõige rohkem puudusi. Sel aastal esineb teabe avalikustamise valdkonnas kõige rohkem puudusi OÜ-l Rail Baltic Estonia. Levinuimad vajakajäämised on jätkuvalt seotud nõukogu tegevuse ülevaadete ja üldkoosoleku otsuste avalikustamisega.

Tabel 1-1. Riigi otsustusõigusega äriühingute teabe avalikustamine oma veebilehel RVS-i alusel seisuga 01.08.2023

Äriühing	Nõukogu koosseis		Nõukogu liikmete kuutasud		Üld-koosoleku otsused		Nõukogu tegevuse ülevaade		Ühingu-juhtimise aruanne		Aasta-aruanded		Kvartali-aruanded		Aruannete selgitused ja võrdlused		Auditi-komitee		Teated olulistest asjaoludest	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
AS Tallinna Sadam																	kohustuslik			
AS Hoolekandeteenused																	kohustuslik			
AS Nordic Aviation Group																	kohustuslik			
AS Eesti Liinirongid																	kohustuslik			
AS Eesti Post																	kohustuslik			
AS Eesti Raudtee																	kohustuslik			
Riigi Kinnisvara AS																	kohustuslik			
AS Tallinna Lennujaam																	kohustuslik			
AS Operail																	kohustuslik			
Elering AS																	kohustuslik			
Eesti Energia AS																	kohustuslik			
Lennuliiklusteeninduse AS																				
AS KredEx Krediidikindlustus																				
OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus																				
AS Vireen																				
AS Teede Tehnokeskus																				
Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS																				
OÜ Transpordi Varahaldus																				
AS Eesti Loto																				
AS A. L. A. R. A																				
AS Eesti Varude Keskus																				
AS Eesti Vanglatööstus																				
AS Metrosert																				
AS Saarte Liinid																				
OÜ Rail Baltic Estonia																				

Teave olemas
Teave ebapiisav
Teave puudub

1.2.2 NIMETAMISKOMITEE TEGEVUS

Jaanuaris 2017 riigi osalusega äriühingute nõukogu liikmete nimetamiseks moodustatud nimetamiskomitee ülesandeks on riigi osalusega äriühingute osaluse valitsejatele ettepanekute tegemine nõukogu liikmete valimiseks ja tagasikutsumiseks, samuti nõukogu koosseisu suuruse ja nõukogu liikmetele makstava tasu määramiseks. Nimetamiskomitee koosneb neljast erasektori tunnustatud ettevõtlus- ja juhtimiseksperdist, kes valitakse kolmeks aastaks, ning kahest avaliku sektori esindajast, kelleks on Rahandusministeeriumi kantsler ning roteeruva liikmena käsitletavas äriühingus riigi osalust valitseva ministeeriumi kantsler.

Alates 27. jaanuarist 2020 kuni 26. jaanuarini 2023 olid Nimetamiskomitee valitud liikmeteks Kaido Padar (esimees), Argo Luude, Reet Roos ja Toomas Tamsar. 2022. aasta jooksul toimus 15 koosolekut ja 2 hääletust ning osaluste valitsejatele tehti kokku 29 ettepanekut.

Alates 12. maist 2023. a on Nimetamiskomitee valitud liikmeteks Annika Uudelepp (esimees), Kadi Pärnits, Mati Polli ja Peeter Saks.

Nõukogude komplekteerimisel on nimetamiskomitee eesmärgiks tagada nõukogu koosseisu mitmekesisus ja koostöövõime ning kindlustada äriühingu omaniku ootuste täitmiseks vajalike erinevate kompetentside olemasolu. Üldjuhul on nõukogus 4-6 liiget, liikmete volituste pikkus on kolm aastat ja nõukogu liikmed on ametis kuni kaks järjestikust ametiaega. Välditakse nii sisulisi kui ka näilikke huvide konflikte (konkurendid, peamise kliendi või tarnija esindajad).

Nimetamiskomitee ettepanekul täidetud liikmepositsioone on riigi osalusega äriühingute nõukogudes seisuga 31.12.2022 kokku 118, neid täidab 108 isikut

- Naiste osakaal nõukogudes on 28%, nõukogu esimeestest 19% on naised
- Erasektori tippjuhtide osakaal nõukogu esimeeste hulgas on 85%
- Nõukogu liikmete mediaanstaaž on 2,6 aastat

Kokku[4] on sama kuupäeva seisuga riigi osalusega äriühingute nõukogudes 126 liikmepositsiooni, keskmiselt on ühes nõukogus 4,5 liiget ja neist 27% on naised.

Joonis 1-1. Riigi osalusega äriühingute nõukogude sooline jaotus ja koosseisu suurus

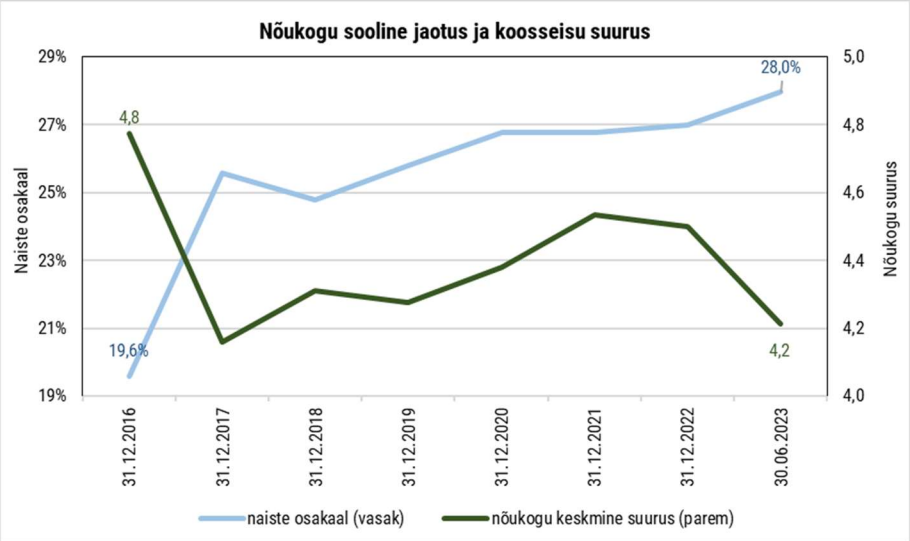

[4] Sisaldab lisaks nimetamiskomitee ettepanekul nimetatutele nõukogu liikmeid, kelle valib eraldi nimetamiskomitee (AS Tallinna Sadam 7 liiget) või kaasomanik (AS Ökosil 3 liiget, AS Levira 2 liiget), kuid ei sisalda Elektrilevi OÜ (Eesti Energia AS tütarettevõtja) nõukogu liikmeid.

Eesmärgiga hinnata nimetamiskomitee tegevuse tulemuslikkust, nõukogu koosseisude töövõimet ja täiendavate muudatusettepanekute tegemise vajalikkust korraldab Nimetamiskomitee Rahandusministeeriumi riigivara osakonna kaasabil riigi osalusega äriühingute nõukogudes kord aastas enesehindamisi. Veebruaris 2023 toimunud järjekordsel enesehindamisel osalesid kõigi jätkuvalt tegutsevate riigi otsustusõigusega äriühingute nõukogud – kokku 117 endist ja praegust nõukogu liiget 28 äriühingust. Enesehindamise küsimustik keskendub viiele teemale ning tulemused paranevad aasta aastalt.

Tabel 1-2. Riigi otsustusõigusega äriühingute nõukogu enesehindamise tulemused (2018-2023)

Küsimuste grupp	Keskmine 2023	Keskmine 2022	Keskmine 2021	Keskmine 2020	Keskmine 2019	Keskmine 2018
A. Omaniku ja äriühingu eesmärkide selgus	**4,55**	4,46	4,38	4,25	4,15	
B. Nõukogu koosseis, töökorraldus ja töövõime	**4,78**	4,73	4,74	4,70	4,59	4,56
C. Mina nõukogu liikme rollis	**4,78**	4,78	4,80	4,77	4,65	4,58
D. Nõukogu suhe juhatuse esimehe ja juhatusega	**4,68**	4,65	4,61	4,60	4,52	4,47
E. Tagasiside nõukogu esimehe tööle	**4,81**	4,82	4,72	4,70	4,61	4,68
Üldkeskmine	**4,71**	**4,67**	**4,64**	**4,60**	**4,50**	**4,55**

Kokkuvõtte enesehindamise tulemustest said nõukogu juht ja osalust valitseva ministeeriumi kantsler ning Nimetamiskomitee soovitab tulemusi arutada ka nõukogu koosolekul.

1.2.3 OSALUSPOLIITIKA PÕHIMÕTTED

Riik lähtub riigile kuuluvate äriühingute osaluste valitsemisel ja seda reguleeriva õigusloome kujundamisel riigi osaluspoliitika põhimõtetest[5], mille valitsus kiitis heaks 16.01.2020. Raamdokument käsitleb teemasid nagu äriühingutes osalemise põhjused ja ulatus, valitsemise strateegiline korraldus, rollid ja juhtimistasandid riigi osalusega äriühingutes, nende jätkusuutlikkus ja läbipaistvus. Selle baasil valmistati ette riigivaraseaduse muudatused, mis jõustusid 1.1.2022. Osaluspoliitika põhimõtete uuendamise ettevalmistused algavad 2023. a ning see esitatakse Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks 2024. a jooksul.

1.2.4 MAJANDUSTULEMUSED

Varad

Riigi äriühingute varade kogumaht oli 10,3 mld eurot (2021: 8,6 mld eurot). Sarnaselt mitme varasema aastaga jätkas varade kogumaht kasvu ka 2022. aastal, tõustes eelneva perioodiga võrreldes 19% (2021: 11%). Viie suurima äriühingu varad moodustasid 2022. aasta lõpu seisuga 84% (2021: 84%) varade kogumahust, trendina on viie suurima varade mahuga ühingu osakaal koguvarades püsinud pigem stabiilne. Varade muutusesse andis suurima panuse Eesti Energia kontsern, mille varad suurenesid, kuna investeeringud ületasid kulumit ja lisaks suurenesid ka käibevarad seoses hindade ja tegevusmahtude kasvuga. Varade mahu suhteliselt kasvult oli suurim Eesti Varude Keskus (EVK), mis 2022. a soetas suures mahus gaasivaru. 2022. aastal suurenes 17 ning vähenes 11 äriühingu varade maht.

[5] https://www.fin.ee/media/5342/download

Tabel 1-3. Riigi äriühingute varad (tuh €)

Äriühing	Varad 31.12.2022	% kogu varadest	Riigi osalus äriühingus	Varad 31.12.2021	Juurdekasv
Eesti Energia AS*	5 506 200	53,70%	100%	4 384 200	25,6%
Elering AS	1 460 943	14,25%	100%	1 182 854	23,5%
Riigi Kinnisvara AS	658 097	6,42%	100%	636 904	3,3%
AS Tallinna Sadam*	621 229	6,06%	67,03%	629 538	-1,3%
AS Eesti Raudtee	417 380	4,07%	100%	374 417	11,5%
AS Eesti Varude Keskus	323 119	3,15%	100%	164 729	96,2%
AS Tallinna Lennujaam*	258 333	2,52%	100%	258 287	0,0%
Muud kokku	1 008 925	9,84%	97,80%	987 414	2,2%
Varad kokku	**10 254 226**	**100%**		**8 618 343**	**19,0%**

* konsolideeritud andmed

Käive

Riigi äriühingute müügitulude kogumaht ulatus 3,5 mld euroni, mis andis aastaseks juurdekasvuks 1,1 mld eurot (+49,4%). Müügitulu kasvas 18 äriühingul ning vähenes 9 äriühingul (2021: 22 / 5). OÜ Rail Baltic Estonia ei ole alates asutamisest veel müügitulu teeninud.

Tabel 1-4. Riigi äriühingute müügitulud (tuh €)

Äriühing	Netokäive 2022	% kogukäibest	Netokäive 2021	Juurdekasv
Eesti Energia AS*	2 218 200	64,05%	1 313 000	68,9%
Elering AS	386 975	11,17%	201 457	92,1%
Riigi Kinnisvara AS	155 962	4,50%	147 506	5,7%
AS Eesti Post*	122 918	3,55%	144 304	-14,8%
AS Tallinna Sadam*	121 703	3,51%	110 051	10,6%
AS Nordic Aviation Group*	90 587	2,62%	60 156	50,6%
AS Eesti Loto	86 570	2,50%	86 297	0,3%
Muud äriühingud kokku	280 327	8,09%	254 966	9,9%
Netokäibed kokku	**3 463 242**		**2 317 738**	**49,4%**

* konsolideeritud andmed

Joonis 1-2. TOP5 äriühingute käibe ja varade osakaal

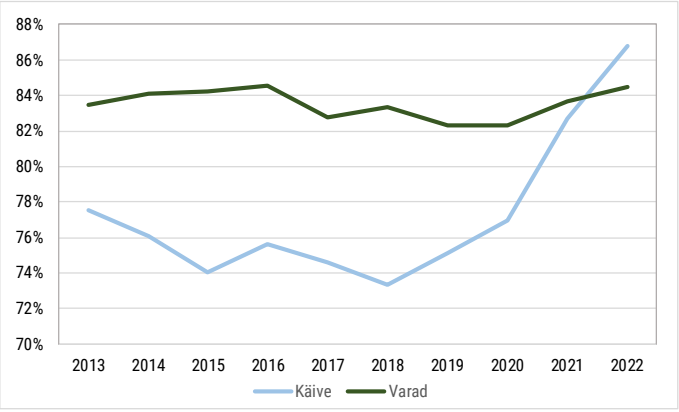

Viis suurima netokäibega äriühingut andsid 2022. aastal 87% riigi äriühingute summaarsest netokäibest (2021: 83%). Kuni 2020. a lõpuni püsis viie suurima äriühingu osakaal suhteliselt stabiilne, kuid 2021. ja 2022. a a toimus järsk osakaalu suurenemine (peamiselt tänu Eesti Energia tulude olulisele kasvule).

Suurima käibe ehk müügituluga äriühinguks oli jätkuvalt Eesti Energia AS, mille konsolideeritud müügitulud on aastaga kasvanud 69% võrra (+905 mln eurot). Käibe kiire suurenemine tulenes peamiselt energiakandjate tõusnud hindadest. Enim vähenes AS-i Eesti Post müügitulu (-21,4 mln eurot; -15%).

Rahandusministeerium on viimastel aastatel jälginud pingsalt riigi äriühingute varade efektiivsuse trendi. Alates viimasest üleilmsest finantskriisist 2009. aastal on trendiks olnud varade efektiivsuse üsna järjepidev langus.

Juuresoleval joonisel 1-2 on võrreldud varade ja müügikäibe muutumist alates 2005. a (lisatud on ka puhaskasumi näitaja). Kuni aastani 2008 suurenesid varad ja müügitulu sisuliselt võrdse kiirusega, kuid ülemaailmne finantskriis mõjutas seda tasakaalu tugevalt. Sellest ajast kuni 2016. aastani on varad kasvanud oluliselt kiiremini kui müügitulud, kusjuures peale 2013. a ja 2020. a on müügitulud isegi mitmel järjestikusel aastal langenud, kuid äriühingute varade maht on jätkanud suurenemist. 2021. a olukord mõnevõrra paranes ja 2022. a vähenes vahe müügitulude ja varade kumulatiivse kasvu vahel veelgi, sest müügitulu kasv ületas varade mahu kasvu oluliselt. Kahjuks ei saa siit teha üleüldiseid järeldusi riigi osalusega äriühingute varade efektiivsuse paranemisest, sest praktiliselt kogu selle muutuse põhjustas ühe äriühingu suur mõju koondnäitajatatele: Eesti Energia Aktsiaselts. Oluline on veel ka fakt, et kui varade maht on alates 2009. aastast konstantselt suurenenud[6], siis ei ole investeeringud märkimisväärselt mõjutanud puhaskasumeid, mis aastast aastasse üles-alla kõikudes ei ole 17 aasta trendis suurenemist näidanud.

Joonis 1-3. Äriühingute varad ja müügitulud

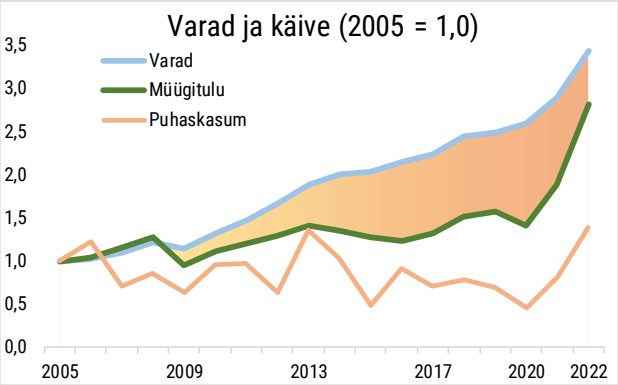

Rahandusministeerium soovitab osaluse valitsejatel ja äriühingute nõukogudel jälgida pingsalt äriühingute investeerimisplaane ning hoida samal ajal tähelepanu all ka dividendipoliitika, mis ei tohiks olla ülemäära reinvesteerimisele suunatud. Üleinvesteerimise ilmingute korral soovitame ettevõtete nõukogudel ja osaluste valitsejatel seada ettevõtetele täpsemad eesmärgid ning hoida nõudlikku joont nende eesmärkide täitmise ja majandustulemuste osas.

Puhaskasum

2022. aastal oli riigi äriühingute puhaskasumite ja -kahjumite kogusumma 366 mln eurot (2021: 214 mln eurot). Võrreldes eelmise aastaga on ühingute kogukasum suurenenud 152 mln euro ehk 71% võrra. Kogukasumi suurenemisele andis olulisima panuse Eesti Energia. Puhaskasum vähenes (st puhaskahjum suurenes) kõige enam AS-il Operail (-10,7 mln euro võrra).

Tabel 1-5. Kasumiga riigi äriühingud (tuh €)

Äriühing	Puhaskasum 2022	% kogu-kasumist	Riigi osalus	Riigi osa 2022 kasumis	Puhaskasum 2021	Juurde-kasv
Eesti Energia AS*	215 700	54,71%	100%	215 700	111 500	93%
Riigi Kinnisvara AS	32 118	8,15%	100%	32 118	34 780	-8%
OÜ Rail Baltic Estonia	28 459	7,22%	100%	28 459	11 427	149%
AS Tallinna Sadam*	25 592	6,49%	67%	17 154	25 612	0%
AS Eesti Post*	25 435	6,45%	100%	25 435	13 769	85%
Elering AS	17 414	4,42%	100%	17 414	5 108	241%
AS Eesti Loto	14 311	3,63%	100%	14 311	13 871	3%

[6] *Varade hulgast on elimineeritud sihtfinantseeringuga soetatud varad, millelt üldjuhul tulu teenimine ei ole lubatud*

Äriühing	Puhaskasum 2022	% kogu-kasumist	Riigi osalus	Riigi osa 2022 kasumis	Puhaskasum 2021	Juurde-kasv
Muud kasumiga äriühingud kokku	35 243	8,94%	98,73%	34 796	12 077	192%
Kasumid kokku	**394 273**		**97,7%**	**385 388**	**228 144**	**73%**

* konsolideeritud andmed

Kasumit (tabel 1-5) teenisid kõigist äriühingutest 20 (2021: 24) kokku summas 394 mln eurot (2021: 228 mln eurot), millest riigi osalusele vastav summa on 385 miljonit eurot (2021: 220 mln eurot). Kahjumiga lõpetas 2022. aasta 8 riigi osalusega äriühingut (2021: 4). Kahjumlike ettevõtete kogukahjum (tabel 1-6) oli 2022. aastal 28 mln eurot (2021: 14 mln eurot). Suurenes nii kahjumlike ettevõtete arv kui ka nende kogukahjum.

Tabel 1-6. Kahjumiga riigi äriühingud (tuh €)

Äriühing	Puhaskahjum 2022	% kogu-kahjumist	Riigi osalus	Riigi osa 2022 kahjumis	Puhaskasum/-kahjum 2021	Muutus
AS Operail*	-15 743	56,1%	100%	-15 743	-5 008	-214,4%
Lennuliiklusteeninduse AS	-4 880	17,4%	100%	-4 880	-3 454	-41,3%
AS Eesti Liinirongid	-4 844	17,3%	100%	-4 844	-5 302	8,6%
AS KredEx Krediidikindlustus	-1 282	4,6%	67%	-855	444	-389,1%
Muud kahjumiga äriühingud kokku	-1 329	4,7%			-168	-693,0%
Kokku	**-28 079**		**94%**	**-26 322**	**-13 932**	**-101,5%**

* konsolideeritud andmed

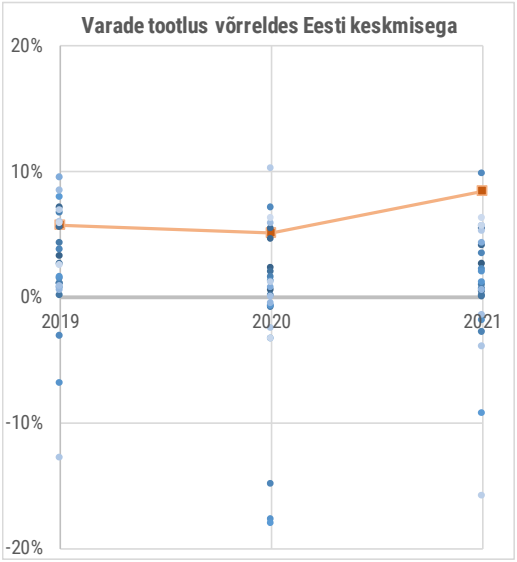

Madal kasumlikkus on riigi äriühingutele jätkuvaks probleemiks. Juuresoleval joonisel on võrreldud riigi äriühingute varade tootlust Eesti Statistikaameti poolt avalikustatava vara puhasrentaabluse keskmisega (andmed kättesaadavad kuni 2021. aastani), mis on joonisel märgitud punase joonega. Vaadeldaval perioodil on trend olnud järjepidevalt negatiivne. Kui 2019. aastal ületas Eesti keskmist taset üheksa riigi äriühingut, siis 2021. aastal vaid 2.

Kahjumite juures on oluline panna tähele sihtfinantseerimise kajastamise mõju. Mitme äriühingu puhul kajastub sihtfinantseeringu tulu selle saamise perioodis (ühekordne suur kasum), kuid vastav sihtfinantseeringuga soetatud vara amortiseerub kasuliku eluea jooksul. Selline tulude ja kulude ajaline mittevastavus ning puhaskasumi ülisuur kõikumine aastate vahel on tingitud Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendi § 25 lõikes 1 sõnastatud nõudest, mille kohaselt need avaliku sektori üksused, kes koostavad raamatupidamisaruandeid lähtudes Eesti finantsaruandluse standardist, kajastavad sihtfinantseerimist tuluna tegevuskulude tegemise või põhivara soetamise perioodil. Viidatud nõue mõjutas 2022. aastal seitset riigi äriühingut[7].

Intressitundlikkus

[7] *AS A. L. A. R. A., AS Eesti Liinirongid, AS Hoolekandeteenused, AS Metrosert, AS Vireen, OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus ja OÜ Rail Baltic Estonia.*

Seoses kiiresti tõusnud intressimääradega (6 kuu EURIBOR on tasemelt -0,5% 2022. a veebruari alguses tõusnud praeguseks tasemele üle 3,95%, kuid oli lühiajaliselt ka üle 4,0%) on seekordses koondaruandes vaadatud äriühingute tundlikkust intressimäärade tõusule. Tegemist on lihtsustatud lähenemisega, kuna laenukohustuste juures ei ole eristatud, kas need on fikseeritud või ujuva intressimääraga – eeldatud on, et kogu laenuportfell on ujuva intressimääraga.

2022. a keskmine kuue kuu EURIBOR oli 0,682%[8], 30.11.2023 seisuga oli see 4,029%. Analüüsis on eeldatud intressimäära muutust 3,35pp võrra (erinevus 4,029% ja 0,682% vahel) ning 2022. a lõpu laenude jäägi pealt on arvutatud, kui suur on täiendav intressikulu, kui intressimäär sellises ulatuses suureneb. Seejärel on võrreldud täiendavat intressikulu 2022. a puhaskasumiga – kas intressikulu suurenedes muutuks äriühing kahjumlikuks. Ühtegi sellist äriühingut 2022. a andmetel riigile ei kuulu, mis 3,35pp võrra suurema intressimäära tingimustes muutuks kasumlikust kahjumlikuks.

Suhteliselt kõige suurem kasumi vähenemine tabaks AS-i Vireen, kus ligikaudu 2/3 puhaskasumist tuleks ära maksta suurenenud intressikuluks. Lihtsustatud analüüsis oli suure riskiga ka Elering AS, kuid selle ühingu laenuportfellist on tegelikkuses 72% fikseeritud intressimääraga, mistõttu on intressimäära risk ära maandatud. Sarnaselt on suur osa võlaportfellist fikseeritud intressimääraga ka riigi osalusega äriühingutest suurima laenuportfelliga Eesti Energial.

Tabel 1-7. Intressimäärade muutuse mõju

Äriühing	Puhaskasum '22	Intressikulu '22	Laenud 31.12.22	Intressimäära võimaliku tõusuga kaasnev lisakulu
AS A.L.A.R.A.	133	0	0	0
AS Eesti Loots	-158	50	3 507	117
AS Eesti Loto	14 311	0	0	0
AS Eesti Post	25 435	311	12 311	412
AS Eesti Raudtee[9]	0	317	49 156	1 645
AS Eesti Vanglatööstus	253	1	11	0
AS Eesti Varude Keskus	10 463	0	0	0
AS Operail	-15 743	703	84 307	2 822
AS Hoolekandeteenused	1 455	0	0	0
AS KredEx Krediidikindlustus	-1 282	1	67	2
AS Metrosert	802	3	0	0
AS Saarte Liinid	1 164	57	3 206	107
AS Tallinna Lennujaam	8 688	329	45 478	1 522
AS Tallinna Sadam	25 592	1 977	187 398	6 272
AS Teede Tehnokeskus	-174	3	84	3
AS Vireen	70	37	1 408	47
AS Ökosil	2	0	0	0
Eesti Energia AS	215 700	22 000	1 054 600	35 297
Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS	104	0	0	0
AS Eesti Liinirongid	-4 844	4 013	57 634	1 929
Elering AS	17 414	2 749	312 319	10 453
Lennuliiklusteeninduse AS	-4 880	191	13 298	445

[8] Allikas: https://www.global-rates.com/en/interest-rates/euribor/2022.aspx

[9] AS-i Eesti Raudtee puhul tuleb tähele panna, et vastavalt raudteeseadusele on riigil kohustus tagada tulude ja kulude tasakaal, mistõttu mõjutab suurem intressikulu riigieelarvest makstavat toetust ja ettevõte ei lange intressimäära tõusu tõttu kahjumisse

Äriühing	Puhaskasum '22	Intressikulu '22	Laenud 31.12.22	Intressimäära võimaliku tõusuga kaasnev lisakulu
AS Levira	895	21	705	24
OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus	-997	2	24	1
OÜ Rail Baltic Estonia	28 459	5	0	0
OÜ Transpordi Varahaldus	9 700	803	22 500	753
AS Nordic Aviation Group	1 514	4	2 000	67
Riigi Kinnisvara AS	32 118	1 167	109 477	3 664

Dividendid

2022. aastal laekus riigile äriühingutelt dividende kokku 116,9 mln eurot, (tabel 1-7), mis oli 51% rohkem kui aasta varem (2021: 77,2 mln eurot). Riigi osalusele vastav äriühingute puhaskasumite ja -kahjumite kogusumma oli 2021. aastal 205,6 mln eurot, seega maksti 2022. a dividendidena välja 57% eelmisel majandusaastal teenitud puhaskasumitest (2021: 70%).

Tabel 1-8. Suurimad dividendide maksjad (tuh €)

Äriühing	Dividendid 2022. a riigieelarvesse	% kogu dividendist	Juurde-kasv	Riigi osalus	Dividendid 2021. a riigieelarvesse
Eesti Energia AS*	46 654	39,9%		100%	0
Riigi Kinnisvara AS	34 800	29,8%	2%	100%	34 000
AS Tallinna Sadam*	17 100	14,6%	26%	67%	13 575
AS Eesti Loto	13 871	11,9%	2%	100%	13 586
AS Eesti Post*	2 750	2,4%	15%	100%	2 393
Levira AS*	765	0,7%	0%	51%	765
AS KredEx Krediidikindlustus	281	0,2%		67%	0
AS Eesti Loots	260	0,2%	136%	100%	110
Muud kokku	420	0,4%	-97%		12 775
Kokku	**116 901**		**51,4%**		**77 204**

* konsolideeritud andmed

Seni tehtud otsuste alusel[10] maksavad 2023. aastal koondaruande koostamise ajal teada oleva info alusel riigi osalusega äriühingud dividende kokku 156 mln eurot, millest laekub riigile 148,9 mln eurot ehk 2022. aastal laekunud dividendidest 27% rohkem. Suurima positiivse mõjuga dividendide kogusummale on Eesti Energia AS ja Elering AS, millest teine ei maksnud 2022. a üldse dividende. Suurima languse aastases võrdluses teeb 2023. aastal AS Tallinna Sadam.

Keskmiselt on viimastel aastatel dividendideks jaotatud ligikaudu 45–70% eelmise perioodi kasumist. 2022. aastal oli dividendimäär 57%, mis on suhteliselt lähedal viimaste aastate keskmisele tasemele. Perioodil 2018-2022 on ühingud maksnud riigile dividende kogusummas 589 mln eurot, mis moodustab 67% riigi osast selle perioodi puhaskasumites. Prognoositav dividendimäär 2023. aastaks on 42%.

[10] AS Saarte Liinid ja AS Eesti Vanglatööstus osas ei ole 2023. a kohta dividendiotsuseid veel langetatud

Joonis 1-4. Dividendid riigieelarvesse aastatel 2013–2022 (mln eurot) ja dividendimäär (%; dividendid / eelmise majandusaasta puhaskasumite ja -kahjumite summa)

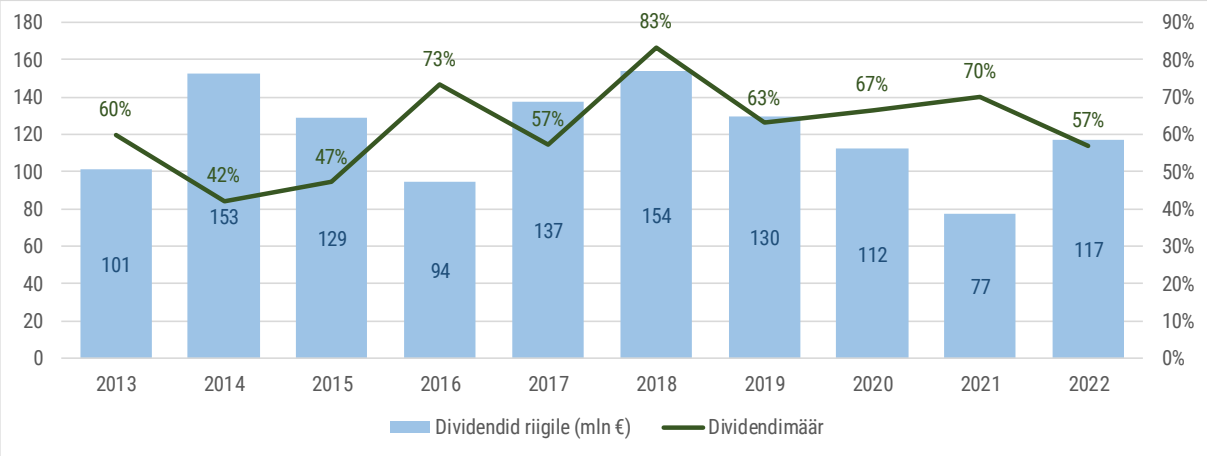

Omakapitali tootlus

Keskmine omakapitali tootlus (ROE[11]) oli kõigi äriühingute lõikes 2022. aastal 7,2% (2021: 4,9%) ehk iga äriühingusse investeeritud euro teenis omanikule tagasi keskmiselt 7,2 senti. Kõrgeima ROE väärtuse saavutas AS Eesti Loto tasemel 92,8%. Madal omakapitali tootlus on riigi äriühingute puhul olnud pikaajaliseks probleemiks. Omakapitali hind oli 2022. aastaks sätestatud 26 riigi osalusega äriühingule[12] ning nende aritmeetiline keskmine oli 7,3%.

Tabelis 1-11 on toodud riigi osalusega äriühingute (va Ökosil, milles riigil on vähemusosalus) omakapitali tootlused[13] ja võrreldud neid omakapitali hinnaga 2022. aastal.

Tütarettevõtted

Riigi äriühingutel on aruande koostamise hetkel osalused kokku 31 äriühingus (otsene osalus tütarühingus), nendest ainuosalus 22 äriühingus, enamusosalus viies äriühingus ning 50% või väiksem osalus neljas äriühingus. Enim osalusi teistes äriühingutes kuulub Eesti Energia AS-ile, kellel oli seisuga 31.05.2023 osalus 15 äriühingus[14]. Eesti Energia AS-i tütarettevõtjatel on omakorda hulk tütarettevõtjaid nii Eestis kui väljaspool Eestit (peamiselt Poolas ja Leedus). Kokku on selles kontsernis koos emaettevõtjaga 55 ühingut, sh ka vähemusosalused.

Osaluste poolest järgnevad AS Eesti Post, kellel on neli tütar- ja üks sidusettevõte, ning AS Tallinna Sadam, kellele kuulub osalus kolmes äriühingus.

---

[11] Puhaskasum jagatud aasta keskmise omakapitaliga, kus keskmine omakapital on aasta alguse ja lõpu omakapitali summa jagatuna kahega. Ühingutes, mis kasutavad Eesti raamatupidamisstandardit ja mille kasumit või kahjumit mõjutab oluliselt sihtfinantseerimine varade soetamiseks, on puhaskasumi asemel kasutatud kirjet „Sealhulgas aruandeaasta kasum (kahjum) sihtfinantseerimise netomeetodi korral" nagu seda reguleerib Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendi §11.

[12] Omakapitali hinda ei ole sätestatud OÜ-le Rail Baltic Estonia, kuna ühing on alles arendusfaasis ega peagi veel tulu/kasumit teenima.

[13] Ühingutes, mis kasutavad Eesti raamatupidamisstandardit ja mille kasumit või kahjumit mõjutab oluliselt sihtfinantseerimine varade soetamiseks, on omakapitali tootluse arvutamisel puhaskasumi asemel kasutatud kirjet „Sealhulgas aruandeaasta kasum (kahjum) sihtfinantseerimise netomeetodi korral" nagu seda reguleerib Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendi §11.

[14] Osalused Eesti äriühingutes äriregistrist seisuga 31.05.2023, osalused välismaistes äriühingutes äriühingu majandusaasta aruande alusel.

Riigi äriühingutele kuuluvate osaluste nimekiri on toodud lisas 1.4.

Toetuste maksmine

Toetuste maksmist riigi osalusega äriühingute puhul reguleerivad alates 1. jaanuarist 2010. a RVS § 88 lõiked 1 ja 2, mida muudeti 2017. a ning mille uued nõuded hakkasid kehtima 16.07.2017. a. RVS-i kohaselt võib riigi osalusega äriühing toetusi maksta ja annetusi teha üksnes teadus- ja arendustegevuse eesmärgil oma tegevusvaldkonnas siis, kui see aitab kaasa äriühingu tegevus- ja finantseesmärkide saavutamisele ning põhikiri sisaldab toetuste maksmise korda. RVS § 88 lõige 2 sätestab toetuste maksmise maksimaalseks määraks 0,5 protsenti äriühingu kolme eelneva majandusaasta keskmisest konsolideeritud puhaskasumist.

Joonis 1-5. Makstud toetused perioodil 2016-2022

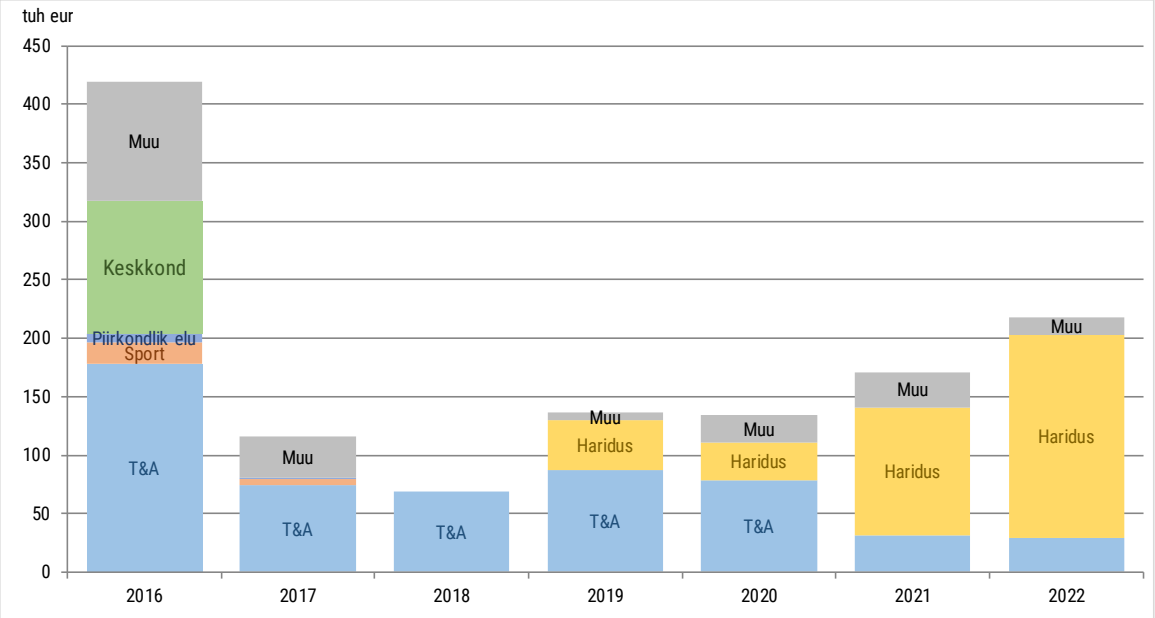

2022. aastal maksid toetusi neli riigi osalusega äriühingut: Elering, RKAS, Eesti Raudtee ja Eesti Energia. Kokku maksid riigi äriühingud toetusteks 218 tuhat eurot, mida on 28% võrra enam kui aasta varem. Rahandusministeerium rõhutab osaluse valitsejatele ja äriühingute nõukogudele, et RVS seab selged piirid toetuste andmisele, kuid avaldatud andmete alusel on väga keeruline näha, kuidas suur osa antud toetustest mahub lubatud piiridesse.

Kehtiva RVS-i alusel on äriühingutel lubatud toetusteks maksta kuni 0,5% eelmise kolme aasta keskmisest konsolideeritud kasumist. Summeerituna maksid äriühingud 2022. a toetusteks 0,11% aastate 2019-2021 positiivsete kasumite summa keskmisest. Ühingute lõikes maksis kõige suurema proportsiooni kolme aasta keskmisest puhaskasumist toetusteks AS Eesti Raudtee (0,39%). Toetuste maksmine äriühingute kaupa on toodud lisas 1.10.

1.2.5 ARUANDLUS JA SISEKONTROLL

Vastavalt RVS § 98 lõikele 1 peavad osaluse valitsejad osaniku- või aktsionäriõiguste teostamisel hoolitsema, et sellise äriühingu põhikirjas, milles riigil on vähemalt otsustusõigus, on sätestatud kohustus esitada nelja kuu jooksul majandusaasta lõppemisest auditeeritud ja kinnitatud majandusaasta aruanne. Sihtasutustele on sarnane nõue sätestatud RVS § 98 lõikes 1^1, mis näeb ette, et majandusaasta aruanne tuleb esitada kolme kuu jooksul alates majandusaasta lõppemisest. RVS § 88 lõike 1 punkti 10 kohaselt on riigi otsustusõigusega äriühingutel kohustus

rakendada äriühingu juhtimisel hea ühingujuhtimise tava (HÜT) ning kirjeldada selle järgimist ühingujuhtimise aruandena majandusaasta aruande koosseisus. Koos majandusaasta aruandega esitatakse ülevaade (nõukogu aruanne) selle kohta, kuidas nõukogu on äriühingu või sihtasutuse tegevust aruandeperioodil korraldanud, juhtinud ja järelevalvet teostanud, ning näidatakse igale nõukogu ja juhatuse liikmele majandusaasta jooksul makstud tasude summa ning lisatasud.

RVS § 98 lõike 2 kohaselt kujundab osaluse valitseja pärast riigi osalusega äriühingu majandusaasta aruande kinnitamist seisukoha riigi osalemise eesmärkide täitmise ja riigi osaluse valitsemise kohta ning vähemalt kord kolme aasta jooksul hindab osaluse valitseja äriühingus riigi osaluse säilitamise vajadust ning esitab Vabariigi Valitsusele tegevuskava riigi osaluse võõrandamiseks, kui riigi osalemise eesmärgid on täidetud või nende saavutamine ei ole enam vajalik. Sihtasutuse asutajaõiguste teostaja kujundab pärast riigi asutatud sihtasutuse majandusaasta aruande kinnitamist seisukoha riigi asutatud sihtasutusele seatud eesmärkide täitmise ja asutajaõiguste teostamise kohta. Seega on alates 2022. a muutunud osaluste valitsemise aruandlus ning enam ei ole vajalik koostada varasemas vormis osaluste valitsemise aruannet.

Nõukogu aruanne ja ühingujuhtimise aruanne

RVS § 98 lõikes 1^3 nimetatud nõukogu aruande on koondaruande valmimise ajaks koostanud kõik äriühingud. Valdavas osas, kuid mitte kõigis nõukogu aruannetes, on esitatud toimunud koosolekute kuupäevad ja päevakorrad, samuti on kajastatud otsuseid ning näidatud juhatuse ja nõukogu liikmete tasud, mida nõuab RVS.

RVS § 88 lõike 1 punktis 10 nimetatud ühingujuhtimise aruande on majandusaasta aruande tegevusaruande koosseisus esitanud 26 riigi osalusega äriühingut. Kaks äriühingut ei ole kohustatud ühingujuhtimise aruannet esitama (AS Levira ja AS Ökosil).

Erikontrollid, auditid ja siseauditid

Üheski riigi osalusega äriühingus erikontrolle 2022. a ei teostatud. 2023. a augustis algatas kliimaminister erikontrolli AS-is Nordic Aviation Group, mis ei ole koondaruande koostamise ajaks veel valminud. Algatatud erikontroll peaks vastama muuhulgas küsimustele, mis on järsult halvenenud majandustulemuste põhjuseks, kas ühing on järginud kehtestatud omaniku ootusi ning kas juhtorganid on täitnud oma hoolsuskohustust.

2022. aasta lõpu seisuga pidi 11 riigi osalusega äriühingul[15] olema auditikomitee[16] ning lisaks on auditikomitee vabatahtlikult moodustatud veel neljas[17] äriühingus. Kokku oli seega 2022. aasta lõpu seisuga moodustatud 15 auditikomiteed, millest 8 puhul on nõukogu aruandes antud

---

[15] *AS Eesti Post, AS Eesti Raudtee, AS Eesti Liinirongid, Elering AS, AS Operail, AS Tallinna Sadam, AS Tallinna Lennujaam, Eesti Energia AS, Riigi Kinnisvara AS, AS Nordic Aviation Group ja AS Hoolekandeteenused.*

[16] *Auditortegevuse seaduse § 99 lg 1 p 1 ja § 13 lg 3 kohaselt peab auditikomitee olema avaliku sektori üksuse enamusosalusega või valitseva mõju all olev äriühingul, mille raamatupidamise või konsolideerimisgrupi raamatupidamise aastaaruandes toodud aruandeaasta näitajatest vähemalt kolm ületab alljärgnevaid tingimusi: 1) müügitulu või tulu 14 000 000 eurot; 2) varad bilansipäeva seisuga kokku 7 000 000 eurot; 3) keskmine töötajate arv 200 inimest; 4) nõukogu liikmete arv 8 inimest.*

[17] *AS Eesti Varude Keskus, Lennuliiklusteeninduse AS, AS KredEx Krediidikindlustus ja AS Saarte Liinid.*

põhjalik või põgus ülevaade komitee tegevusest ning kuue[18] puhul sellist tegevuse ülevaadet (nt siseauditite teemad) nõukogu aruandes üldse ei ole.

1.3 Seisukohad osaluste säilitamise kohta ja strateegiad

Alates 2022. a ei ole osaluste valitsejatel enam kohustust koostada osaluste valitsemise aruannet. Selle asemel nõuab RVS osaluse valitsejalt pärast riigi osalusega äriühingu majandusaasta aruande kinnitamist veidi teises vormis seisukoha kujundamist riigi osalemise eesmärkide täitmise ja riigi osaluse valitsemise kohta. Vähemalt kord kolme aasta jooksul hindab osaluse valitseja äriühingus riigi osaluse säilitamise vajadust ning esitab Vabariigi Valitsusele tegevuskava riigi osaluse võõrandamiseks, kui riigi osalemise eesmärgid on täidetud või nende saavutamine ei ole enam vajalik.

Konkreetsed nõuded nimetatud seisukohtade sisu ja vormi kohta kinnitas rahandusminister 10.06.2022 määrusega nr 24. Koondaruande koostamise ajaks on osaluse säilitamise seisukohad kujundatud kokku 26 ühingu kohta 28-st. Käesolevas peatükis on antud lühiülevaade sellest, kuidas on osaluste valitsejad 2022. aasta lõpu seisuga jätkuvalt tegutsenud riigi äriühingute tegevuse tulemuslikkust hinnanud ja milliste osaluste säilitamist on peetud vajalikuks ning mida plaanitakse võõrandada.

1.3.1 HINNANGUD OMANIKU OOTUSTE TÄITMISELE

Rahandusministri määruse nr 24 alusel tuleb osaluse valitsejal kujundada hinnang omanuiku ootustega seatud eesmärkide täitmisele äriühingu korralise üldkoosoleku ajaks ning see hinnang tuleb fikseerida üldkoosoleku protokollis või otsuses (nõue ei laiene vähemsosalustele ehk AS-le Ökosil). Ülejäänud 27 äriühingu osas on Rahandusministeeriumile koondaruande koostamise ajaks esitatud 19 üldkoosoleku protokolli või otsust (sh Rahandusministeeriumi enda valitsemisel olevad ühingud), milles on seitsme ühingu tegevust ja eesmärkide täitmist hinnatud väga heaks, üheteistkümnel puhul heaks ja kolme rahuldavaks. 7 äriühingu eesmärkide saavutamisele antud hinnangute kohta informatsioon puudub. Ülevaade antud hinnangutest on tabelis 1-9.

1.3.2 SEISUKOHAD OSALUSTE SÄILITAMISE KOHTA

Osaluse säilitamise vajalikkust tuleb osaluste valitsejatel hinnata vähemalt igal kolmandal aastal, mistõttu ei ole riigivaraseaduse alusel tingimata vajalik kõigile ühingutele uut säilitamise analüüsi vajalik teostada, kui see on tehtud 2022. a. Küll aga on Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis 2023-2027 (VVTP) ette nähtud ülesanne koostada analüüs ja ettepanekud riigi osalusega ettevõtete erastamiseks. Rahandusministeerium palus osaluste valitsejatel 2023. a septembris kujundada põhjendatud seisukoht enda valitsetava osaluse säilitamise vajalikkuse ja mittestrateegiliste osaluste võõrandamisettepanekute kohta. Koondaruandes on antud ülevaade esitatud seisukohtadest ja põhjendustest.

Riigi 28-st osalusest on osaluse valitsejad võtnud seisukoha „säilitada“ 21 äriühingu puhul. AS Eesti Loots on otsustatud alates 1.07.2023 likvideerida ning selle tegevuse on üle võtnud Riigilaevastik. AS-i Teede Tehnokeskus peab osaluse valitseja jätkuvalt riigile strateegiliselt mitteoluliseks ning osalust plaanitakse võõrandada (varasem avalik enampakkumine luhtus). Kliimaminister on AS-i Nordic Aviation Group puhul võtnud seisukoha, et osaluse säilitamist on

[18] *AS Eesti Raudtee, AS Eesti Varude Keskus, Lennuliiklusteeninduse AS, AS Operail, AS Saarte Liinid ja AS Hoolekandeteenused.*

vajalik analüüsida, kuid põhjenduses on selgelt väljendatud, et osalus on vaja võõrandada. Justiitsministeeriumi valitsemisel oleva AS-i Eesti Vanglatööstus kohta on Vabariigi Valitsus 02.11.2023 vastu võtnud korralduse, mis annab justiitsministrile volituse äriühingu lõpetamiseks. Likvideerimismenetlust ei ole koondaruande koostamise ajaks alustatud. AS-i Eesti Post osas on regionaalminister hinnanud, et vajalik on põhjalikult analüüsida, kas või mis ulatuses muuta riigi osalust AS-is Eesti Post, arvesse võttes riigi osaluse peamise eesmärgi positsiooni muutumise trende äriühingu tegevuses. Ülevaade säilitamise vajalikkusele antud seisukohtadest on tabelis 1-9.

Tabel 1-9. Osaluste valitsejate hinnangud valitsetavate äriühingute majandustegevusele, seisukohad osaluste säilitamise kohta ning põhinäitajad 2022. aastal.

Äriühing	Hinnang tegevusele 2022	Hinnang tegevusele 2023	Osaluse säilitamine 2022	Osaluse säilitamine, revisjon 2023
AS A.L.A.R.A.	strat. täidetud	-	-	Säilitada
Eesti Energia AS	hea	hea	Säilitada	Säilitada
Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS	väga hea	hea	Seisukohta ei võetud	Analüüsida
OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus	hea	hea	Säilitada	Säilitada
AS Eesti Liinirongid	hea	väga hea	-	Säilitada
AS Eesti Loots	strat. täidetud	rahuldav	-	Likvideerida
AS Eesti Loto	väga hea	väga hea	Säilitada	Säilitada
AS Eesti Post	-	väga hea	Võõrandada	Analüüsida
AS Eesti Raudtee	strat. valdavalt täidetud	-	-	Säilitada
AS Eesti Vanglatööstus	-	rahuldav	Säilitada	Likvideerida
AS Eesti Varude Keskus	hea	-	-	Säilitada
Elering AS	strat. valdavalt täidetud	väga hea	-	Säilitada
AS Hoolekandeteenused	hea	hea	Säilitada	Säilitada
AS KredEx Krediidikindlustus	-	-	Säilitada	Säilitada
Lennuliiklusteeninduse AS	strat. valdavalt täidetud	hea	-	Säilitada
AS Levira	hea	hea	Säilitada	Säilitada
AS Metrosert	hea	väga hea	Säilitada	Säilitada
AS Nordic Aviation Group	-	hea	-	Võõrandada
AS Operail	fin. täitmata	hea	-	Säilitada
OÜ Rail Baltic Estonia	strat. täidetud	hea	-	Säilitada
Riigi Kinnisvara AS	rahuldav	rahuldav	Säilitada	Säilitada
AS Saarte Liinid	fin. väga hea	väga hea	-	Säilitada
AS Tallinna Lennujaam	strat. täidetud	hea	-	Säilitada
AS Tallinna Sadam	strat. täidetud	-	-	Säilitada
AS Teede Tehnokeskus	hea	-	Võõrandada	Võõrandada
OÜ Transpordi Varahaldus	-	väga hea	-	Võõrandada
AS Vireen	hea	hea	-	Säilitada
AS Ökosil	-	-	Säilitada	Säilitada

1.3.3 STRATEEGIAD

Kehtiv strateegiadokument või arengukava on olemas 24 riigi osalusega äriühingul, võrreldes eelmise aastaga on lisandunud 2 kehtiva strateegiaga ühingut. Neljal ühingul kehtiv strateegia

või pikaajaline tegevusplaan Rahandusministeeriumi andmetel puudub. Aegunud on strateegia AS-il Saarte Liinid ja AS-il Eesti Loots, millest viimase osas on otsustatud alustada 2023. a juulis likvideerimismenetlust. AS Eesti Loto tegutseb otseselt spetsiifilise seaduse alusel ja viib ellu riigi hasartmängupoliitikat. AS-is Ökosil omab riik vähemusosalust, mistõttu ei laeku ühingust Rahandusministeeriumile teiste ühingutega samas mahus teavet ning puudub ülevaade, kas nõukogu on strateegiadokumendi kinnitanud. Detailsem ülevaade äriühingute strateegiatest on antud lisas 1.8 „Riigi äriühingute strateegiad seisuga 31.05.2023".

1.4 Kapitalistruktuur ja omakapitali hind

1.4.1 KAPITALISTRUKTUUR[19]

Rahandusministeerium on seisukohal, et kapitalistruktuuri optimaalsust tuleb jälgida iga-aastaselt äriühingute eesmärke kavandades, mistõttu on käesolevas peatükis esitatud Rahandusministeeriumi nägemus optimaalsest kapitalistruktuurist ettevõtete kohta, kus riigil on vähemalt otsustusõigus. Selleks on kasutatud eelmiste aastatega analoogset metoodikat (vt Lisa 1.9).

Tabelis 1-11 on kokkuvõtvalt esitatud Rahandusministeeriumi hinnangud äriühingute optimaalsele omakapitali osakaalule osaluste valitsejate esitatud finantsprognooside ning ajalooliste andmete alusel. Parema jälgitavuse huvides on hinnang antud vahemikuna, mille ulatus on 5%. Täiendavalt on toodud USA, Euroopa ning arenevate turgude (ingl.k: *emerging markets*) börsidel noteeritud äriühingute keskmised näitajad. Osaluste valitsejatel ei ole regulatiivset kohustust optimaalset omakapitali osakaalu sätestada ja kui seda tehakse, siis valdavalt läbi omaniku ootuste, mis alates 2022. a on kohustuslikud ja mille osaks on muuhulgas ka finantseesmärgid (RVS § 88 lg 1 p 7[1]). Optimaalse omakapitali osakaalu hinnangu ei ole antud:

- börsil noteeritud AS-ile Tallinna Sadam;
- aktiivses arengufaasis olevale OÜ-le Rail Baltic Estonia;
- likvideerimisel olevatele AS-idele Eesti Loots ja Eesti Vanglatööstus (ametlikult ei ole likvideerimismenetlus alanud, kuid Vabariigi Valitsus on vastava otsuse vastu võtnud);
- AS-ile Levira ja AS-ile Ökosil, kuna neis kahes äriühingus puudub riigil otsustusõigus.

Tabel 1-10. Optimaalse omakapitali osakaalu hinnang riigi äriühingutele ning võrdlus börsiettevõtetega

Osaluse valitseja / Äriühing	Rahandus-ministee-riumi hinnang	Börsiettevõtete keskmised			Äriühing	
		USA	Euroopa	Arenevad turud	2022 tegelik	Laenu-võime alusel
Justiitsministeerium						
AS Eesti Vanglatööstus	-	55%	67%	73%	68%	69%
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium						
AS Metrosert	75-80%	53%	44%	50%	88%	88%
AS KredEx Krediidikindlustus	55-60%	56%	57%	64%	51%	52%
AS Teede Tehnokeskus	65-70%	53%	44%	50%	80%	84%
AS Eesti Varude Keskus	95-100%	34%	49%	54%	97%	97%
Kliimaministeerium						
AS A.L.A.R.A.	95-100%	43%	45%	52%	96%	96%

[19] *Riigi osalusega äriühingute, sihtasutuste ja mittetulundusühingute 2007. aasta koondaruande arutelul 2009. a. 30. aprillil otsustas Vabariigi Valitsus, et kõik osalusi valitsevad ministeeriumid peavad esitama ettepanekud nende valitseda olevate äriühingute optimaalse kapitalistruktuuri kohta ning seadma sellest lähtuvalt äriühingute tegevus- ja finantseesmärgid.*

Osaluse valitseja / Äriühing	Rahandus-ministee-riumi hinnang	Börsiettevõtete keskmised			Äriühing	
		USA	Euroopa	Arenevad turud	2022 tegelik	Laenu-võime alusel
OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus	85-90%	43%	45%	52%	86%	86%
AS Eesti Raudtee	60-65%	35%	75%	73%	42%	54%
Elering AS	30-35%	41%	42%	53%	27%	36%
Lennuliiklusteeninduse AS	40-45%	16%	29%	24%	46%	92%
AS Nordic Aviation Group	40-45%	16%	29%	24%	38%	40%
AS Operail	55-60%	35%	75%	73%	34%	89%
OÜ Rail Baltic Estonia	-	35%	75%	73%	83%	83%
AS Saarte Liinid	35-40%	74%	69%	70%	40%	30%
AS Tallinna Lennujaam	40-45%	16%	29%	24%	48%	57%
AS Tallinna Sadam	-	74%	69%	70%	61%	62%
OÜ Transpordi Varahaldus	50-55%	55%	69%	28%	53%	71%
AS Ökosil	-	43%	45%	52%	90%	90%
Regionaal- ja Põllumajandusministeerium						
AS Eesti Liinirongid	60-65%	35%	75%	73%	62%	88%
AS Eesti Post	40-45%	43%	60%	54%	55%	65%
AS Vireen	60-65%	43%	45%	52%	78%	71%
Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS	60-65%	46%	43%	53%	92%	92%
Rahandusministeerium						
Eesti Energia AS	50-55%	40%	39%	46%	57%	57%
AS Eesti Loto	55-60%	18%	48%	53%	62%	62%
Riigi Kinnisvara AS	55-60%	36%	50%	67%	70%	81%
AS Levira	-	44%	76%	78%	84%	57%
Sotsiaalministeerium						
AS Hoolekandeteenused	90-95%	55%	54%	63%	92%	92%

Käesolevas peatükis välja pakutud kapitalistruktuuri eesmärgid on seatud vastavalt hetkel kasutada olevale informatsioonile (äriühingute majandusaasta aruanded, osaluste valitsejate seisukohad, kus kättesaadavad). Seega tuleb arvestada, et selles peatükis antud hinnangud laenuvahendite võimaliku täiendava kaasamise või mittekaasamise kohta ei ole lõplikud. Iga äriühing peab oma tegevuses lähtuma majanduslikust põhjendatusest ning kui tulemuslikkuse jätkusuutlik suurendamine on võimalik täiendavate laenuvahendite kaasamise abil, siis tuleks lähtuda sellest.

Tabelis toodud optimaalse omakapitali osakaalu hinnangu lugemisel tuleb arvestada, et mitmetel äriühingutel on bilansis küllalti suured sihtfinantseeringu kohustused, mida antud mudel käsitleb tavapärase intressivaba kohustusena (samaväärne näiteks hankijatele tasumata arvete vms-ga). Sihtfinantseeringu kajastamine bilansis sõltub kasutatavast raamatupidamise standardist. Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendi alusel raamatupidamist pidavatel ja avalikustuvatel äriühingutel bilansis sihtfinantseeringu kohustust ei teki (see kajastatakse sihtfinantseerimise aastal tuluna), IFRS-i standardit kasutavatel äriühingutel on sihtfinantseeringu jääk bilansis kohustisena. Sellise arvestuspõhimõtte erinevuse tõttu oleks äriühingul Eesti standardi järgi omakapitali tegelik osakaal alati kõrgem võrreldes olukorraga, kus sama ühing kasutaks IFRS-i.

Optimaalse kapitalistruktuuri eesmärgi puhul on tegemist dünaamilise näitajaga, mida tuleks uue informatsiooni laekudes ja muutunud asjaolude arvestamiseks kindlasti järjepidevalt üle vaadata.

Seetõttu peavad ka osaluste valitsejad jälgima äriühingute kapitalistruktuuri ja suunama neid otstarbekaima oma- ja võõrkapitali kasutusele.

1.4.2 OMAKAPITALI HIND

Riigi äriühingute omakapitali hinna arvutamise metoodikast on pikemalt kirjutatud „Riigi osalusega äriühingute, sihtasutuste ja mittetulundusühingute koondaruandes 2009. aasta kohta“[20] ning „Rahandusministeeriumi osaluste valitsemise ja asutajaõiguste teostamise aruandes 2012. aasta kohta“[21], samuti käesoleva aruande lisas 1.7.

2014. aastal tellis Rahandusministeerium KPMG Baltics OÜ-lt töö “Riigi äriühingute omakapitali hinna määramise metoodika hindamine ja täiendamine”, mis valmis 1. detsembril 2014. aastal.

KPMG Baltics OÜ jõudis järeldusele, et Rahandusministeeriumi poolt kasutatav omakapitali hinna määramise meetod (CAPM) on sama, mida kasutab KPMG ettevõtete väärtushindamise protsessis. Rahandusministeerium kasutab omakapitali hinna määramisel osade sisendite osas erinevat allikat või tõlgendust, mille tulemusel võib Rahandusministeeriumi arvutatud omakapitali tootluse ootus olla mõnevõrra kõrgem (KPMG töös toodud näites Rahandusministeeriumi 11,9% vs KPMG 11,1%).

Alates 2020. aastast on omakapitali hinna arvutamise metoodikas võrreldes varasemate aastatega üks oluline erinevus: 2020. aastal emiteeris Eesti Vabariik üle väga pika aja esimest korda pikaajalisi (10-aastase tähtajaga) võlakirju, mistõttu saab riigi riskivaba intressimäära leida uuel meetodil. Täpsemalt on muudatust kirjeldatud lisas 1.7.

Järgnevas tabelis on toodud viimase kolme aasta tegelikud omakapitali tootlused[22], võrdluseks omakapitali hinnad 2022. aastal ja käesoleval 2023. aastal ning omakapitali hind, millest äriühingud peaksid alates 2024. aastast tehtavate tulevikuplaanide tegemisel lähtuma. Tabelis on värvilisel skaalal välja toodud äriühingud, mis vastavalt kas täitsid või ei täitnud omakapitali tootluse eesmärki:

- Punase kirjaga tähistatud omakapitali tootlus jäi eesmärgile alla vähemalt 10% võrra (suhteline erinevus) ning punase taustaga märgistatud tootlus vähemalt 25% võrra.
- Rohelise kirjaga tähistatud omakapitali tootlus ületas eesmärki vähemalt 10% võrra ning rohelise taustaga märgistatud tootlus vähemalt 25% võrra.
- Musta kirjaga tähistatud omakapitali tootluse suhteline erinevus eesmärgist jäi vahemikku -10…+10%.

Omakapitali hindu korrigeeritakse iga-aastaselt ning finantsplaanide tegemisel tuleb äriühingutel nendega ka arvestada. Ülesanne lähtuda alates 2012. aastast oma tegevuse kujundamisel omakapitali hinnast anti Vabariigi Valitsuse poolt 2009. aasta koondaruande kinnitamisel.

Oodatava omakapitali tootluse taseme saavutas 2022. aastal 9 äriühingut 25-st (2021: 3). 13 äriühingu (2021: 11) omakapitali tootlus ületas 5% ja ülejäänutel jäi isegi alla selle. Kuigi omakapitali hinda ületavat tootlust on näidanud enam ühinguid, siis kokkuvõttes on valdava osa

[20] http://www.fin.ee/doc.php?107724, *lk 32-36*

[21] http://www.fin.ee/doc.php?110028, *lisas 6.*

[22] *Ühingutes, mis kasutavad Eesti raamatupidamisstandardit ja mille kasumit või kahjumit mõjutab oluliselt sihtfinantseerimine varade soetamiseks, on omakapitali tootluse arvutamisel puhaskasumi asemel kasutatud kirjet „Sealhulgas aruandeaasta kasum (kahjum) sihtfinantseerimise netomeetodi korral“ nagu seda reguleerib Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendi §11.*

äriühingute tootlus ikkagi kahetsusväärselt madal ning enam kui pooled äriühingutest ei suuda nõutavat omakapitali tootluse taset saavutada.

Tabel 1-11. Omakapitali hind võrdluses eelmiste perioodide oodatava ja tegeliku omakapitali tootlusega

Ettevõte	Omakapitali hind 2024	Omakapitali hind 2023	Omakapitali hind 2022	2022. a omakapitali tootlus	2021. a omakapitali tootlus	2020. a omakapitali tootlus
AS A.L.A.R.A.	7,7%	7,0%	7,5%	10,8%	6,1%	-3,4%
AS Eesti Liinirongid	8,0%	8,1%	7,2%	1,6%	0,1%	0,1%
AS Eesti Loots	-	10,2%	7,7%	-1,4%	6,1%	0,9%
AS Eesti Post	9,0%	10,4%	6,9%	49,2%	33,3%	30,9%
AS Eesti Raudtee	11,0%	10,2%	8,6%	0,0%	0,0%	4,2%
AS Eesti Vanglatööstus	8,7%	8,3%	8,2%	28,7%	-22,2%	1,5%
AS Eesti Varude Keskus	6,7%	6,7%	6,6%	4,5%	0,0%	-0,7%
Elering AS	2,8%	3,5%	3,6%	4,4%	1,3%	6,3%
AS KredEx Krediidikindlustus	6,7%	7,3%	6,9%	-6,4%	2,1%	-1,4%
Lennuliiklusteeninduse AS	10,4%	9,0%	10,6%	-38,2%	-22,7%	-42,7%
AS Metrosert	6,9%	7,1%	6,5%	6,1%	-1,7%	0,0%
AS Nordic Aviation Group	8,7%	9,2%	9,2%	5,0%	4,1%	-44,3%
AS Operail	9,3%	14,3%	10,7%	-24,6%	-7,0%	3,9%
OÜ Rail Baltic Estonia	-	-	-	-	-	-
AS Saarte Liinid	9,1%	7,5%	7,1%	4,8%	5,9%	3,9%
AS Tallinna Lennujaam	8,1%	8,9%	9,3%	7,9%	2,2%	-2,1%
AS Tallinna Sadam[2]	-	-	-	6,8%	6,8%	7,6%
AS Teede Tehnokeskus	7,1%	7,3%	7,1%	-8,4%	6,7%	13,6%
OÜ Transpordi Varahaldus	7,9%	7,6%	6,6%	24,8%	7,9%	-30,7%
AS Hoolekandeteenused	6,6%	6,3%	6,1%	-11,1%	-2,1%	-3,8%
Eesti Energia AS	6,1%	6,6%	6,1%	8,4%	5,0%	1,0%
AS Eesti Loto	5,3%	5,6%	5,4%	92,8%	91,3%	87,4%
Riigi Kinnisvara AS	5,5%	5,5%	4,2%	7,4%	7,9%	7,8%
Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS	6,9%	7,3%	7,1%	7,7%	6,7%	6,6%
AS Vireen	7,4%	6,9%	7,6%	2,6%	7,5%	7,6%
OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus	7,4%	6,8%	7,2%	-4,0%	0,5%	-0,6%

[1] Ettevõte on investeeringute ettevalmistamise ja teostamise faasis, kus kasum ega omakapitali tootlus ei ole veel eesmärgiks
[2] Seoses aktsiate noteerimisega börsil, ei ole alates 2018. a omakapitali hinda arvutatud

2 SIHTASUTUSED

2.1 Ülevaade riigi asutatud sihtasutustest

Riigi asutatud sihtasutuste arv on pärast 2017. aastal toimunud vähenemist olnud viimasel viiel aastal suhteliselt stabiilne, kuid kahe viimase aasta võrdluses olnud pigem langustrendis. Kui veel 2021. aastal sihtasutuse arv tõusis, siis 2022. aasta algusest seoses SA KredEx ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse ühendamisega langes arv 64-le ning 2023. aasta juuliks 62-le. Sihtasutuste vähenemise põhjuseks oli SA Erametsakeskus ühendamine SA-ga Keskkonnainvesteeringute Keskus ning SA UNESCO Rahvuslik Komisjon likvideerimine, mille tegevuse võttis üle Kultuuriministeerium. Lisaks alustati 2023. aastal SA Koeru Hooldekeskus tegevuse üleandmist kohalikule omavalitsusele ning sihtasutus likvideeritakse selle tulemusena. Vaatamata sihtasutuste arvu vähenemisele on töötajate arv jätkanud tõusu.

Joonis 2-1. Sihtasutuste ja töötajate arv 2012-2022

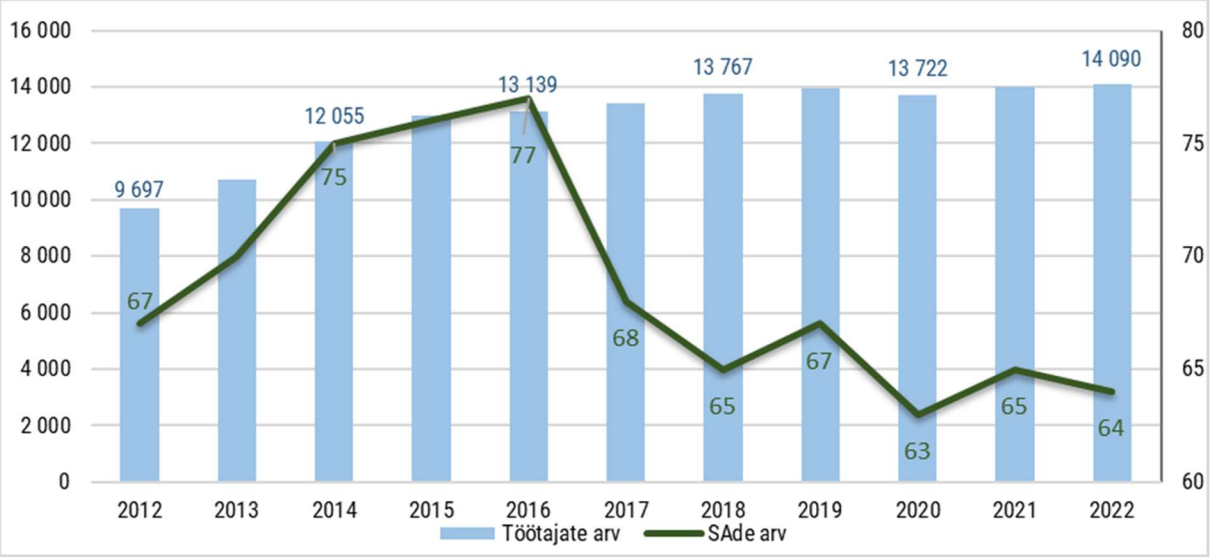

Valdkondlikult jagunesid sihtasutused 2022. a lõpu ja 2023. a juuli alguse seisuga asutajaõigusi teostavate ministeeriumide ja Vabariigi Presidendi Kantselei vahel järgmiselt:

Tabel 2-1. Sihtasutuste arvuline jaotus riigi valitsemisalades

Asutajaõiguste teostaja	Dets. 22	Juuli 23	Asutajaõiguste teostaja
Kultuuriministeerium	35	34	Kultuuriministeerium
Sotsiaalministeerium	7	2	Sotsiaalministeerium - sotsiaalkaitseminister
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	6	5	Sotsiaalministeerium -terviseminister
Haridus- ja Teadusministeerium	4	5	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Kaitseministeerium	3	4	Haridus- ja Teadusministeerium
Keskkonnaministeerium	2	3	Kaitseministeerium
Maaeluministeerium	2	1	Kliimaministeerium
Rahandusministeerium	1	4	Regionaal- ja põllumajandusministeerium
Siseministeerium	1	1	Siseministeerium
Vabariigi Presidendi Kantselei	2	2	Vabariigi Presidendi Kantselei
Välisministeerium	1	1	Välisministeerium
Kokku	64	62	Kokku

2.2 Ülevaade sihtasutuste majandustegevusest

Käesolevas peatükis käsitletakse riigi sihtasutuste 2022. aasta majandusnäitajaid ja TOP 10 asutuste individuaalset osakaalu. Riigi sihtasutustel on majandusaastaks kalendriaasta. Ülevaates on kirjeldatud sihtasutuste finantsseisukorda tervikuna, lähtudes 64 sihtasutuse analüütilistest andmetest seisuga 31.12.2022. Andmeallikana on kasutatud sihtasutuste majandusaruandeid ja riigi saldoandmike infot 2022. aasta majandustulemuste kohta.

2.2.1 SIHTASUTUSTE VARADE JA LAENUKOHUSTISTE DÜNAAMIKA

Riigi sihtasutuste finantsseisund koondvaates on 2022. a jätkuvalt hea, kuna vaatamata COVID-19 meetmete vähenemisele on likviidsete varade maht jätkuvalt suurem võrreldes pandeemia ajaga.

Joonis 2-2. Sihtasutuste varad, netovara ja laenukohustised 2012—2022, tuh €

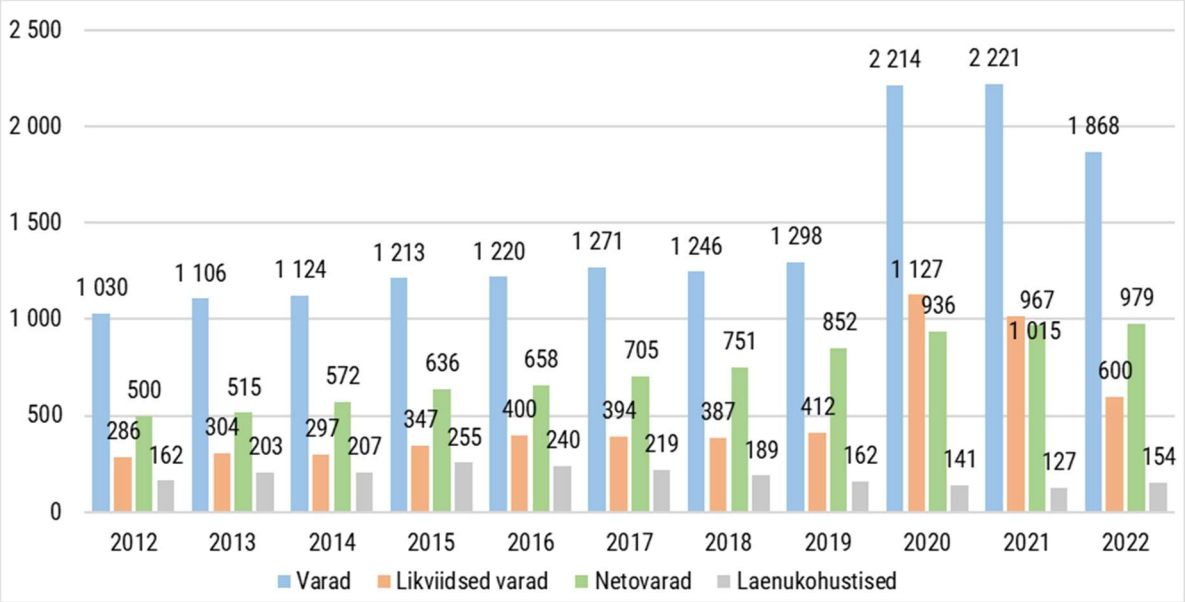

2022. aastal sihtasutuste varade maht vähenes märkimisväärselt seoses Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA (EISA) varade mahu olulise (ca 425 mln eurot) vähenemisega seoses COVID-19 kriisimeetmete sihtfondide vahendite osalise tagastamisega riigile. Jättes EISA varade muutused kõrvale, siis teiste SA-de varad kokku kasvasid 73 mln euro võrra eelkõige kahe suurima haigla varade kasvu tulemusena. 2022. aasta on esimene aasta, kus EISA hõlmas endas seniseid KredEx-i ja EAS mahtusid ning vaatama varade mahu suurele langusele, on EISA jätkuvalt suurim riigi asutatud sihtasutus (vt Tabel 2-2).

Tabel 2-2. TOP10 SA varad 31.12.2022 vs 31.12.2021

SA varad, tuh EUR	31.12.2022	osakaal koguvarast	31.12.2021	Muutus '22 vs '21	Muutus % '22 vs '21
Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA	544 856	29%	970 387	-425 531	-44%
Maaelu Edendamise SA	307 384	16%	312 501	-5 117	-2%
SA Tartu Ülikooli Kliinikum	265 192	14%	249 684	15 508	6%
SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla	261 242	14%	226 873	34 369	15%
SA Keskkonnainvesteeringute Keskus	76 360	4%	74 848	1 512	2%
SA Viljandi Haigla	33 992	2%	30 306	3 685	12%
Eesti Teadusagentuur SA	31 342	2%	27 224	4 118	15%
SA Tehvandi Spordikeskus	30 899	2%	30 849	50	0%
SA Eesti Kunstimuuseum	23 087	1%	22 903	184	1%

SA varad, tuh EUR	31.12.2022	osakaal koguvarast	31.12.2021	Muutus '22 vs '21	Muutus % '22 vs '21
SA Eesti Kontsert	17 887	1%	22 742	-4 855	-21%
Muud SAd kokku	276 251	15%	252 585	23 666	9%
Kokku	**1 868 492**		**2 220 903**	**-352 411**	**-15,9%**

Laenukoormus tõusis sihtasutustel 2022. a märkimisväärselt – 27 mln eurot ehk 22% võrreldes 2021. aastaga, millal laenude maht hoopis vähenes (-10% ehk -14 mln euro võrra). Kolm suurima laenukohustisega sihtasutust olid 2022. aasta lõpu seisuga SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla (PERH) 66 mln euroga, SA Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK) 54 mln euroga ning SA Tartu Ülikooli Kliinikum (TÜK) 23 mln euroga. Kolme peale kokku moodustasid nende kohustised 92,9% sihtasutuste laenukohustiste kogusummast (vt Tabel 2-3). PERH ja TÜK rahastavad laenudega investeeringuid ning KIK vahendab laenusid.

Tabel 2-3. TOP10 SA laenukohustised 31.12.2022 vs 31.12.2021

SA laenukohustised, tuh EUR	31.12.2022	osakaal kogu laenu-kohustistest	31.12.2021	Muutus '22 vs '21	Muutus % '22 vs '21
SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla	65 778	43%	52 538	13 240	25%
SA Keskkonnainvesteeringute Keskus	54 096	35%	38 729	15 367	40%
SA Tartu Ülikooli Kliinikum	23 374	15%	21 019	2 355	11%
SA Tallinna Teaduspark Tehnopol	4 881	3%	5 266	-385	-7%
Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA	3 607	2%	5 854	-2 247	-38%
SA Vene Teater	1 193	1%	1 587	-394	-25%
SA Tartu Teaduspark	1 126	1%	1 318	-192	-15%
SA Jõgeva Haigla	80	0%	119	-39	-33%
SA Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus	66	0%	126	-61	-48%
SA Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid	16	0%	26	-11	-41%
Muud SAd kokku	21	0%	42	-21	-50%
Kokku	**154 237**		**126 624**	**27 613**	**22%**

2.2.2 SIHTASUTUSTE TULUD JA KULUD

Tegevustulud on riigi asutatud sihtasutustel viimase nelja aasta vältel järjepidevalt kasvanud. Erinevuseks võrreldes 2021. aastaga on 2022. aastal omatulude mahu kasv, mis ületas sihtfinantseerimise vähenemist. Samasugust mustrit on järginud ka kulud, sh antud toetused on vähenenud, kuid majanduskulud kasvanud (vt Joonis 2-3).

Joonis 2-3. Sihtasutuste tulude ja kulude dünaamika perioodis 2012—2022

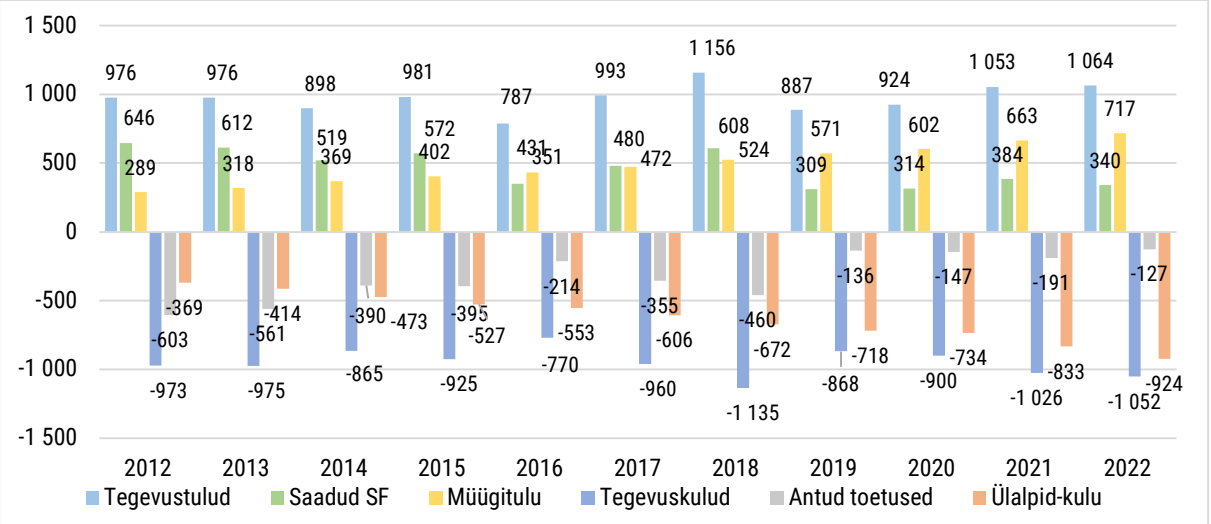

Tegevustulu ja tegevuskulu mahtude osas on järjepidevalt kaks suurimat haiglat TÜK ja PERH, mille mõlema tulud ületasid 300 miljoni eurot ning kasvasid praktiliselt samas mahus. Teiste sihtasutuste tegevusmahud on oluliselt väiksemad jäädes alla 100 mln euro piiri. Sihtasutuste tegevustulu koondmahu kasv 2022. aastal oli suhteliselt tagasihoidlik – ainult 1% ehk 11 mln euro võrra, mis on oluliselt väiksem 2021. a tulude kasvust (vastavalt 14% ehk 129 mln eurot). Märkimist väärib SA Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus tegevusmahu oluline tõus võrreldes 2021. aastaga – tegemist oli tegevuse esimese täisaastaga.

Tabel 2-4. TOP10 SA tegevustulu 2022 vs 2021

SA tulu kokku, tuh EUR	31.12.2022	osakaal kogu tuludest	31.12.2021	Muutus '22 vs '21	Muutus % '22 vs '21
SA Tartu Ülikooli Kliinikum	346 301	33%	318 689	27 611	9%
SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla	305 438	29%	277 276	28 162	10%
Eesti Teadusagentuur SA	75 203	7%	77 920	-2 717	-3%
Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA	71 327	7%	119 097	-47 771	-40%
SA Viljandi Haigla	42 259	4%	36 651	5 608	15%
SA Eesti Filmi Instituut	12 637	1%	17 922	-5 285	-29%
SA Eesti Kunstimuuseum	12 221	1%	11 684	537	5%
SA Teater Vanemuine	10 867	1%	10 579	289	3%
SA Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus	9 075	1%	1 502	7 573	504%
Riigi Infokommunikatsiooni SA	8 898	1%	6 324	2 574	41%
Muud SAd kokku	169 827	16%	174 980	-5 152	-3%
Kokku	**1 064 053**		**1 052 624**	**11 429**	**1%**

Sihtasutuste tulubaas koosneb kahest põhikomponendist: riigieelarvelisest toetusest (Eesti Vabariigi eelarvelistest tuludest või välisabist) ja omatulust. Omatulude summaks kujunes 2022. a 716,8 mln eurot (kasv eelmise aastaga võrreldes 54 mln ehk 8%), moodustades tegevustulude kogumahust 63% (eelmisel aastal samuti 63%).

Saadud sihtfinantseerimise maht samas kahanes aastaga 44 mln euro võrra. Suurimaks sihtfinantseeringu saajaks tõusis 2022. aastal SA Eesti Teadusagentuur. Seejuures ka temal sihtfinantseerimise tulu vähenes 2,7 mln võrra. 2021. a suurima toetuse saaja EISA tulude langus sihtfinantseerimisest 47,7 mln euro võrra langetas ta selles kategoorias teisele kohale. Kasvavate sihtfinantseeringutega olid 2022. aastal haiglad ning SA Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus. Ainukeseks toetust mitte saanud sihtasutuseks oli 2022. aastal Eesti Interneti SA.

Tabel 2-5. TOP10 SA tegevuskulu 2022 vs 2021

SA kulu kokku, tuh EUR	31.12.2022	osakaal kogu kuludest	31.12.2021	Muutus '22 vs '21	Muutus % '22 vs '21
SA Tartu Ülikooli Kliinikum	338 491	32%	313 446	25 044	8%
SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla	295 412	28%	271 010	24 402	9%
Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA	70 703	7%	118 066	-47 363	-40%
Eesti Teadusagentuur SA	69 791	7%	70 119	-328	0%
SA Viljandi Haigla	37 562	4%	33 953	3 609	11%
SA Keskkonnainvesteeringute Keskus	17 107	2%	20 431	-3 324	-16%
SA Eesti Kontsert	13 976	1%	7 816	6 160	79%
SA Eesti Filmi Instituut	12 637	1%	17 687	-5 050	-29%
SA Teater Vanemuine	12 498	1%	11 690	808	7%
SA Eesti Kunstimuuseum	12 372	1%	11 430	942	8%
Muud SAd kokku	171 744	16%	150 745	20 999	14%
Kokku	**1 052 292**		**1 026 394**	**25 898**	**3%**

Sihtasutuste tegevuskulu maht kasvas 2022. a kokku 26 mln euro ehk 4% võrra (2021. a oli kasv lausa 14%). Ühtlasi langes toetuste osakaal kogu tegevuskuludest märkimisväärselt, küündides 2022. aastal 12%-ni võrreldes eelmise aasta 19%-ga. Veelgi varasematel aastatel oli osakaal 16%.

Ülalpidamiskulude (põhitegevuskulu ilma antud toetusteta) maht kasvas ka 2022. a, küündides 924 mln euroni, so kasv aastaga 91,5 mln euro ehk 11% võrra (2021. a oli kasv 13%). Ülalpidamiskulu osakaal tegevuskulude kogumahust kasvas 2022. a 88%-le (so +7 protsendipunkti).

Järgnev graafik illustreerib sihtasutuste tegevuse finantsdünaamikat perioodis 2012—2022, millelt nähtub, et omatulu osa kogutuludest ja ülalpidamiskulu (ehk põhitegevuskulu = tööjõu- ja majanduskulu koos põhivara amortisatsiooni ja ümberhindluskuluga ning maksukuluga) osa kogukuludest, sh tööjõukulu osa põhitegevuskuludest on kuni 2019. aastani kasvanud. Seejärel kolm aastat olnud suhteliselt samal tasemel, aga 2022. a uuesti kasvanud. Üheks oluliseks mõjuriks selles on struktuurivahendite jagamise liikumine sihtasutustest riigiasutustesse (nt Riigi Tugiteenuste Keskusesse).

Joonis 2-4. Sihtasutuste olulisemate finantsnäitajate muutumise dünaamika perioodis 2012-2022

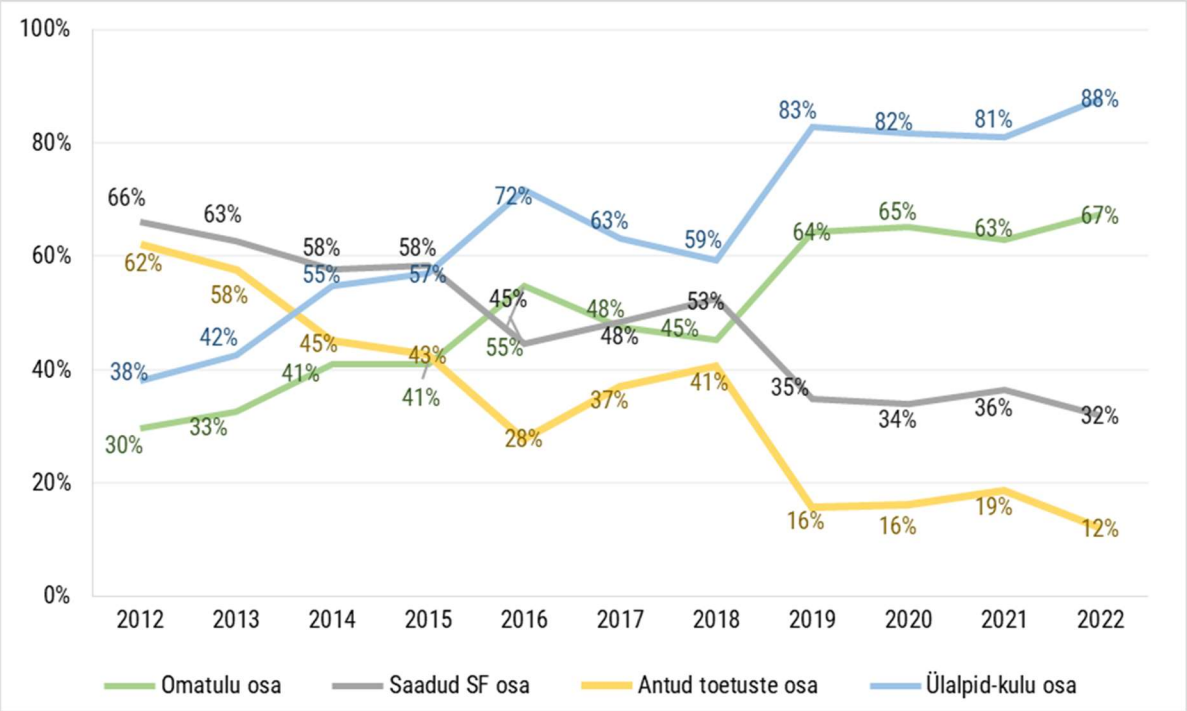

2.3 Sihtasutuste asutajaõiguste teostamine

2.3.1 SIHTASUTUSTE ÜLEVAADE ASUTAJAÕIGUSTE TEOSTAJATE LÕIKES

Sihtasutuste asutajaõiguste teostajate arv jäi 2022. aastal muutumatuks. Kultuuriministeerium haldas üle poole (35) kõigist riigi asutatud sihtasutustest, teine pool jaotub enam-vähem ühtlaselt HTM, MKM, SOM ja ülejäänud asutajaõiguste teostajate (AÕT) vahel (vt Joonis 2-5 vasakpoolne joonis). Suurem muudatus toimus 2023. a kui kaks sihtasutust olid oma tegevuse lõpetanud ning kahe sihtasutuse asutajaõiguste teostajad muutusid seoses ministeeriumide valitsemisalade muutusega (vt Joonis 2-5 parempoolne joonis).

Joonis 2-5. Sihtasutuste jagunemine AÕT-de vahel 2022. a

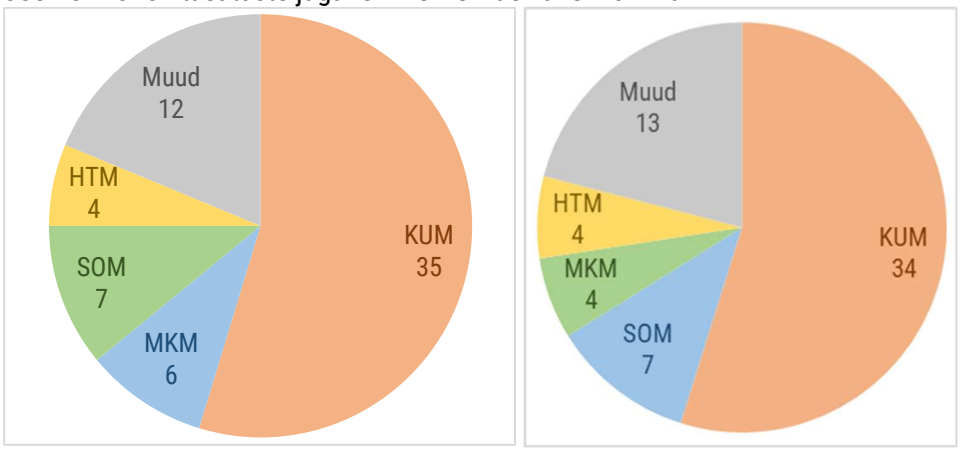

Sihtasutuste jagunemist AÕT-de vahel 2022. töötajate arvu, varade, tulude ja kulude aspektist kirjeldavad järgmised graafikud. Neist nähtub, et töötajate osakaal on jäänud muutumatuks ning seal domineerib jätkuvalt 78% SOM-i valdkond tänu haiglatele. Samas varade osakaal on oluliselt muutunud EISA varade mahu vähenemise tõttu, mille tõttu MKM-i ja SOM-i osakaalud on praktiliselt võrdsustunud. Tulude ja kulude poolelt kasvab jätkuvalt SOM-i ehk haiglate osakaal.

Joonis 2-6. Sihtasutuste koondnäitajate jagunemine AÕT-de vahel 2022

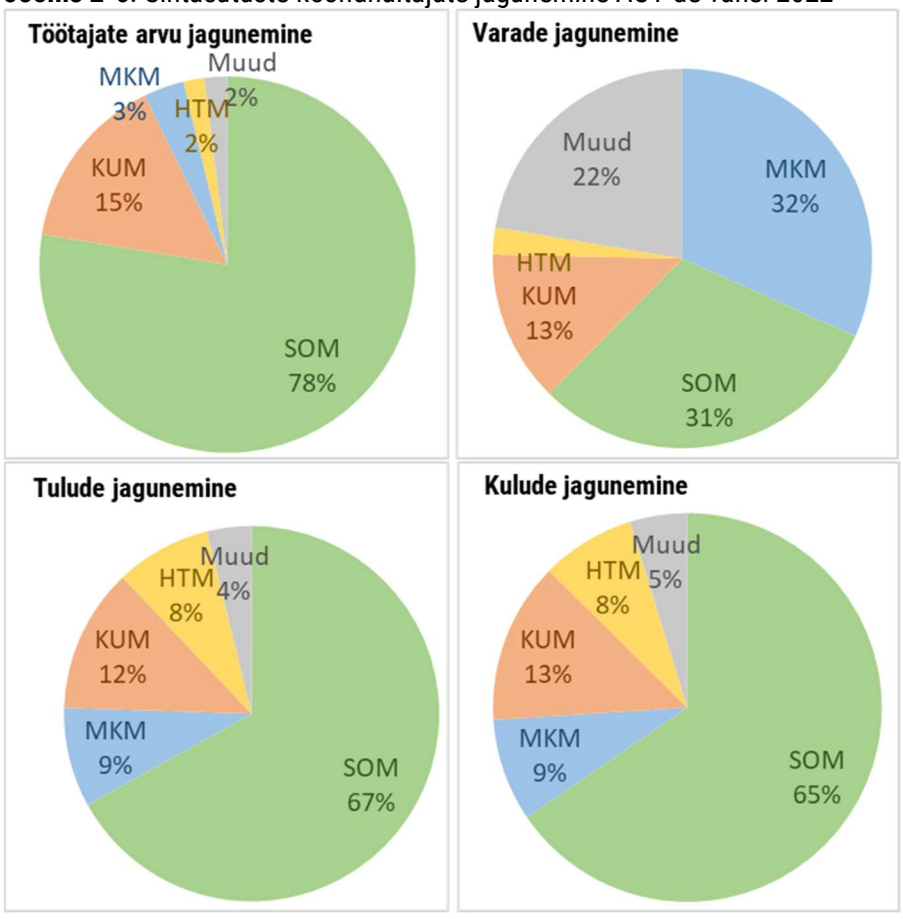

2.3.2 HINNANGUD SIHTASUTUSTE TEGEVUSELE

Sihtasutuste asutajaõiguste teostajad peavad alates 2022. aastast asutajaõiguste teostamise aruande asemel esitama seisukohad sihtasutusele seatud olulisemate eesmärkide saavutamise kohta. Alljärgnevalt on antud kokkuvõttev ülevaade ministeeriumide vastavatest seisukohtades.

Haridus- ja Teadusministeerium (HTM)

HTM-i valitseda oli ka 2022. aastal neli riigi asutatud sihtasutust(Eesti Teadusagentuur, Euroopa Kool, Kutsekoda ja Teaduskeskus Ahhaa), neist kahes on riik ainuasutaja. Nagu ka eelmisel aastal, hindab HTM kõigi oma valitsemisalas toimivate sihtasutuste tegevust põhikirjaliste eesmärkide saavutamisel edukaks, kuna valdav osa tegevuseesmärkidest sai sihtasutuste poolt täidetud. Ühtlasi peab vajalikuks kõigi nelja sihtasutuse tegevuse jätkamist.

Kaitseministeerium (KAM)

KAM teostas riigi asutajaõigusi kolmes sihtasutuses – Riigikaitse Edendamise SA (RESA), SA Rahvusvaheline Kaitseuuringute Keskus (RKK) ja CR14, millest viimasel oli 2021. esimene tegutsemise täisaasta. KAM hindab RKK ja CR14 tegevust 2022. aastal heaks, seatud eesmärgid on saavutatud ja jätkamist peetakse KAM eesmärkide elluviimisel vajalikuks. RKK puhul tuuakse positiivsena mh välja suurenenud RKK tööde rakendamise võimekust. RESA tegevust peetakse kasulikuks ja jätkamist vajalikuks. Oluliseks tööliiniks 2022. a oli Ukraina relvajõude toetamine ja muu humanitaarse iseloomuga abi Ukraina sõjast mõjutatud isikutele.

Keskkonnaministeerium (KEM)

KEM-i valitsemisalas oli 2022. aastal kaks riigi sihtasutust – SA Erametsakeskus ja SA Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK), mille tegevuse ühendamine viidi lõpule ning alates 01.01.2023. a tegutsetakse ühe sihtasutusena.

KIK-i tegevuse jätkamine on KEM-i hinnangul oluline, kuna KIK tegutseb efektiivse toetuste vahendajana, väljakujunenud juhtimis- ja kontrollisüsteemid on sobilikud erinevate keskkonnategevuste rahastamiseks ning tekib kooskõla erinevate rahastusinstrumentide vahel. KEM sedastab, et KIK on täitnud 2022. aastaks seatud tegevuseesmärgid.

SA Erametsakeskus keskendus kitsamalt erametsandusele ning alates 2023. a täidab samu ülesandeid KIKi metsaosakond. Ministeerium hindab, et 2022. aastaks seatud eesmärgid ning KEM-i poolsed asutajaõiguste teostamise eesmärgid said täidetud.

Kultuuriministeerium (KUM)

KUM on suurima sihtasutuste arvuga valitsemisala – 2022. lõpu seisuga oli KUM-il 35 sihtasutust, millest SA UNESCO Eesti Rahvuslik Komisjon tegevuse võttis KUM üle alates 1. jaanuarist 2023. a.

2020. aastal alustas KUM sihtasutustele asutaja ootuste põhimõtete juurutamist – 2023. a jaanuariks olid asutaja ootused kehtestatud SA-le Eesti Meremuuseum ja SA-le Narva Muuseum ning veebruaris kinnitas KUM oma haldusala sihtasutustele ootuste koostamise ja täitmise seiramise töökorra olles nii kõige süsteemsem asutajaõiguste teostaja.

KUM hindab 34-st tegevust jätkavast sihtasutusest 2022. a tegevus väga heaks/edukaks 7 puhul, 21 puhul heaks ning 6 puhul rahuldavaks ning peab nende kõigi jätkamist senisel kujul vajalikuks.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM)

MKM-i valitsusalas tegutses 2022. aastal kuus sihtasutust, kuna alates 2022. aasta algusest tegutseb SA KredEx ja Ettevõtluse Arendamise SA ühendamise tulemusena ettevõtluse arendamise ja toetamise valdkonna sihtasutus Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA (EISA) nime all. Kuuest sihtasutusest üks - SA Ida-Viru Tööstusalade Arendus, asutajaõiguste teostamine liikus aprillist 2023. a regionaalministri pädevusse ning juulis 2023. a määras Vabariigi Valitsus ühtlasi Regionaal- ja põllumajandusministeeriumi asutajaõigusi teostavaks ministeeriumiks.

Oma valitsemisala sihtasutuste 2022. a tegevust hindas MKM väga heaks EISA, Riigi Infokommunikatsiooni SA, SA Tallinna Teaduspark Tehnopol ja SA Tartu Teaduspark puhul ning heaks Eesti Interneti SA tegevuse. Ühtlasi peab MKM kõigi sihtasutuste jätkamist vajalikuks.

SA Ida-Viru Investeeringute Agentuur tegevuse tulemuslikkusele andis hinnangu regionaalminister, kes hindas tulemusi heaks vaatamata väliskeskkonna oluliste muutustega kaasnenud keerukale olukorrale investeeringute meelitamisel geograafiliselt Venemaale lähedastesse piirkondadesse. Sihtasutuse tegevust peab minister jätkuvalt oluliseks ja vajalikuks.

Maaeluministeerium (MEM)

2022. a teostas MEM asutajaõigusi kahes riigi sihtasutuses. SA Eesti Maaelumuuseumid tegevust hindab MEM edukaks vaatamata sellele, et 2022. aastaks seatud kvantitatiivseid eesmärke ei suudetud saavutada, kuid siiski suudeti ületada 2021. a tasemeid. Positiivse poole pealt tuleb välja tuua, et sihtasutusele on seatud süsteemsed ja mõõdetavad eesmärgid, mille alusel tegevuse tulemuslikkust hinnata. Sihtasutuse missiooniks on aidata kaasa põllumajanduse ja maaelu ning sellega seotud kultuuripärandi väärtustamisele ühiskonnas ning tegevuse jätkamine põhikirjaliste eesmärkide täitmisel on ministeeriumi hinnangul väga vajalik.

Maaelu Edendamise SA tööd 2022. aastal põhikirjas seatud eesmärkide saavutamisel hindab MEM heaks ning leiab, et sihtasutuse tegevus vastab põhikirjale, tegevuseesmärkidele, eelarvele ja kehtivatele kordadele. Riigikontrolli poolt 2021. a tõstatatud kriitiliste küsimustega seoses COVID-19 kriisimeetmete rakendamisega telliti advokaadibüroo Triniti OÜ-lt analüüs, milles hinnatud laenuprojektide baasil ei tuvastatud laenude väljastamisel rikkumisi.

Ministeerium on seisukohal, et tegevuse jätkamine on vajalik. Tulevikku vaatavalt on Rahandusministeerium seisukohal, et ettevõtluse tugisüsteemi killustatuse jätkuvaks vähendamiseks on vaja teha koostööd MKM-i ja EISAga.

Rahandusministeerium (RAM)

RAM hindab ainsa oma valitsemisalas tegutseva sihtasutuse (Sihtasutus Pokumaa) tegevuse jätkamist probleemseks – ei riik ega asutajate ringis olevad vallad pole jätkuvalt leidnud võimalust oluliselt suurendada toetust sihtasutuse tegevusele. Olukorras, kus Pokumaal puudub arengueesmärkide saavutamiseks piisav rahastus, on RAM seisukohal, et sihtasutuse tegevuse jätkamine senisel kujul ei täida talle põhikirjaga pandud eesmärke ning olukord võib päädida sellega, et otstarbekas on Vabariigi Valitsuse poolt sihtasutuse tegevus lõpetada asutajaõiguste teostaja ettepanekul.

Alates 2023. a juulist läks seoses riigihalduse ministri ülesannete liikumisega Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi haldusalasse SA Pokumaa asutajaõiguste teostamine vastavasse ministeeriumisse.

Siseministeerium (SIM)

SIM ei ole oma valitsusalas toimiva SA Kodanikuühiskonna Sihtkapital tegevuse kohta ka 2022. aastal asutajaõiguste teostaja hinnangut riigivaraseaduse alusel formuleerinud. Sihtasutus tegutseb mh SIM-iga sõlmitud halduslepingu alusel ning tegevustega kodanikuühiskonna arendamiseks ja kodanikuaktiivsust soodustava keskkonna kujundamiseks on kavas jätkata.

Sotsiaalministeerium (SOM)

SOM-i valitsemisalas oli 2022. a jätkuvalt seitse sihtasutust – neli haiglat, üks hooldekodu, üks rehabilitatsioonikeskus ja üks fond. Neist üks (SA Koeru Hooldekeskus) lõpetab 2023. aastal tegevuse, kui alates 1. septembrist liigub kogu tegevus ja personal kohalike omavalitsuste asutatud samanimelisse aktsiaseltsi. Viie sihtasutuse puhul (Põhja-Eesti Regionaalhaigla, Tartu Ülikooli Kliinikum, Viljandi Haigla, Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus ja Jõgeva) on SOM seisukohal, et sihtasutuste põhikirjalised eesmärgid on täidetud ja nende tegevuse edasine jätkamine on vajalik. Ka Koeru Hooldekeskuse ja Puuetega Inimeste Fondi eesmärgi hindas SOM täidetuks, kuid lisaks Koeru Hooldekeskuse tegevuse üleandmisele on SOM seisukohal, et Puuetega Inimeste Fondi puhul on valdkonna rahastuspõhimõtted hästi sissetöötatud ning fondi eraldiseisev eksisteerimine ei ole enam vajalik. Sihtasutuse tegevust plaanitakse jätkata kuni strateegilise partnerluse lõpuni (2025. a).

Vabariigi Presidendi Kantselei (VPK)

Vabariigi Presidendi Kantselei teostab jätkuvalt asutajaõigusi SA-s Vabariigi Presidendi Kultuurirahastu ja SA-s Eesti Koostöö Kogu. VPK hindab mõlema sihtasutuse tegevuse positiivseks ning leiab, et eesmärgid on saavutatud. Samuti peetakse vajalikuks nende tegevuse jätkamist.

Välisministeerium (VÄM)

Välisministeeriumi valitsemisalas on alates 2021. aastast Sihtasutus Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus. 2022. a oli tegevuse esimene täisaasta, mil keskenduti jätkuvalt sihtasutuse tööpõhimõtete juurutamisele ning samas saavutati oluline tegevusmahu kasv.

Välisministeerium on seisukohal, et keskuse tegevuse jätkumine sihtasutuse vormis seatud põhikirjaliste eesmärkide täitmiseks on sobilik ja jätkuvalt vajalik ning tuleb jätkata pikaajaliste eesmärkide saavutamiseks vajalikke tegevusi.

2.4 Sihtasutuste toimimise efektiivsus

2.4.1 SIHTASUTUSTE NELI GRUPPI

Sihtasutus asutatakse teatud konkreetse põhikirjalise eesmärgi saavutamiseks ning nende eesmärkide saavutamise nimel tegutsedes peavad nad kasutama neile eraldatud ressursse jätkusuutlikult ja kuluefektiivselt. Lähtuvalt olulistest erinevustest sihtasutuste tegevusspetsiifikas on otstarbekas hinnata sihtasutuste toimimise efektiivsust erinevate kriteeriumide alusel, kuid tehes teatud üldistusi on võimalik sarnase iseloomuga sihtasutusi grupeerida ning neid ka grupiti analüüsida.

Rahandusministeerium on sihtasutuste toimimise efektiivsuse hindamiseks ja omavaheliseks võrdlemiseks jaotanud sihtasutused nende tegevuseesmärkide ja -iseloomu alusel nelja gruppi[23]:

G1. Toetuste vahendamine on sihtasutuse põhitegevus;
G2. Äriühingutele sarnased sihtasutused;
G3. Vara baasil teenuste osutamisega tegelevad sihtasutused;
G4. Erisihitusega sihtasutused.

Jaotus gruppidesse on mõneti subjektiivne, sest paljud sihtasutused pole monofunktsionaalsed – nt toetusi vahendav sihtasutus viib tihtipeale ka ise ellu erinevaid projekte, pakub koolitus- ja nõustamisteenust. Seetõttu on edasised sihtasutuste toimimist kirjeldavad analüüsid mõnevõrra tinglikud ja üldistavad.

Joonistel 2-7 kuni 2-9 kajastatakse sihtasutuste gruppe ülevaatlikult varade, tulude ja kulude aspektist. Äriühingutele sarnaste ja erisihitusega sihtasutuse varade maht 2022. aastal kasvas, teenust osutavatel sihtasutustel jäi praktiliselt samaks ja toetusi andvatel sihtasutustel vähenes oluliselt.

Joonis 2-7. Sihtasutuste varade ja netovarade jaotus grupiti, mln €

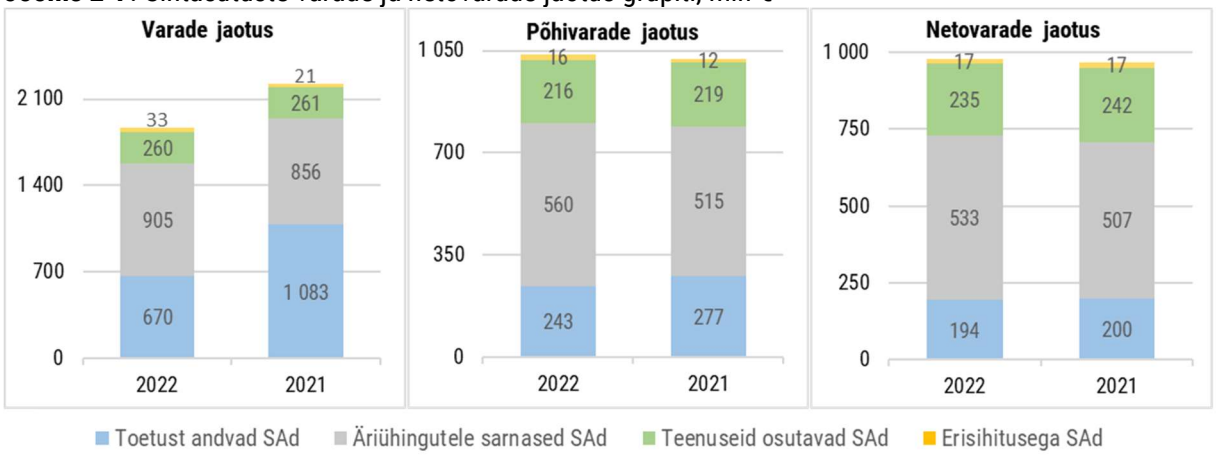

Tulude kogumaht suurenes kolmel grupil neljast ning tulude mahu langust pidi tõdema vaid toetust andvate sihtasutuste grupp. Kulude koondmahud kasvasid analoogselt ning vähenesid toetustegevusega sihtasutuste grupil.

[23] G1-grupi sihtasutuste kogutegevus või põhitegevus on riiklike toetuste vahendamine (nt KIK või Teadusagentuur); G2-grupi sihtasutused pakuvad riigi tellimusel mitmesuguseid teenuseid avalikkusele (sarnaselt äriühingutele), kuid suures enamuses riigi rahastamisel (nt haiglad); G3-grupi sihtautused pakuvad samuti teenuseid riigi tellimusel ja rahastamisel, kasutades selleks sihtotstarbelist põhivara (nt teatrid ja muuseumid); G4-gruppi kuuluvad sihtasutused, kelle tegevus on suunatud Eesti arenguteemadele ja uuringutele erinevates valdkondades.

Joonis 2-8. Sihtasutuste tulude jaotus grupiti, mln €

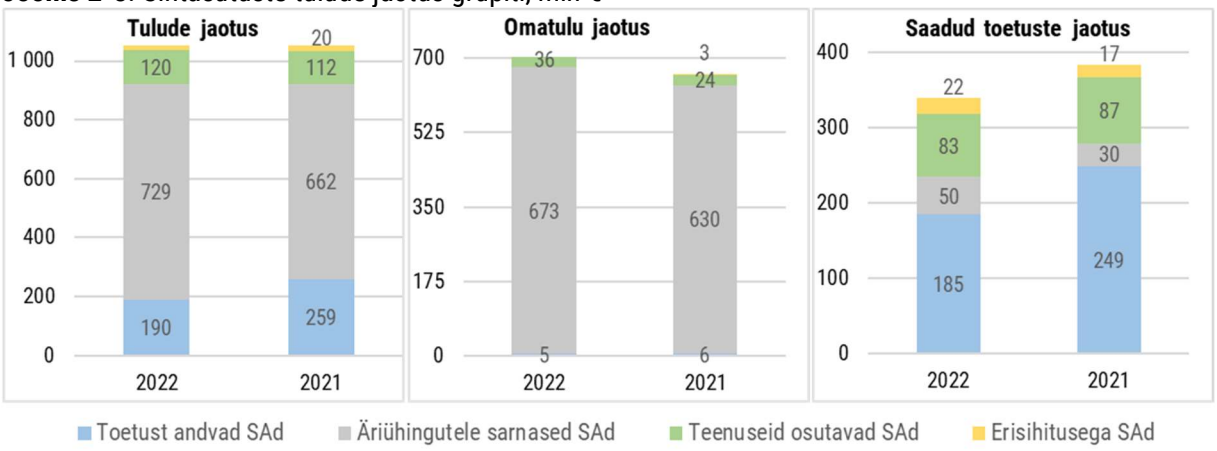

Joonis 2-9. Sihtasutuste kulude jaotus grupiti, mln €

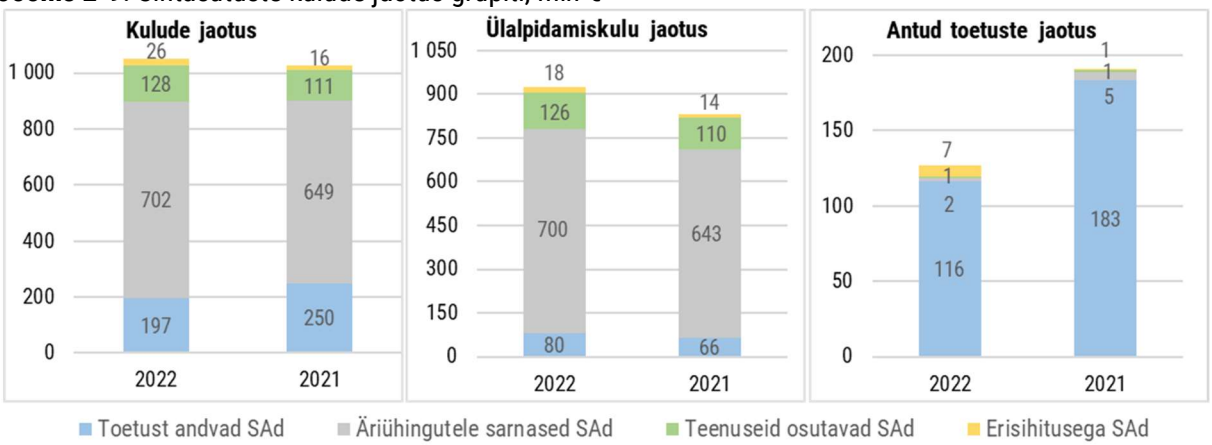

Sihtasutuste töötajate arvu jaotumist grupiti kirjeldab järgmine joonis.

Joonis 2-10. Sihtasutuste töötajate arvu jaotumine grupiti.

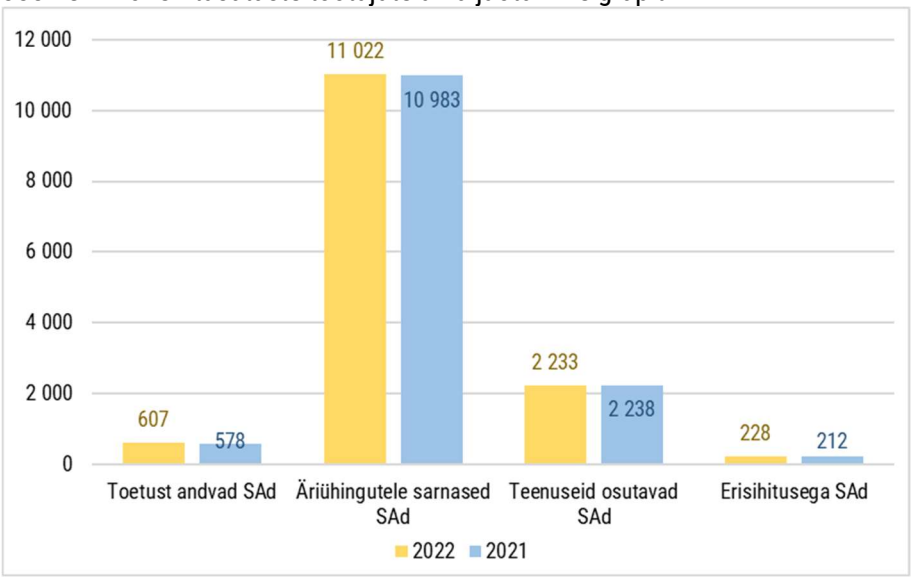

Kokkuvõttes on suurima tegevusmahuga äriühingutele sarnased sihtasutused (haiglad), kes käitavad suurimat osa sihtasutuste tuludest ja kuludest ning ületasid 2022. a ka varade mahu poolest toetusi andvaid sihtasutusi ning annavad tööd ca 78%-le riigi sihtasutuste töötajatest.

Sihtasutuste toimimise efektiivsuse ja tõhususe analüüsimine gruppide kaupa võimaldab määratleda iga grupi asutuste tegevusi iseloomustavad mõõdikud, valida valdkonnapoliitika

kujundajatel efektiivsust väljendavate eesmärkidena nende mõõdikute väärtusi kui ootuspäraseid standardväärtusi (ingl.k: *benchmark*) ja analüüsida grupisiseselt konkreetseid sihtasutusi või nende alamgruppe iseloomustavate mõõdikute väärtusi ja varieeruvust võrreldes ootuspärasega.

Järgnevates peatükkides anname ülevaate nelja grupi efektiivsuse dünaamikast lähtuvalt Rahandusministeeriumi poolt igale grupile iseloomulikuks peetud näitajatest.

2.4.2 TOETUST VAHENDAVAD SIHTASUTUSED

Kõigist analüüsitavast 64 sihtasutusest on toetuste vahendamisega tegelevaid (ehk G1-tüüpi) sihtasutusi kokku 11 (alates 01.01.2022. a EAS ja KredEx ühinesid). Nende sihtasutuste varade kogumaht ulatus 2022. aastal 670 mln euroni, mis moodustas 36% kõigi SA-de varade mahust 1,87 mld eurot (2021. a 1,1 mld eurot ja 49% kogumahust).

Tabel 2-6. G1-sihtasutuste olulised finantsnäitajad 2022, tuh €

G1: Toetuste andmisega tegelevad sihtasutused	Varad	Tulud	Kulud	Antud toetused	Ülalpidamis-kulu
Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA	544 856	71 327	70 703	12 301	58 402
SA Keskkonnainvesteeringute Keskus	76 360	4 301	17 107	12 664	4 443
Eesti Teadusagentuur SA	31 342	75 203	69 791	63 509	6 283
Integratsiooni SA	7 262	6 931	7 057	1 263	5 794
SA Eesti Filmi Instituut	6 664	12 637	12 637	10 463	2 174
SA Kodanikuühiskonna Sihtkapital	1 447	2 161	2 157	1 583	574
SA Erametsakeskus	1 293	5 287	5 294	3 490	1 803
Spordikoolituse ja -Teabe SA	528	8 184	8 216	7 441	655
Riigikaitse Edendamise SA	367	2 610	2 276	2 275	2
SA Eesti Puuetega Inimeste Fond	108	1 205	1 233	1 187	45
SA Vabariigi Presidendi Kultuurirahastu	30	65	62	62	0
Kokku	**670 258**	**189 911**	**196 533**	**116 237**	**80 176**
Kõik SAd kokku	1 868 492	1 064 053	1 052 292	126 791	924 319
G1 osa kõigist SAdest	36%	18%	19%	92%	9%

Analüüsi kaasatud sihtasutused kajastasid 2022. aastal toetuste vahendamist kogumahus 126,8 mln eurot, millest G1-sihtasutused andsid 116 mln eurot ehk 92% antud toetuste kogumahust (2021: 183 mln ehk 96% kogumahust 191 mln eurot). Tegevusmaht langes seega 67 mln eurot ehk 37% (2021. a oli see samas kasvanud 29%). Suurematest toetuste andjatest ainult SA Eesti Teadusagentuur mahud kasvasid (+5%). Kõige drastilisem langus oli EISAl -84%.

Alates 2019. aastast peab toetuste mahtude võrdlemisel arvestama sellega, et riik on toetuste vahendamise funktsiooni järk-järgult Riigi Tugiteenuste Keskusele üle andnud. Lisaks kajastatakse alates 2019. aastast välisallikatest pärinevate toetuste summasid rakendava asutuse (ministeeriumi) finantsaruandluses, kuid tegevuskulud jäid üldjuhul sihtasutusse.

Joonise 2-11 kaks graafikut võrdlevad antud toetuste mahtu toetust andvate sihtasutuste ülalpidamiskuludega, kajastades üsna hästi eeltoodud metoodilist muutust. Esimene graafik kirjeldab sihtasutuste raamatupidamises kajastuvate toetuste mahtude dünaamikat ning teiselt graafikult nähtuvad ülalpidamiskulud (põhitegevuskulu ilma antud toetusteta) – 2022. aasta on selles võrdluses negatiivne, kuna ülalpidamiskulud on oluliselt kasvanud.

Joonis 2-11. Riigi sihtasutuste antud riiklikud toetused ja ülalpidamiskulu perioodis 2012—2022

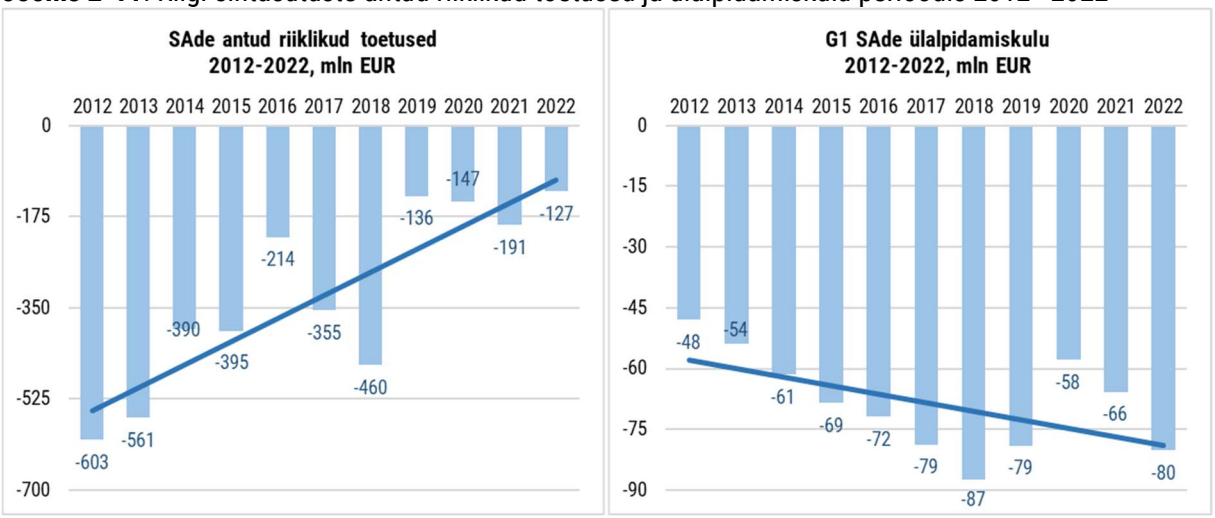

G1-tüüpi sihtasutuste eesmärgipärase toimimise efektiivsuse kulupõhist hindamist kirjeldavad tabelis 2-7 toodud võrdlused. Sihtasutuste erinevuse tõttu ei ole seal arvestatud, et osa sihtasutusi pakub mitmeid teenuseid, mille kohta asutus tegevuspõhist kuluarvestust ei avalda.

Tabel 2-7. Toetusi vahendavate sihtasutuste efektiivsussuhtarvud, tuh €

G1: Toetuste andmisega tegelevad sihtasutused	Kogu kulu			Antud toetused			Antud toetuste osakaal kogukulus	
	2022	2021	Muut	2022	2021	Muut	2022	2021
Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA	70 703	118 066	-40%	12 301	74 984	-84%	17,4%	63,5%
Eesti Teadusagentuur SA	69 791	70 119	0%	63 509	60 300	5%	91,0%	86,0%
SA Keskkonnainvesteeringute Keskus	17 107	20 431	-16%	12 664	16 552	-23%	74,0%	81,0%
SA Eesti Filmi Instituut	12 637	17 687	-29%	10 463	15 788	-34%	82,8%	89,3%
Spordikoolituse ja -Teabe SA	8 216	9 913	-17%	7 441	9 201	-19%	90,6%	92,8%
Integratsiooni SA	7 057	5 984	18%	1 263	1 094	16%	17,9%	18,3%
SA Erametsakeskus	5 294	4 337	22%	3 490	2 818	24%	65,9%	65,0%
Riigikaitse Edendamise SA	2 276	30	7589%	2 275	28	7947%	99,9%	95,5%
SA Kodanikuühiskonna Sihtkapital	2 157	1 754	23%	1 583	1 396	13%	73,4%	79,6%
SA Eesti Puuetega Inimeste Fond	1 233	1 193	3%	1 187	1 153	3%	96,3%	96,6%
SA Vabariigi Presidendi Kultuurirahastu	62	55	14%	62	40	53%	100,0%	74,2%
Kokku	**196 533**	**249 568**	**-21%**	**116 237**	**183 353**	**-37%**		
Kõik SAd kokku	1 052 292	1 026 394	3%	126 791	191 141	-34%		
G1 osa kõigist SAdest	18,7%	24,3%		91,7%	95,9%			

Tabelist 2-7 nähtub, et gruppi G1 kuuluvast 11 sihtasutusest ainult neljal suurenes antud toetuste osakaal kogukuludest ehk nende tegevus toetuste andmisel oli eelmise aastaga võrreldes kulutõhusam.

2.4.3 ÄRIÜHINGUTELE SARNASED SIHTASUTUSED

Äriühingutele sarnasteks sihtasutusteks on Rahandusministeerium kõigist 64 sihtasutusest liigitanud 10. Sellesse nö G2-gruppi kuuluvad mh haiglad ja hooldusasutused, kes osutavad Haigekassa kaudu riigieelarvest finantseeritavat tervishoiuteenust. Nende sihtasutuste varade kogumaht ulatus 2022. a 905 mln euroni, mis tõusis 48%-le SA-de varade kogumahust 1868 mln eurot (2021: 856 mln eurot ehk 39% kogumahust 2221 mln eurot).

2022. a teenisid riigi sihtasutused omatulu kokku 717 mln eurot, millest G2-asutused teenisid 673 mln eurot ehk 94% (2021: vastavalt 663 mln eurot ja 630 mln eurot ehk 95%). Kokku teenisid G2-sihtasutused 2022. a omatulu 42 mln euro ehk 7% võrra rohkem kui 2021. a.

Tabel 2-8. G2-sihtasutuste olulised finantsnäitajad 2022, tuh €

G2: Äriühingutele sarnased sihtasutused	Varad	Tulud	Omatulu	Kulud	Ülalpidamis-kulu	Tulem
Maaelu Edendamise SA	307 384	8 178	6 456	4 456	4 456	3 722
SA Tartu Ülikooli Kliinikum	265 192	346 301	326 388	338 491	338 400	7 344
SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla	261 242	305 438	283 104	295 412	295 341	9 367
SA Viljandi Haigla	33 992	42 259	35 056	37 562	37 562	4 707
SA Tallinna Teaduspark Tehnopol	17 673	7 123	3 474	7 560	5 775	-364
SA Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus	6 692	6 191	5 968	5 653	5 648	539
SA Tartu Teaduspark	5 577	1 744	974	1 893	1 737	-187
SA Jõgeva Haigla	2 753	7 262	7 200	6 869	6 869	391
SA Koeru Hooldekeskus	2 750	3 549	3 149	3 495	3 495	55
Eesti Interneti SA	1 899	1 063	977	924	301	140
Kokku	**905 153**	**729 109**	**672 744**	**702 313**	**699 584**	**25 714**
Kõik SAd kokku	1 868 492	1 064 053	716 786	1 052 292	924 319	11 227
G2 osa kõigist SAdest	48%	69%	94%	67%	76%	229%

Omatulu suurimad kasvud olid 2022. a nagu ka 2021. aastal kahel suurimal haiglal – PERH 28,1 mln eurot ehk 8% ja TÜK 27,6 mln eurot ehk 6%. Äriühingutele sarnaseid sihtasutusi iseloomustab võrreldes teistega väga kõrge, üle 80—90% taseme ulatuv omatulu osakaal kogutuludes, lisaks veel kõrge ülalpidamiskulu osakaal kogukuludes. Väiksemad on vastavad suhtarvud kinnisvara arendusega tegelevate sihtasutuste Tallinna Teaduspark Tehnopol ja Tartu Teaduspark puhul ja sihtotstarbelist laenuteenust pakkuva Maaelu Edendamise SA puhul.

Tabel 2-9 esitab efektiivsussuhtarvud iga asutuse kohta tervikuna, võtmata arvesse, et mõni sihtasutus võib teostada mitmeid, erineva efektiivsusega põhitegevusi. Aasta tulemuste negatiivsem pool on, et võrreldes eelmise aastaga on 2022. aastal ainult ühe sihtasutuse omatulude osakaal kasvanud. 2021. a oli olukord oluliselt parem, kus omatulude osakaal vähenes ainult ühel sihtasutusel kümnest.

Tabel 2-9. Äriühingutele sarnaste sihtaustuste kuluefektiivsus, tuh €

G2: Äriühingutele sarnased sihtasutused	Kogutulu			Omatulu			Omatulu osakaal kogutulus	
	2022	2021	muutus	2022	2021	muutus	2022	2021
SA Tartu Ülikooli Kliinikum	346 301	318 689	27 611	326 388	308 789	17 599	94%	97%
SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla	305 438	277 276	28 162	283 104	263 218	19 885	93%	95%
SA Viljandi Haigla	42 259	36 651	5 608	35 056	33 807	1 249	83%	92%
Maaelu Edendamise SA	8 178	6 798	1 379	6 456	5 549	907	79%	82%
SA Jõgeva Haigla	7 262	6 123	1 139	7 200	6 109	1 090	99%	100%
SA Tallinna Teaduspark Tehnopol	7 123	5 847	1 277	3 474	3 043	430	49%	52%
SA Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus	6 191	5 099	1 093	5 968	5 011	957	96%	98%
SA Koeru Hooldekeskus	3 549	3 191	358	3 149	2 873	275	89%	90%
SA Tartu Teaduspark	1 744	1 557	186	974	843	131	56%	54%
Eesti Interneti SA	1 063	942	122	977	938	39	92%	100%
Kokku	**729 109**	**662 173**	**66 935**	**672 744**	**630 181**	**42 563**		
Kõik SAd kokku	1 064 053	1 052 624	11 429	716 786	662 875	53 910		
G2 osa kõigist SA-dest	68,5%	62,9%		93,9%	95,1%			

2.4.4 OMA VARADE BAASIL TEENUST OSUTAVAD SIHTASUTUSED

Oma vara baasil teenuste osutamisega tegelevate ehk G3-tüüpi sihtasutuste hulka on Rahandusministeerium liigitanud kokku 35 asutust. Eelkõige kuuluvad siia gruppi teadmispõhised ja kultuuriasutused – teatrid, muuseumid ja spordikeskused, kelle ülesandeks on hoida ja säilitada riigi kultuuriväärtusi.

Nende sihtasutuste varade kogumaht jäi 2022. aastal praktiliselt samale tasemele võrreldes 2021. aastaga – kokku 259,8 mln eurot vähenedes ainult 1,1 mln eurot. Kogutulude maht samas suurenes, kui kaks eelmist aastat oli vähenenud. 2022. aastal kasvasid tulud 8,1 mln euro võrra ehk 7%. Positiivne on, et G3-sihtasutuste omatulud 2022. aastal kasvasid rohkem kui tulud kokku, kasvades aastaga 51% ehk 12,1 mln ja moodustasid kogutuludest 30% (2021. aastal 21%).

G3-sihtasutuste ülalpidamiskulu moodustab kõikidel aastatel praktiliselt 100% kogukulust. Tööjõukulu osakaal samas langes 46% võrreldes 2021. a 50%.

Tabel 2-10. G3-sihtasutuste finantsnäitajad 2022, tuh €

G3: Teenuseid osutavad sihtasutused	Varad	Tulud	Omatulu	Kulud	Ülalpidamis-kulu
SA Tehvandi Spordikeskus	30 899	7 098	2 428	6 798	6 798
SA Eesti Kunstimuuseum	23 087	12 221	1 534	12 372	12 372
SA Eesti Kontsert	17 887	8 749	2 700	13 976	13 976
SA Narva Muuseum	17 215	3 354	684	2 167	2 167
SA Teater Vanemuine	15 834	10 867	2 439	12 498	12 498
SA Eesti Meremuuseum	15 659	7 585	2 312	7 899	7 885
SA Eesti Ajaloomuuseum	15 244	2 866	600	4 110	4 110
SA Saaremaa Muuseum	13 997	1 563	571	1 471	1 471
Riigi Infokommunikatsiooni SA	13 442	8 898	4 935	7 950	7 950
SA Ugala Teater	11 683	3 358	1 614	3 894	3 891
SA Eesti Vabaõhumuuseum	10 965	3 820	1 291	4 024	4 023
SA Teaduskeskus Ahhaa	9 328	4 161	2 871	4 118	4 112
SA Eesti Maaelumuuseumid	8 894	2 113	295	2 595	2 580
SA Eesti Draamateater	8 116	4 860	2 275	5 120	5 106
SA Vene Teater	7 439	3 594	1 103	3 768	3 764
SA Rakvere Teatrimaja	6 629	3 311	1 302	3 666	3 666
SA Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid	6 302	1 778	431	1 741	1 739
SA Endla Teater	5 871	3 528	1 469	3 817	3 817
SA Jõulumäe Tervisespordikeskus	4 986	2 259	467	1 211	1 211
SA Virumaa Muuseumid	4 938	2 415	1 277	2 801	2 800
SA Kunstihoone	1 722	1 328	42	1 139	705
SA Eesti Riiklik Sümfooniaorkester	1 429	4 070	470	4 155	4 143
Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA	1 418	1 638	53	1 812	859
SA Eesti Tervishoiu Muuseum	1 037	1 164	249	1 207	1 207
SA Pärnu Muuseum	1 006	1 118	150	1 167	1 167
SA Kuressaare Teater	968	604	133	636	636
SA Kultuurileht	717	3 845	685	3 860	3 860
SA Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseum	667	1 040	156	1 146	1 146
SA A.H.Tammsaare Muuseum Vargamäel	458	158	41	179	179
Pokumaa SA	458	126	63	144	144
SA Eesti Filharmoonia Kammerkoor	447	1 442	321	1 407	1 405
SA Sakala Teatrimaja	384	373	105	423	423
SA Eesti Noorsooteater	293	3 948	833	4 154	4 150
SA Hiiumaa Muuseumid	279	352	61	369	369
SA Tartu Jaani Kirik	85	72	49	74	74
Kokku	**259 785**	**119 679**	**36 008**	**127 866**	**126 402**
Kõik SAd kokku	1 868 492	1 064 053	716 786	1 052 292	924 319
G3 osa kõigist SAdest	14%	11%	5%	12%	14%

Grupis G3 eristub selgesti oluline ühetaolise majandustegevusega alamgrupp, kuhu kuuluvad teatrid ja muuseumid, keda iseloomustab suur põhivara osakaal varade kogumahust. Teatrite ja muuseumide alamgrupi moodustavad 31.12.2022. a seisuga 26 sihtasutust. Nende SA-de efektiivsusnäitajad on toodud järgmises tabelis, millest joonistub positiivsena välja omatulude osakaalu suurenemine võrreldunа varadesse ja kogutuludesse.

Tabel 2-11. Teatrite ja muuseumide omatulu teenimise efektiivsusnäitajad

G3 alamgrupp: teatrid ja muuseumid	Põhivara osakaal varades	Omatulu ja varade suhe	Omatulu osakaal kogutulus	Põhivara osakaal varades	Omatulu ja varade suhe	Omatulu osakaal kogutulus
keskmine	'22 ja '21	'22 ja '21	'22 ja '21	'21 ja '20	'21 ja '20	'21 ja '20
SA Eesti Ajaloomuuseum	95%	3%	17%	96%	2%	12%
SA Ugala Teater	95%	10%	38%	96%	8%	31%
SA Narva Muuseum	95%	4%	25%	96%	3%	24%
Pokumaa SA	96%	14%	50%	97%	11%	53%
SA Eesti Kunstimuuseum	87%	6%	11%	81%	5%	9%
SA Vene Teater	93%	10%	23%	94%	6%	16%
SA Virumaa Muuseumid	90%	22%	46%	87%	17%	34%
SA Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid	92%	6%	26%	95%	6%	27%
SA Saaremaa Muuseum	93%	4%	31%	94%	3%	24%
SA Teater Vanemuine	90%	12%	17%	93%	8%	14%
SA Kuressaare Teater	87%	11%	19%	88%	10%	17%
SA Eesti Maaelumuuseumid	86%	3%	9%	76%	2%	4%
SA Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseum	87%	16%	11%	90%	7%	5%
SA Sakala Teatrimaja	79%	21%	28%	72%	16%	28%
SA Pärnu Muuseum	82%	14%	13%	81%	9%	8%
SA Endla Teater	80%	19%	35%	78%	16%	31%
SA Eesti Vabaõhumuuseum	82%	10%	28%	86%	7%	21%
SA A.H.Tammsaare Muuseum Vargamäel	83%	8%	21%	87%	5%	13%
SA Eesti Meremuuseum	81%	13%	27%	82%	11%	22%
SA Kunstihoone	51%	4%	5%	42%	10%	5%
SA Rakvere Teatrimaja	68%	16%	32%	66%	13%	27%
SA Teaduskeskus Ahhaa	66%	25%	60%	70%	17%	55%
SA Eesti Draamateater	67%	23%	38%	76%	16%	28%
SA Hiiumaa Muuseumid	60%	20%	16%	66%	15%	14%
SA Eesti Tervishoiu Muuseum	33%	19%	16%	42%	11%	10%
SA Eesti Noorsooteater	24%	186%	15%	47%	110%	11%

Teatrite ja muuseumide alamgruppi ei hõlmata eelkõige neid asutusi, kelle andmed on teiste sihtasutuste andmetega tegevuspõhiselt vähem võrreldavad, nt spordikeskused, kirik või kultuuritrükiste väljaandja.

2.4.5 ERISIHITUSEGA SIHTASUTUSED

Siia gruppi on koondatud 8 sihtasutust, kelle põhitegevus on suunatud Eesti riigi arenguteemadele ning uuringutele nt sise- ja välispoliitika või teadus-, haridus- ja arendustöö valdkondades, sh ka koostöös valitsusväliste organisatsioonidega.

G4-sihtasutuste varade kogumaht ulatus 2022. a 33,3 mln euroni, mis moodustas ca 2% kõigi sihtasutuste varade mahust 1 868 mln eurot (2020: 21 mln eurot ehk 1%). G4-sihtasutuste tegevust finantseeritakse peamiselt tegevustoetuste ja sihtfinantseeringute abil. Kõigi kaheksa asutuse kogutulu kokku kasvas 2022. aastal 26%, jõudes 25 mln euroni ning moodustades 2% kõigi sihtasutuste tulude kogumahust 1 064 mln eurot.

Tabel 2-12. G4-sihtasutuste olulised finantsnäitajad 2022, tuh €

G4: Erisihitusega sihtasutused	Varad	Tulud	Saadud toetused	Kulud	Ülalpidamis-kulu
SA Ida-Viru Investeeringute Agentuur	9 173	1 030	590	929	921
SA Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus	8 177	9 075	9 075	9 192	2 806
SA CR14	7 639	3 956	3 563	4 212	4 211
SA Rahvusvaheline Kaitseuuringute Keskus	5 492	2 548	2 293	2 369	2 346
SA Euroopa Kool	1 597	5 617	3 740	5 689	5 661
Kutsekoda SA	1 069	2 668	2 614	2 661	1 819
SA Eesti Koostöö Kogu	144	323	320	388	252
SA UNESCO Eesti Rahvuslik Komisjon	4	137	137	140	140
Kokku	**33 296**	**25 354**	**22 332**	**25 579**	**18 156**
Kõik SAd kokku	1 868 492	1 064 053	340 138	1 052 292	924 319
G4 osa kõigist SAdest	2%	2%	7%	2%	2%

Valdava osa G4-sihtasutuste kogukulust moodustab asutuste enda ülalpidamiskulu, va SA Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus, mille põhitegevuseks ongi toetuste andmine ning kuid SA-le Kutsekoda lisandus olulisemas mahus toetuste andjana.

Tabel 2-13. Erisihitusega sihtasutuste efektiivsusnäitajad

G4: Erisihitusega sihtasutused	Omatulu osakaal kogutulus		Ülalpidamiskulu osa kogukulust		Tööjõukulu osa ülalpidamiskulust	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021
SA Euroopa Kool	33%	33%	100%	99%	66%	68%
SA Rahvusvaheline Kaitseuuringute Keskus	10%	10%	99%	99%	59%	58%
SA CR14	10%	11%	100%	100%	52%	58%
SA Ida-Viru Investeeringute Agentuur	4%	8%	99%	36%	34%	85%
Kutsekoda SA	2%	3%	68%	64%	68%	72%
SA UNESCO Eesti Rahvuslik Komisjon	0%	0%	100%	100%	61%	57%
SA Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus	0%	0%	31%	73%	59%	62%
SA Eesti Koostöö Kogu	0%	0%	65%	94%	58%	63%

Erisihitusega sihtasutuste omatulu osakaal kogutulus on väga väike, va Euroopa Kool, mis teenib tulu ka kooliteenuse osutamisest. Asutuse enda ülalpidamiskulu moodustab enamasti 90%-100% kogukuludest. Ülalpidamiskulu osakaal jääb alla 90% reeglina neis asutustes, kus vahendati riiklikke toetusi, kellest omakorda eristub SA Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus tänu tegevusmahu kasvule teisel tegevusaastal.

3 MITTETULUNDUSÜHINGUD

3.1 Ülevaade riigi osalusega mittetulundusühingutest

Seisuga 31.12.2022 oli riik liikmeks 81 Eestis registreeritud mittetulundusühingus, millest 62 olid maaparandusühistute registris registreeritud maaparandusühistud (vt **Tõrge! Ei leia viiteallikat.**), kolm olid jätkuvalt mittetulundusühingute ja sihtasutuste registris registreeritud (sh endised) maaparandusühistud (vt Lisa 3.2), üheksa piirkondlikud ühistranspordikeskused ning kuus muud mittetulundusühingud (vt Lisa 3.3). Keskkonnaministeerium teostas läbi Maa-ameti ja Riigimetsa Majandamise Keskuse riigi liikmeõigusi 62 mittetulundusühingus ja maaparandusühistus ning ülejäänud ministeeriumid 18 mittetulundusühingus ja maaparandusühistus.

Aasta varem (seisuga 31.12.2021) oli riik liikmeks 81 Eesti mittetulundusühingus, millest 62 olid maaparandusühistute registris registreeritud maaparandusühistud, neli olid jätkuvalt mittetulundusühingute ja sihtasutuste registris registreeritud (sh endised) maaparandusühistud, üheksa piirkondlikud ühistranspordikeskused ning kuus muud mittetulundusühingud. Keskkonnaministeerium teostas läbi Maa-ameti ja Riigimetsa Majandamise Keskuse riigi liikmeõigusi 62 mittetulundusühingus ja maaparandusühistus ning ülejäänud ministeeriumid 19 mittetulundusühingus ja maaparandusühistus.

Eesti Vabariik on ka paljude rahvusvaheliste mittetulundusühingute ja assotsiatsioonide liige, kuid teave nendes osalemise kohta on ebaühtlane ning süstematiseerimata. Koondaruanne on koostatud Rahandusministeeriumile kättesaadavate avalike andmete alusel ning sisaldab vaid neid välisriigis registreeritud juriidilisi isikuid, mille kohta on riigivara valitsejad esitanud Rahandusministeeriumile liikmeõiguste teostamise aruande ja/või milles on riigi liikmeõiguste teostaja määratud Vabariigi Valitsuse korraldusega. Seisuga 31.12.2022. a on riik liige vähemalt 25 juriidilises isikus, mis on registreeritud välisriigis (vt Lisa 3.4).

Tabel 3-1. Muudatused riigi liikmeõiguste teostamises

Liikmeõiguste teostaja	31.12.2021				31.12.2022			
	Uus MPÜ	Vana MPÜ	Eesti MTÜ	Välis-MTÜ	Uus MPÜ	Vana MPÜ	Eesti MTÜ	Välis-MTÜ
Haridus- ja Teadusministeerium	-	-	-	4	-	-	-	4
Justiitsministeerium	-	-	-	6	-	-	-	7
Kaitseministeerium	-	1	-	1	-	-	-	1
Keskkonnaministeerium	59	3	-	1	59	3	-	1
Kultuuriministeerium	-	-	1	-	-	-	1	-
Maaeluministeerium	2	-	1	-	2	-	1	-
Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeerium	1	-	13	1	1	-	13	1
Siseministeerium	-	-	-	9	-	-	-	9
Sotsiaalministeerium	-	-	-	1	-	-	-	1
Välisministeerium	-	-	-	1	-	-	-	1
Kokku	**62**	**4**	**15**	**24**	**62**	**3**	**15**	**25**

Järgnevalt on eraldi alapeatükkides antud Rahandusministeeriumile kättesaadava teabe alusel ülevaade riigi liikmeõiguste teostamisest maaparandusühistutes, ühistranspordikeskustes ja muudes Eesti mittetulundusühingutes ning välisriigis registreeritud juriidilistes isikutes.

3.2 Liikmeõiguste teostamine maaparandusühistutes

2022. aasta alguse seisuga oli riik 66 maaparandusühistu (MPÜ) liige ning aasta lõpu seisuga 65 maaparandusühistu liige. Aruandeaasta jooksul kustutati Äriregistrist üks riigi liikmesusega (endine) maaparandusühistu, mis olid jätkuvalt registreeritud mittetulundusühingute ja sihtasutuste registris (MTÜ Suuremetsa MPÜ). Kaks (endist) maaparandusühistut on seisuga 10.07.2023 likvideerimisel (MTÜ Kaseküla MPÜ, MTÜ Kibuna MPÜ) ja üks likvideerimise ootel (MTÜ Rootsiküla MPÜ).

3.3 Liikmeõiguste teostamine ühistranspordikeskustes

Aruandeaastal oli riik liikmeks üheksas ühistranspordikeskuses ning 2022. aasta jooksul riigi liikmesusega ühistranspordikeskuste arv ei muutunud.

Ühistranspordiseaduse (ÜTS) kohaselt on piirkondlik ühistranspordikeskus omavalitsusüksuste ja riigi asutatud äriühing või mittetulundusühing, kus riigil ja omavalitsusüksustel on enamusotsustusõigus. Piirkondlikest iseärasustest ning ühistranspordi otstarbekama korraldamise vajadusest tulenevalt volitavad omavalitsusüksused ja riik piirkondlikku ühistranspordikeskust halduslepingu alusel täitma teatud ÜTS-is nimetatud ülesandeid ning võivad anda ühistranspordikeskusele nende ülesannete täitmiseks vajaliku raha ja muu vara. Piirkondliku ühistranspordikeskuse ülesanne on tagada elanikele ühistranspordikeskuse asutajate ettenähtud tegevuspiirkonnas soodsam ja majanduslikult tõhusam ühistransport, mille aluseks on ühtne liinivõrk, kooskõlastatud sõiduplaanid ning ühtne piletisüsteem. Piirkondlik ühistranspordikeskus ei või täita vedaja funktsioone.

MTÜ Ida-Viru Ühistranspordikeskus korraldab sõitjate vedu Ida-Viru maakonnas.

MTÜ Jõgevamaa Ühistranspordikeskus korraldab ühistransporti Jõgeva maakonnas.

MTÜ Järvamaa Ühistranspordi Keskus korraldab ühistransporti Järva maakonnas.

MTÜ Kagu Ühistranspordikeskus korraldab sõitjate vedu Põlva ja Võru maakonnas.

MTÜ Põhja-Eesti Ühistranspordikeskus korraldab ühistransporti Harju, Lääne, Lääne-Viru ja Rapla maakonnas.

MTÜ Pärnumaa Ühistranspordikeskus korraldab ühistransporti Pärnu linnas ja maakonnas ning reisiparvlaevaliiklust Kihnu liinil.

MTÜ Tartumaa Ühistranspordikeskus korraldab ühiskondlikku bussitransporti Tartu maakonnas ning parvlaeva- ja hõljukiühendust Laaksaare-Piirissaare vahel.

MTÜ Valgamaa Ühistranspordikeskus korraldab ühistransporti Valga maakonnas.

MTÜ Viljandimaa Ühistranspordikeskus korraldab ühistransporti Viljandi maakonnas.

3.4 Liikmeõiguste teostamine muudes mittetulundusühingutes

2022. aasta alguses oli riik lisaks maaparandusühistutele ja ühistranspordikeskustele veel kuue Eestis registreeritud muu mittetulundusühingu liige ning see arv aasta jooksul ei muutunud. Neist mittetulundusühinguist neli tegutses Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, üks Kultuuriministeeriumi ning üks Maaeluministeeriumi valitsemisalas.

MTÜ Balti Teedeliit põhieesmärgid on rahvusvaheliste uuringute teostamine teede valdkonnas, rahvusvaheliste teede valdkonna konverentside korraldamine, rahvusvaheliste tehniliste ekspertgruppide töö korraldamine ning teedega seotud rahvusvaheliste seminaride korraldamine. MTÜ koordineerib Eesti, Läti ja Leedu maanteevaldkonda kureerivate ametite koostööd ning esindab Eestit, Läti ja Leedu vastavaid ameteid mitmetes rahvusvahelistes organisatsioonides. Riigi liikmemaksu suurus on 20 000 eurot aastas.

MTÜ Eesti Seemneliit tegevuse põhieesmärgiks on sertifitseeritud seemne osakaalu suurendamine Eestis, oma liikmete majanduslike ja erialahuvide kaitsmine ning liidu liikmete rolli suurendamine Eesti seemnemajanduses. Seemneliit esindab liikmete huvisid aruteludes valitsus- ja ametiasutustega ning teiste sh rahvusvaheliste organisatsioonidega (nt Euroseeds).

Seoses Põllumajandusuuringute Keskuse (PMK) ja Eesti Taimekasvatuse Instituudi (ETKI) ühinemisega on liikmeõiguste teostaja poolt volitatud asutuseks alates 01.01.2023 Maaelu Teadmuskeskus (METK). Riigi liikmemaksu suurus 650 eurot aastas.

MTÜ Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskus on loodud eesmärgiga arendada standardimisalast tegevust vastavuses rahvusvaheliselt tunnustatud standardimise põhimõtetega ning tegutseb toote nõuetele vastavuse seaduse alusel Eesti standardimisorganisatsiooni ja Eesti akrediteerimisasutusena. MTÜ on Euroopa Standardimiskomitee (CEN), Euroopa Elektrotehnika Standardimiskomitee (CENELEC) ja Rahvusvahelise Standardimisorganisatsiooni (ISO) täisliige ning Rahvusvahelise Elektrotehnikakomisjoni (IEC) liitunud liige, osaleb nende organisatsioonide tegevuses, võtab nende standardeid üle Eesti standarditeks ning teeb Euroopa ja rahvusvahelisi standardeid Eestis kättesaadavaks. Alates 2021. aastast on MTÜ ka Euroopa Akrediteerimise Koostöö-organisatsiooni (EA) liige ning on liitunud EA vastastikuse tunnustamise lepetega (MLA) kalibreerimislaborite, katselaborite, meditsiinilaborite ja inspekteerimisasutuste akrediteerimise ning kõigi sertifitseerimistegevuste (toote, isikute, juhtimissüsteemi) akrediteerimise alal. Lisaks on MTÜ EA MLA liige kasvuhoonegaaside heitkoguste tõendamisasutuste akrediteerimise alal. Riigi liikmemaksu suurus oli 2022. aastal 800 eurot.

MTÜ ICOM Eesti Rahvuskomitee on Rahvusvahelise Muuseumide Nõukogu (ICOM, *International Council of Museums*) Eesti esindus, mis esindab Eesti liikmeid ICOM-is ning mille kaudu saavad Eesti muuseumid, muuseumitöötajad ja seotud asutuste töötajad kuuluda ICOM-i ja osaleda oma valdkonna rahvusvaheliste alakomiteede tegevuses.

Pariisis asutatud ICOM on tänapäeval kõige suurem ja olulisem maailma muuseume ja kultuuripärandit säilitavaid professionaale ühendav ning museoloogia teoreetilist ja praktilist arengut strateegiliselt suunav organisatsioon, kuhu kuulub üle 45 000 liikme 138 riigist ja piirkonnast. ICOM töötab läbi 119 rahvuskomitee (sh. ICOM Eesti Rahvuskomitee) ja 32 rahvusvahelise komitee.

Riigi liikmeõigusi teostab kultuuriministri volituse alusel Eesti Rahva Muuseum. 2022. aasta lõpus oli MTÜ-l ICOM Eesti Rahvuskomitee 240 liiget, sh 228 individuaalliiget ja 12 institutsionaalset liiget. Riigi liikmemaksu suurus oli 2022. aastal 1082 eurot.

MTÜ Maailma Energeetikanõukogu Eesti rahvuskomitee (WEC-Eesti) eesmärgiks on esindada rahvusvaheliselt kõigi oma liikmete huve Maailma Energeetikanõukogu (WEC, *World Energy Council*) töös ning olla Eestis katusorganisatsiooniks kõigile energeetikaalastele huvigruppidele. WEC on ainus ametlikult ÜRO poolt akrediteeritud valitsusväline energeetika sõlmküsimuste ja tulevikuga tegelev maailmaorganisatsioon.

MTÜ esindab Eestit ja Eesti huvisid maailma suurimas energeetika valdkonna organisatsioonis. MTÜ tegevuse jätkamine on vajalik, vastasel juhul jääks Eesti kajastamata või oleks valesti kajastatud World Energy Council koostavates analüüsides ning pingeridades ning Eesti huvid World Energy Council tegevuses oleksid esindamata. Riigi liikmemaksu suurus WEC-Eestis on seotud WEC-Eesti liikmemaksu suurusega WEC-is.

MTÜ Nordic Institute for Interoperability Solutions (NIIS, Põhjamaade Koosvõimelahenduste Instituut) moodustati Eesti Vabariigi ja Soome Vabariigi poolt eesmärgiga tagada e-riigi taristu tuumkomponentide kvaliteet, jätkusuutlikkus ja piiriülene koosvõime, infoühiskonna areng optimaalsete kuludega ning piiriülese koostöö toimimine. NIIS on üle võtnud infosüsteemide turvalise andmevahetuskihi X-tee tuumtehnoloogia arenduse ning piiriülene koostöö muudab X-tee arendamise Eesti jaoks oluliselt perspektiivikamaks.

Soome kasutab X-tee platvorme siseriiklikuks andmevahetuseks sarnaselt Eestiga ning kahe ökosüsteemi vahel on loodud föderatsioon, mis võimaldab automatiseeritud andmevahetust kahe riigi andmekogude ja registrite vahel ning lihtsustab seeläbi ka ettevõtjate äritegevust kummalgi pool Soome lahte. Alates juunist 2021 on NIIS-i kolmandaks liikmeks Islandi Rahandus- ja Majandusministeerium. Riigi liikmemaksu suurus on 850 000 eurot aastas.

3.5 Liikmeõiguste teostamine välisriigis registreeritud mittetulundusühingutes

Eelmistes koondaruannetes tõime välja soovi saada terviklik ülevaade kõigist Eestis ja välisriikides registreeritud piiratud vastutusega eraõiguslikest juriidilistest isikutest, milles Eesti Vabariik osaleb ning milles riigivara valitsejad riigi osalusi valitsevad ja asutaja- või liikmeõigusi teostavad, kui osalemine ei tulene Euroopa Liidu õigusaktist või välislepingust. Riigivaraseaduse alusel on riigivara valitsejatel kohustus käsitleda selliseid juriidilisi isikuid osaluste valitsemise ning asutaja- ja liikmeõiguste teostamise aruandes ning erandiks on vaid riigi osalemine välislepingute alusel moodustatud finantsinstitutsioonides ja välisriigi eraõiguslikes juriidilistes isikutes, kui riigi osalemine tuleneb Euroopa Liidu õigusaktist või välislepingust.

Rahandusministeeriumile esitatud riigi liikmeõiguste teostamise aruannete kohaselt oli riik aruandeaastal 25 välisriigis registreeritud mittetulundusühingu liige ning see aasta jooksul ei muutunud.

Rahvusvaheline sihtasutus ***Academy of European Law*** (ERA, Euroopa Õigusakadeemia, varem ka *Europäische Rechtsakademie*) on Euroopa Parlamendi algatusel 1992. aastal Saksamaal asutatud avalikes huvides tegutsev mittetulunduslik sihtasutus. ERA põhikirjaline eesmärk on edendada EL-i õiguse mõistmist ja parimat tava, pakkudes Euroopas tegutsevatele õigusala töötajatele koolitusi ning olles arutelude ja teadmiste vahetamise foorumiks. Eesti liitus ERA-ga 11. oktoobril 2018. aastal ning riigi liikmesusega kaasnev kulu oli ühekordne liikmemaks ERA põhikapitali suurusega 50 000 eurot, mis tasuti täies ulatuses 2018. a lõpus.

Rahvusvaheline mittetulundusühing ***Association of European Vechile and Driver Registration Authorities*** (EReg, Sõidukite ja sõidukijuhtide registreerimise rahvusvaheline assotsiatsioon) ühendab sõidukite registreerimisega, juhilubade väljastamisega ning sõidukite maksustamisega seotud organisatsioone 29 riigis. Sõidukite suurenenud liikuvus ning piirikontrolli vähenemine/kadumine Euroopa Liidu liikmesriikide vahel esitab väljakutseid kuritegevuse ning pettuste ennetamisel, mille lahenduseks on eelkõige informatsioonivahetuse tõhustamine ning teabe kättesaadavaks muutmine. Tõhusam infovahetus liikmesriikide piire ületanud sõidukite

kontrollimisel toetab ka liikluskultuuri paranemist, vähendades anonüümsuse ning karistamatuse tunnet. Infovahetus aitab tabada näiteks trahvide (sh parkimistrahvide) ja maksude maksmisest kõrvalehoidjaid ning avastada sõidukite registreerimisega või vargusega seotud pettusi kõikides Euroopa Liidu liikmesriikides. Eesti liikmemaksu suuruseks oli 2022. aastal 5905 eurot.

Rahvusvahelise mittetulundusühingu ***Association of the European Network on Victims' Rights*** (AENVR, Euroopa ohvrite õiguste võrgustiku assotsiatsioon) eesmärk on tagada 2015. aastal loodud Euroopa ohvrite õiguste võrgustiku (ENVR) püsiv toimimine. ENVR on mitteametlik võrgustik, mis koosneb ohvrite õiguste valdkonnas tegutsevatest Euroopa Liidu liikmesriikide ekspertidest. Võrgustiku eesmärk on toetada EL õiguse (peamiselt ohvrite direktiiv ja terrorismivastane direktiiv) rakendamist läbi koostöö, koolituste ja infovahetuse. Võrgustiku kaudu on praktilist abi saanud ka terrorismi ohvrid. Assotsiatsioonil on 17 liiget. Eesti liikmemaksu suurus perioodil 2022-2025 on 8837 eurot aastas.

Rahvusvaheline mittetulundusühing ***Biometrics Institute*** (Biomeetria Instituut) asutati iseseisva ja erapooletu rahvusvahelise foorumina biomeetria alase teabe vahetamiseks ja teadlikkuse suurendamiseks ning Vabariigi Valitsuse 28.02.2019 korralduse nr 63 alusel teostab riigi liikmeõigusi Siseministeerium. Instituudi eesmärk on muuhulgas: 1) biomeetria eesmärgipärase, vastutustundliku ja eetilise kasutamise edendamine; 2) liikmete ja avalikkuse teavitamine; 3) valdkonna standarditest ja arengusuundumustest teavitamine; 4) panustamine parima praktika ja poliitika kujundamisse; 5) asjakohaste teadus- ja arendustööde tegemise julgustamine ja toetamine; 6) infosüsteemide ja programmide turvalisuse ja terviklikkuse edendamine.

Eestis identiteedihalduse valdkonnas kõrge taseme hoidmiseks on tähtis olla kursis tehnoloogia arenguga kogu maailmas, õppida parimatest praktikatest ning panustada piisaval hulgal kompetentsi inimeste koolitamisse ja arendamisse. Siseministeeriumi osalemine instituudi töös täidab neid eesmärke, sealhulgas suurendab teadlikkust selle valdkonna parimast praktikast ja kasvatab kompetentsi Eestis. Siseministeerium on instituudi töösse kaasanud ka eksperdid oma allasutustest.

Biometrics Institute liikmeteks on 223 organisatsiooni enam kui 30 riigist, sealhulgas kuuluvad liikmete hulka Euroopa Liidu riikide siseministeeriumid, politsei- ja migratsiooniametid, peale nende osalevad liikmetena instituudi töös ülikoolid ja tehnoloogiaettevõtted. Eesti liikmemaksu suurus on 2497 eurot aastas.

Confederation of European Probation (CEP, Euroopa kriminaalhooldusorganisatsioon) koondab kriminaalhooldusorganisatsioone, valdkonnast huvitatud teadlasi ja uuringute läbiviijaid üle kogu Euroopa. CEP algatab ja viib koos oma liikmetega ellu kriminaalhooldusteemalisi uurimusi ja praktikat arendavaid projekte ning peab rahvusvaheliste ekspertide andmebaasi. Samuti korraldatakse konverentse ja seminare ning antakse välja regulaarset uudiskirja, milles kajastatakse aktuaalseid uuendusi, parimaid praktikaid ja uuringukokkuvõtteid. Hetkel ühendab CEP 65 liikmesorganisatsiooni 40 Euroopa riigist.

CEP loodi aastal 1981, Justiitsministeerium on organisatsiooni liige alates 01.01.2003. Liikmemaks põhineb CEP arvutusel, mis võtab arvesse riigi heaolu, sisemajanduse koguprodukti ning inflatsiooninäitajaid. Eesti liikmemaksu suurus oli 2022. aastal 3056 eurot.

Rahvusvaheline mittetulundusühing ***European Business Registry Association*** (EBRA, Euroopa Äriregistrite Ühendus) on *European Commerce Registers' Forum* (ECRF) ja *European Business Register* (EBR) ühinemise tulemusel Belgias asutatud mittetulundusühing, mis registreeriti 16. aprillil 2019. a. EBRA peamisteks eesmärkideks on olla tugevaks äriregistreid ühendavaks võrgustikuks, edendada registrite vahelist koostööd, jagada informatsiooni ja parimaid

praktikaid, korraldada uurimis- ja arendustegevust äriregistri valdkonnas ning pakkuda lahendusi elektrooniliseks andmevahetuseks. EBRA liikmeteks on 42 organisatsiooni 36 riigist. Eesti liikmemaksu suurus on 3000 eurot aastas.

Rahvusvaheline ühendus ***European Centre of Excellence (CoE) for Civilian Crisis Management*** (Euroopa Tsiviilkriisiohje Oivakeskus) asutati Berliinis 17. septembril 2020. a ning selles teostab riigi liikmeõigusi Vabariigi Valitsuse 27.02.2020 korralduse nr 69 alusel Välisministeerium. Euroopa Tsiviilkriisiohje Oivakeskuse eesmärgiks on osutada Euroopa Liidu liikmesriikidele, Euroopa välisteenistustele, Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni liitlastele ja rahvusvahelisele personalile järgmisi teenuseid:

1) Infohaldus – parimate EL tsiviilse ühise julgeoleku ja kaitsepoliitika (ÜJKP) praktikate kogumine ja talletamine, infovahetus ekspertidega ning liikmesriikide omavahelise suhtlemise hõlbustamine;
2) Koolitus – tsiviilmissioonidele saadetavate ekspertide koolitusvajaduste kindlaks määramisel ja koolitusprogrammide väljatöötamisel liikmesriikide toetamine;
3) Tsiviilmissioonide ettevalmistamise ja läbiviimise standardprotseduuride arendamine ning tsiviilmissioonide igapäevase tegevuse toetamine.

Euroopa Tsiviilkriisiohje Oivakeskusel on 22 liiget, Eesti liikmemaksu suurus on 20 000 eurot aastas.

European Cooperation in Science and Technology (COST) Association (Euroopa Teadus- ja Tehnikakoostöö Assotsiatsioon) on Euroopa vanim valitsustevaheline võrgustik koostöö korraldamiseks teaduse ja tehnoloogia valdkonnas.

COST assotsiatsioon on Belgias registreeritud mittetulunduslik organisatsioon, mille eesmärgiks on COST praktilise tugiteenuse edendamine, korraldamine, juhtimine ja rahastamine lähtudes COST missioonist, milleks on teadusvõimekuse kasvatamine, ühendades kõrgetasemelisi teadus-kogukondasid nii Euroopas kui ka kogu maailmas ning koostöö võimaluste andmine oma karjääri alguses olevatele teadlastele. COST-il on 41 täisliiget, 1 koostööliige ja 1 partnerliige. Liikmemaksu 2022. aastal ei tasutud.

Rahvusvaheline mittetulundusühing ***European Cyber Security Organisation*** (ECSO, Euroopa Küberjulgeoleku Organisatsioon) on 2016. aastal Belgias asutatud mittetulundusühing, mille üldine põhikirjaline eesmärk on toetada kõiki algatusi ja projekte, mille siht on arendada, edendada või toetada Euroopa küberjulgeolekut. Eelkõige on ECSO loodud selleks, et hõlbustada osalust ja koostööd Euroopa Komisjoniga küberjulgeoleku avaliku ja erasektori lepingulises partnerluses (*contractual public-private partnership in the area of cybersecurity industrial research and innovation*) ning tegevusi rahastatakse EL vahenditest ja erasektori investeeringutest. Partnerlusleping Euroopa Komisjoni ja ECSO vahel sõlmiti 5. juulil 2016. Partnerluse eesmärk on avaliku ja erasektori koostöös arendada ja toetada EL küberjulgeolekut, samuti propageerida ning julgustada innovatsiooni ja uurimistegevust küberjulgeoleku valdkonnas.

Kuna Kaitseministeerium kuulub ECSO-s *public administration* kategooriasse, siis selle töös osalemisel ei tasu Kaitseministeerium liikmemaksu. ECSO-ga on liitunud ca 270 ettevõtet ja organisatsiooni (sh kaheksa Eesti ettevõtet või organisatsiooni).

European Fire Service Colleges' Association (EFSCA, Euroopa Tuletõrje- ja Päästekoolide Assotsiatsioon) on loodud 1988. aasta juunis Prantsusmaa, Hollandi ja Ühendkuningriigi riiklike tuletõrjekoolide soovi tõttu vahetada regulaarselt tuletõrjujate koolituste kohta teavet. Praegu kuulub ühendusse riiklikke tuletõrjujate väljaõppekeskuseid 27-st Euroopa Liidu ja 4-st Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni liikmesriigist. Ühenduse peamine eesmärk on vahetada ja teha

kättesaadavaks teavet nii liikmesriikide kui ka Euroopa Liidu hariduse ja kutseõppe kohta selleks, et rahuldada tõhusamalt Euroopa teenistustes ja tuleohutusega tegelevates organisatsioonides töötava personali koolitus- ja karjäärivajadusi. Samuti edendab ühendus teadus- ja arendustegevust. Ühendus on ka ametlik töösuhete foorum Euroopa Liidu liikmesriikide esindajatele, kellel on õigus esitada oma kolledžite seisukohti ja arvamusi riiklikul tasandil.

Sisekaitseakadeemia osaleb ühenduse töös aastast 2011. Sisekaitseakadeemia jaoks on oluline ühenduse töös osaleda, kuna see võimaldab jagada koolitusmetoodikat ja koolituste sisu, vahendada teavet spetsialistide ja koolitajate kohta ning teha koostööd teiste riikidega. See omakorda rikastab päästeteenistujate väljaõpet. Eesti liikmemaksu suurus on 550 eurot aastas.

European Land Registry Association (ELRA, Euroopa Kinnistusregistrite Ühendus) on 2004. aastal Belgias asutatud ja registreeritud mittetulundusühing, mis on loodud Euroopa riikide kinnistusraamatut pidavate organisatsioonide vaheliseks koostööks. ELRA peamiseks eesmärgiks on teadvustada ja arendada kinnistusregistrite rolli kinnisasjade käibes ning kapitaliturul. ELRA idee on jagada parimat praktikat ehk tutvustada erinevate liikmesriikide kinnistusraamatute nii õigus- kui ka infosüsteeme, tekkinud probleeme ja edulugusid. Lisaks teeb ELRA koostööd teiste EL institutsioonidega ja osaleb EL Komisjoni poolt algatatud Euroopa Kinnistusraamatu piiriülese andmevahetuse projektis *Land Register Interconnection* (E-Justice portaali loodav üle-euroopaline kinnistusregistrite andmete otsingusüsteem).

Eesti osaleb ELRA töös aastast 2015, riigi täieõiguslik esindaja ja riigi liikmeõiguste teostaja ELRA-s on Justiitsministeerium. ELRA liikmeteks on 31 organisatsiooni 25 liikmesriigist. Eesti liikmemaksu suurus on 1000 eurot aastas.

European Network of Policewomen (ENP, Euroopa Naispolitseinike Võrgustik) asutati 1989. aastal Hispaanias selleks, et julgustada naisi politsei ja teiste korrakaitseüksustega liituma. Ühenduse eesmärk on tagada Euroopa korrakaitseüksustes sooline võrdsus, jagada kogemusi ning pakkuda võrgustiku liikmetele mentoreid. Politsei- ja Piirivalveamet osaleb ühenduse töös aastast 2003. Ühenduse liikmesus annab Eesti naispolitseinikele võimaluse teha koostööd teiste riikide kolleegidega. Näiteks on ühendus korraldanud naispolitseinikele mitu rahvusvahelist karjääriarendusseminari, millest on saanud osa võtta ka Politsei- ja Piirivalveameti ametnikud. See annab ka võimaluse end erialaselt täiendada, osaleda mitmesugustel rahvusvahelistel koolitustel ning vahetada kogemusi ja parimaid tegutsemisviise. Euroopa Naispolitseinike Võrgustikus on liikmeid 27 riigist, liikmemaksu ei ole.

Rahvusvaheline mittetulundusühing ***European Network Remembrance and Solidarity*** (ENRS, Euroopa Mälestamise ja Solidaarsuse Võrgustik) asutati 2005. aastal Saksa, Ungari, Poola ja Slovakkia kultuuriministrite poolt Euroopa 20. sajandi ajalugu puudutavaks uurimis- ja haridustööks. Aastal 2014 liitus Rumeenia ning vaatlejatena osalevad Tšehhi, Austria, Albaania, Gruusia, Leedu ja Eesti. Vaatleja staatuse omandamise läbirääkimisi pidas Justiitsministeerium 06.02.2020 valitsuskabineti otsuse alusel, võrgustiku täisliikme staatuse taotlemist tuleb valitsuskabineti nõupidamisel eraldi arutada. Vaatleja staatusega ei kaasne riigile rahalisi kohustusi, kuid vaatleja staatuses saab riik olla maksimaalselt kaks aastat. Eesti vaatleja staatus lõppes 30.11.2022, täisliikme staatusega kaasnev kulu oleks iga-aastaselt makstav liikmemaks summas 50 000 eurot. Eesti esindajaks ENRS-is on nimetatud Eesti Mälu Instituut. Kokku kuulub võrgustikku rohkem kui 360 partnerorganisatsiooni üle Euroopa.

European Organisation of Prison and Correctional Services (EuroPris, Euroopa vanglate ja korrektsiooniasutuste organisatsioon) eesmärk on arendada korrektsioonivaldkonda ja üleeuroopalist koostööd, et muuta ühiskond turvalisemaks. EuroPris on asutatud 2011. aastal, Eesti liitus EuroPrisiga 2015. aasta jaanuaris. EuroPrisi kuulub 33 riiki ning liikmemaks kujuneb

vastavalt riigi sisemajanduse kogutoodangule. Eesti liikmemaksu suurus on 3500 eurot aastas, alates 2024. aastast 5000 eurot aastas.

European Police Sports Union (USPE, Euroopa Politsei Spordiliit) asutati 1950. aastal Prantsusmaal ning selle eesmärk on propageerida politseisporti. Ühenduse korraldatavad üritused võimaldavad edendada liikmete vahel suhtlust, seetõttu suureneb liikmesriikide teadlikkus teistest kultuuridest ning ühtlustub kultuurikoostöö igapäevases politseitöös. Samuti annab ühenduse liikmeks olek Politsei- ja Piirivalveametile võimaluse tutvustada Eesti riiki ja ametit ennast ning tagada head sportimisvõimalused nendele Eesti politseisportlastele, kes osalevad Euroopa politsei meistrivõistlustel.

Politsei- ja Piirivalveamet osaleb ühenduse töös aastast 1994. Ühendusse kuulumine on Politsei- ja Piirivalveameti jaoks oluline, sest võimaldab suhelda ja luua kontakte ühendusse kuuluvate riikide ametnikega ning seeläbi kindlustada usaldus, hea maine ja lugupidamine Politsei- ja Piirivalveameti kui võrdväärse partneri vastu. Euroopa Politsei Spordiliidu liikmeteks on 40 Euroopa riiki. Eesti liikmemaksu suurus on 1200 eurot aastas.

European Roads Policing Network (ROADPOL, Euroopa Liikluspolitsei Võrgustik) asutati 2019. aastal Ühendkuningriigis. See on Euroopa liikluspolitseinikke ühendav koostöövõrgustik, mille eesmärk on muuta Euroopa teedel liiklemine turvalisemaks ning vähendada raskete vigastuste või surmaga lõppenud avariide hulka. Selle saavutamiseks teevad liikmesriigid tihedat koostööd, näiteks viiakse ellu liiklusohutusoperatsioone, tehakse avalikke kampaaniaid, tutvustatakse uusi tehnoloogiaid ja tehnikat liiklusohutuse arendamiseks, vahetatakse teadmisi ja parimaid tegutsemisviise mitmesugustel ühenduse korraldatavatel koolitustel ja seminaridel.

Ühenduses on oluline roll liiklusjärelevalvel, näiteks korraldab ühendus üle-euroopalist operatsiooni, mille käigus teevad liikmesriigid ühel ajal kindla suunitlusega järelevalvetegevust, näiteks kontrollitakse sõidukijuhtide joovet, mõõdetakse sõidukiirust jms. Samuti pööratakse liiklusohutusele tähelepanu selliste projektide kaudu nagu Speed Marathon (liiklustalgud) ja EDWARD (päev, mille eesmärk on, et sel päeval ei sureks Euroopas liiklusõnnetuse tagajärjel mitte ühtegi inimest).

Kuna ühenduse üks eesmärk on muuta Euroopa teedel liikumine turvalisemaks ning seda tehakse järelevalve kaudu, on Eesti jaoks oluline sellesse ühendusse kuuluda. Politsei- ja Piirivalveamet osaleb ühenduse töös aastast 2019. Ühendusse kuulumine võimaldab tihendada koostööd Euroopa liikluspolitseinikega, vahetada kasulikke kogemusi ning osaleda üle-euroopalistes politseioperatsioonides ja kampaaniates. Euroopa Liikluspolitsei Võrgustikus on enam kui 31 000 liiget 165 riigist. Eesti liikmemaksu suurus on 5000 eurot aastas.

Rahvusvahelise mittetulundusühingu ***European Spatial Data Research*** (EuroSDR, Euroopa Ruumiandmete Rakendusuuringute Ühing) on asutatud Pariisis ja Eesti Vabariik astus selle liikmeks veebruaris 2019. Riigi liikmeõigusi teostab Maa-amet, kuna Eesti riiklike ruumiandmete ajakohasus, kättesaadavus ja kasutuslihtsus on Maa-ameti vastutusalas. EuroSDR-i peamine eesmärk on edendada rakendusuuringuid ja haridust, eelkõige uurides ning töötades välja meetodeid, süsteeme ja standardeid ruumiandmete ja ruumiinfo hõiveks, töötlemiseks, tootmiseks, pidamiseks, säilitamiseks ja levitamiseks ning tagades avaliku ja erasektori uurimisasutuste ja ruumiandmeid tootvate organisatsioonide vahelise koostöö. EuroSDR-il on 35 liiget 19 erinevast riigist. Eesti liikmemaksu suurus oli 2022. aastal 4000 eurot.

Federation of the European Union Fire Officers Associations (FEU, Euroopa Liidu Päästepealike Assotsiatsioon) on asutatud Luksemburgis ja sellel on liikmeid 26 Euroopa riigis. Ühenduse peaeesmärk on arendada Euroopa kutselise päästeteenistuse juhtide strateegilise tasandi

juhtimisoskusi, olla päästevaldkonna kaalukas esindaja nii Euroopas kui ka üle maailma ning vahendada teadmisi. Näiteks soovitakse vahetada parimaid kogemusi, teadmisi ja analüüse, sealhulgas koguda kiirelt ja vahetult teavet teiste riikide päästeasutustelt toimunud hädaolukordade lahendamise kohta, ning hõlbustada riikidevahelist koostööd nii turvalisuse valdkonnas kui ka muudes avalikkusele olulistes teemades. Lisaks hõlmab ühenduse tegevusvaldkond ohutut töökeskkonda, ühiskonna ja kogukonna turvalisust, väljaõpet ja muud sellist, et arendada liikmesriikides (kulu)tõhusaid päästesüsteeme. Koostööd tehakse muu hulgas Euroopa Komisjoni, Euroopa Tuletõrje- ja Päästekolledžite Liidu, Rahvusvahelise Tuletõrje- ja Päästeteenistuste Assotsiatsiooni (CTIF) ja teiste organisatsioonidega.

Päästeamet osaleb ühenduse töös aastast 2006. Ühendusse kuulumine aitab saada teavet ja kogemusi, mis on olulised valdkonna arenguga kaasas käimiseks ja päästevaldkonna arendamiseks Eestis. Samuti loob see head tingimused riikidevahelistes koostööprojektides osalemiseks ning võimaldab Eesti kaasata rahvusvahelisse infovõrgustikku. Kuna ühendus peab üha olulisemaks päästevaldkonna juhtide koolitamist, annab see ka Päästeametile paremad võimalused juhtide arendamiseks rahvusvahelisel tasandil. Eesti liikmemaksu suurus on 1100 eurot aastas.

International Association of Fire and Rescue Services (CTIF, Rahvusvaheline Tuletõrje- ja Päästeteenistuste Assotsiatsioon) asutati 1900. aastal Pariisis. See on rahvusvaheline päästevaldkonna organisatsioon, mille eesmärk on toetada ülemaailmset tuletõrjealast koostööd ning võimaldada liikmetel vahetada kogemusi tulekahjude ja suure mõjuga õnnetuste ennetamise ja päästetööde vallas. Ühenduse üks peamisi tegevusalasid on rahvusvahelise koostöö edendamine nii tehnilise kui ka teaduskoostöö vormis, näiteks avaldab ühendus teaduslikke uuringuid ja artikleid. Samuti vahendab ühendus kogemusi ja praktikaid kogu maailmas. Praegu on ühendusel liikmeid 39 riigis – lisaks Euroopa riikidele on liikmed näiteks Jaapan, Lõuna-Korea ja Ameerika Ühendriigid. Ühenduse liikmeks olek võimaldab Eestis osaleda ühenduse alamkomiteedes ja töörühmades, kus vahetatav teave ja kogemused on olulised valdkonna arenguga kaasas käimiseks ja päästevaldkonna arendamiseks Eestis.

Päästeamet osaleb ühenduse töös aastast 1992. Ühendusse kuulumine aitab arendada päästevaldkonda Eestis, kuna see võimaldab Päästeametil teha koostööd ning vahetada kogemusi ja teadmisi teiste riikidega. Eesti liikmemaksu suurus on 800 eurot aastas.

International Maritime Rescue Federation (IMRF, Rahvusvahelise Merepääste Föderatsioon) asutati 1924. aastal. See on ainus mereotsingu- ja päästevõimega (ingl *search and rescue*, edaspidi ka SAR) valitsusväline organisatsioon, millel on nõuandev staatus ÜRO Rahvusvahelises Mereorganisatsioonis. Organisatsiooni eesmärk on arendada ja parandada SAR-i suutlikkust ja võimekust kogu maailmas ning ühendada merenduse erihaldusorganisatsioone. Ühendus annab merepäästega seotud organisatsioonidele võimaluse jagada teadmisi, kogemusi ja parimaid tegutsemisviise ning loob võimaluse osaleda ühenduse korraldatud konverentsidel, kohtumistel, foorumitel, vahetusprogrammides, temaatilistel koolitustel. Näiteks toimuvad igal aastal regionaalsed kohtumised ning aeg-ajalt peetakse masspäästekonverentse ja merepääste-kongresse. Peale selle propageerib ühendus mitmesuguste programmide kaudu veeohutust.

Politsei- ja Piirivalveamet osaleb ühenduse töös aastast 2014. Ühendusse kuulumine on oluline, kuna ühenduse tegevus merepääste- ja otsinguvaldkonnas on asjakohane ja vajalik ka Eestis. Rahvusvahelise Merepääste Föderatsioonis on 115 liiget 50 erinevast riigist. Eesti liikmemaksu suurus on 450 eurot aastas.

Rahvusvahelises migratsiooniorganisatsioonis ***International Organization for Migration*** (IOM) teostab Vabariigi Presidendi 12.11.2004 otsusega välja kuulutatud „Rahvusvahelise

Migratsiooniorganisatsiooniga ühinemise ning tema põhikirja ja põhikirja muutmise heakskiitmise seaduse“ alusel riigi liikmeõigusi Siseministeerium. IOM aitab tagada rände korrapärast ja humaanset juhtimist, edendada rahvusvahelist koostööd rändeküsimustes, aidata leida praktilisi lahendusi rändeprobleemidele ja pakkuda humanitaarabi abivajavatele sisserändajatele, sealhulgas pagulastele ja riigisiseselt ümberasustatud inimestele.

IOM Eesti kontori põhiliseks tegevusvaldkonnaks on toetada vabatahtlikku tagasipöördumist ja reintegratsiooni, võimalusel pakkuda kultuurilist orientatsiooni rahvusvahelise kaitse taotlejatele ja saajatele, arendada koostööd Siseministeeriumi, Politsei- ja Piirivalveameti ning vabaühendustega, tõstmaks nii ametnike kui ka ühiskonna teadlikkust rändeküsimustes.

IOM panustab aktiivselt humaanse ja korrapärase rände toetamisse läbi erinevate projektide, mh. „Kolmandate riikide kodanike kaasamine kohalike omavalitsuste ja mittetulundusühingute poolt“ ning „Vabatahtliku tagasipöördumise ja reintegratsiooni programmi rakendamine Eestis“. Lisaks sellele on IOM varasemalt edukalt osalenud projektides, mis on panustanud rahvusvahelise kaitse protsessidega seotud osapoolte pädevuse tõstmisesse ning avalikkuse teadlikkuse tõstmisesse rände ning rahvusvahelise kaitsega seotud teemadel. IOM liikmeteks on 174 liikmesriiki ja 8 vaatlejastaatusega riiki. Eesti liikmemaksu suurus oli 2022. aastal 20 168 eurot.

Eesti osaleb ka mitmes Euroopa teadustaristute konsortsiumis (*European Research Infrastructure Consortium* – ERIC), milles osalemist kajastavad ka Eesti teadustaristu teekaart ning EL partnerluste osaluskava (Euroopa Teadusruumi partnerlustes osalemise kava EL raamprogrammis Horisont 2020, NordForski taotlusvoorudes ja rahvusvahelistes teadustaristutes (2019-2024)).

Euroopa teadustaristute konsortsiumis ***Biobanking and Biomolecular Resources Research Infrastructure*** (BBMRI ERIC, Biopankade ja biomolekulaarressursside taristu) on Austria Vabariigis registreeritud ühtne üleeuroopaline biopankade ja biomolekulaarressursside teadustaristu, mille esmaülesanne on Euroopa biopankade harmoniseerimine, rahvusvahelise koostöövõrgustiku loomine ja tõhustamine ning teadustaristu efektiivse kasutamise edendamine. BBMRI ERIC tagab eelkõige turvalise juurdepääsu kliinilistele andmekogudele, hõlbustades niiviisi teadusuuringute korraldamist ning andes hoogu rahvusvahelisele koostööle nii biotehnoloogias, meditsiinis kui ka farmaatsiatööstuses. BBMRI ERIC-u tegevusi elluviivaks riiklikuks keskuseks Eestis on Tartu Ülikooli Eesti geenivaramu. BBMRI ERIC-ul on 20 liiget ja 5 vaatlejaliiget. Eesti liikmemaksu suurus oli 2022. aastal 23 052 eurot.

Euroopa teadustaristute konsortsium ***Common Language Resources and Technology Infrastructure*** (CLARIN ERIC, Ühiseid keeleressursse ja -tehnoloogiaid hõlmav taristu) on üleeuroopaline teadustaristu, mis teeb keeleressursid ja -tehnoloogia kättesaadavaks ja kasutatavaks lõimitud ja koostoimiva taristuna. CLARIN koosneb juht- ja koordineerivatest organitest, riiklikest konsortsiumidest, eri tüüpi eksperdikeskustest ja veebiteenustest.

Madalmaade Kuningriigis registreeritud CLARIN ERIC-u peamine eesmärk on edendada humanitaar- ja sotsiaalvaldkonna teadusuuringuid sellega, et teadlastele pakutakse ühetaolist ligipääsu digitaalsetele keeleandmestikele ja nende töötlemise vahenditele. CLARIN ERIC muudab keeleressursid, -tehnoloogia ja -teadmised kättesaadavaks laiemale humanitaar- ja sotsiaalteaduste teadlaskonnale ning pakub pikaajalisi lahendusi ja tehnilisi teenuseid, mis on mõeldud keeleandmete ja töötlusvahendite kasutamiseks, ühendamiseks, analüüsimiseks ja säilitamiseks. CLARIN ERIC-ul on 23 liiget ja 3 vaatlejaliiget, Eesti liikmemaksu suurus oli 2022. aastal 14 384 eurot.

Euroopa teadustaristute konsortsiumi ***European Social Survey*** (ESS ERIC, Euroopa Sotsiaaluuringu taristu) peamiseks eesmärgiks on tagada ühiskondade arengu ja inimeste käitumise uurimiseks kõrge kvaliteediga andmestik. Andmeid kogutakse alates 2001. aastast iga kahe aasta tagant ning Eesti ühines ESS uuringuga 2004. aastal. Kogutud andmed võimaldavad analüüsida hoiakute, institutsioonide arengu ja inimeste käitumise vahelist seost ning mitmeid muid protsesse ühiskondades.

Alates 2013. aastast on ESS Euroopa Teaduse Infrastruktuuri ERIC (*European Research Infrastructure Consortium*) projekt ning Eesti on üks ESS ERIC-u 14 asutajaliikmest. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 31.01.2013 korraldusele nr 39 teostab ESS ERIC-us Eesti riigi liikmeõigusi Sotsiaalministeerium.

Seni on olnud ESS ERIC registreeritud Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigis. Seoses Brexitiga võib saada ERICu ajutiseks peakorteriks Norra. Praegu arendatakse Norras välja ühtset andmeladu ja Norrast on palgatud konsortsiumi andmehalduse kontrollijad-arendajad. Kui ELi õigus seda võimaldab, jätkab peakorter tegutsemist Londonis ka järgmisel perioodil, ehk juuni 2021 kuni juuni 2025.

ESS ERIC-usse kuulub hetkel 27 riiki, kümnendas andmete kogumise voorus osales kokku 31 riiki, sh ka külalisstaatuses riigid (ühekordne osalus). Eesti liikmemaksu suurus oli 2022. aastal 22 500 eurot, 2023. aastal aga 25 000 eurot.

Rootsi Kuningriigis registreeritud Euroopa teadustaristute konsortsium ***European Spallation Source*** (ESS ERIC, Euroopa Neutronkiirguse Allikas) on 17 Euroopa riigi ühisprojekt, mille eesmärk on üles ehitada ja töös hoida järgmise põlvkonna teadustaristu objekti, mis on mõeldud põhiliselt meditsiini-, biokeemia- ja materjaliuuringuteks neutronite abil.

Euroopa Neutronkiirguse Allikas ehitatakse Lundi Rootsis ja selle arvutuskeskus hakkab tööle Kopenhaagenis Taanis. Teadustaristu valmimise tähtaeg pikenes seoses COVID pandeemiast tekkinud probleemidega, uus eeldatav valmimise tähtaeg on 2027. aasta.

Euroopa Neutronkiirguse Allikas saab olema maailmas unikaalne kõrgeima eredusega teaduslikuks uurimistööks mõeldud neutronkiire allikas, millega saab teha ainulaadseid eksperimente biokeemia, keemia, füüsika, geoloogia jne vallas. Neutronkiirguse meetodid on väga informatiivsed vesiniksidemete ja teiste vesinikstruktuuride ning nende dünaamika uurimiseks.

Eesti osalemine Euroopa neutronkiirgusallika projektis avab Eesti teadlastele uued võimalused materjaliteaduste, bioloogiliste struktuuride, energeetika-alaste uuringute ja muude valdkondade arendamisel. ESS ERIC-ul on 13 liiget, liikmemaksu ei ole. Ehituskulude osamakse oli 2022. aastal Eesti jaoks 182 042 eurot ja esmase käivituskulu osamakse 497 924 eurot.

3.6 Liikmeõiguste teadlik teostamine ja kaasnev aruandlus

3.6.1 RIIGI LIIKMESUS MITTETULUNDUSÜHINGUTES

Sarnaselt eelmistele koondaruannetele soovitame liikmeõiguste teadliku teostamise ning riigi ressursside efektiivse kasutamise tagamiseks (ülevaate omamiseks riigi liikmesustest ning riigi- ja valitsusasutuste samaaegse liikmesuse vältimiseks) viia iga ministeeriumi valitsemisalas läbi liikmesuste revisjoni. Oluline on hõlmata revisjoniga nii Eestis kui ka teistes riikides registreeritud piiratud vastutusega eraõiguslikud juriidilised isikud. Eriti oluline ja vajalik on see ministeeriumite ja nende vastutusalade ümberkorraldamise järgselt.

Riigivaraseaduse alusel on riigivara valitsejatel kohustus käsitleda selliseid juriidilisi isikuid liikmeõiguste teostamise aruandes ning erandiks on vaid riigi osalemine välislepingute alusel moodustatud finantsinstitutsioonides ja välisriigi eraõiguslikes juriidilistes isikutes, kui riigi osalemine tuleneb Euroopa Liidu õigusaktist või välislepingust.

3.6.2 RIIGI LIIKMESUSEGA KAASNEV ARUANDLUS

Peame oluliseks riigivaraseaduses sätestatud aruandluskohustuse (liikmeõiguste teostamist puudutava teabe avalikustamine ja esitamine Rahandusministeeriumile 10. juuliks) õigeaegset täitmist. Käesoleval aastal edastas viis liikmeõiguste teostajat oma teabe tähtaegselt, neli edastas teabe hilinemisega ja üks ei ole ka oktoobri lõpu seisuga jõudnud teavet edastada.

3.6.3 MAJANDUSAASTA ARUANNETE ESITAMISE KOHUSTUS

Mittetulundusühingute seadusest ja maaparandusseadusest tuleneb kohustus esitada kinnitatud majandusaasta aruanne registripidajale kuue kuu jooksul arvates majandusaasta lõppemisest. Eelmise majandusaasta aruanne puudub 25.10.2023 seisuga 20 maaparandusühistul, neist seitsmel on esitamata ka vähemalt üks varasem aruanne (sh on kahel aktiivne hoiatusmäärus registrist kustutamiseks).

4 LISAD

Lisa 1.1 Riigi osalusega äriühingud 01.01.2022 ja 31.10.2023 ning nende tegevusalad

JÄTKUVALT TEGUTSEVAD					
Nr	**Äriühing**	**Seisuga 1.01.2022**	**Seisuga 31.10.2023**	**Eesmärk**	**Tegevusala**
Kokku, arv		**28**	**28**		
Justiitsministeerium		**1**	**1**		
1	AS Eesti Vanglatööstus	100%	100%	avalik huvi	Vangistusseaduse § 38 tulenevalt vangide tööhõive tagamine
Kliimaministeerium			**14**		
2	AS A.L.A.R.A.	100%	100%	avalik huvi	Paldiski endise tuumaobjekti ja Tammiku (Saku) radioaktiivsete jäätmete hoidla haldamine ja radioaktiivsete jäätmete vastuvõtmine käitlemiseks teistelt asutustelt ja ettevõtetelt.
3	OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus	100%	100%	avalik huvi	Keskkonnauuringute läbiviimine
4	AS Eesti Loots	100%	100%	avalik huvi	Kohustusliku lootsimise piirkondades lootsiteenuse osutamine
5	AS Eesti Raudtee	100%	100%	avalik huvi	Raudtee infrastruktuuri majandamine. Strateegiliselt oluline taristuettevõte, mis aitab kaasa elutähtsa teenuse tagamisele ja omab seeläbi ka riigikaitseliselt olulist funktsiooni.
6	Elering AS	100%	100%	avalik huvi	Tarbijatele nõuetekohase energiavarustuskindluse tagamine
7	Lennuliiklusteeninduse AS	100%	100%	avalik huvi	Tallinna lennuinfopiirkonna teenindamine, aeronavigatsiooniteenuse osutamine. Strateegiliselt oluline äriühing, kes aitab kaasa avalikust huvist lähtuva teenuse tagamisele.
8	AS Nordic Aviation Group	100%	100%	tulu teenimine	Lennunduskontserni moodustamine ja kontserni sees ettevõtjate juhtimisstruktuuri nüüdisaegsetele lennunduspõhimõtetele vastavaks kujundamine
9	AS Operail	100%	100%	tulu teenimine	Kauba raudteevedu. Omamise strateegiline eesmärk on efektiivse ja kaubaomanikest sõltumatu raudtee-veoettevõtja olemasolu turul, kes lisaks kasumi teenimisele omab turgu tasakaalustavat ja julgeolekut tagavat funktsiooni.
10	OÜ Rail Baltic Estonia	100%	100%	avalik huvi	Osaluse omandamine ja valdamine kolme Balti riigi ühisettevõttes RB Rail AS, mille ülesandeks on raudtee rajamine Tallinnast Leedu-Poola piirini.
11	AS Saarte Liinid	100%	100%	avalik huvi	Avalikust huvist lähtuva teenuse osutamine ning tulu teenimine, regionaalse infrastruktuuri haldamine
12	AS Tallinna Lennujaam	100%	100%	avalik huvi	Lennuväljade (sh. regionaallennujaamade) ja lennujaama reisiterminalide töö korraldamine
13	AS Tallinna Sadam	67%	67%	tulu teenimine	Sadamate tööga seotud tegevused. Strateegiliselt oluline infrastruktuuri ettevõte, millel on oluline roll Eesti transpordi- ja transiidiklastris.
14	OÜ Transpordi Varahaldus	100%	100%	tulu teenimine	Investeerimisettevõtja, kes finantseerib ja haldab investeeringuid põhivaradesse transpordisektoris (sealhulgas varade omandamine ja rentimine)
15	AS Ökosil	35%	35%	avalik huvi	Ohtlike ja radioaktiivsete jäätmete kogumine ja jäätmehoidlate töö korraldamine
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium			**4**		
18	AS Eesti Varude Keskus	100%	100%	avalik huvi	Hädaolukorraks vajalike elutähtsate kaupade varumine ja hoiustamine ning nende kasutusele võtmise korraldamine

JÄTKUVALT TEGUTSEVAD					
Nr	**Äriühing**	**Seisuga 1.01.2022**	**Seisuga 31.10.2023**	**Eesmärk**	**Tegevusala**
17	AS Metrosert	100%	100%	avalik huvi	Riigi mõõteetalonid, mõõtevahendite taatlemine ja kalibreerimine, väärismetalltoodete märgistamine ja vääriskivide ekspertiis
18	AS Teede Tehnokeskus	100%	100%	avalik huvi	Ehitusalane ja transpordiga seotud teadus- ja arendustegevus ning teenuste osutamine
19	AS Kredex Krediidikindlustus	66,7%	66,7%	avalik huvi	Kindlustustegevus krediidikindlustuse ja selle alaliikides aktsiaseltsile väljastatud tegevuslubade alusel
Regionaal- ja Põllumajandusministeerium			**4**		
20	AS Eesti Liinirongid	100%	100%	avalik huvi	Raudteetranspordi korraldamine, sealhulgas reisijatevedu, kaubavedu ja sellega kaasnevate teenuste osutamine
21	AS Eesti Post	100%	100%	tulu teenimine	Riigisiseste ja rahvusvaheliste postiteenuste osutamine ning üle- Eestilise postivõrgu funktsioneerimise ja arengu kindlustamine.
22	AS Vireen	100%	100%	avalik huvi	Teenuste pakkumine põllumajandustootjatele ja teistele toidukäitlejatele loomsetest kõrvalsaadusteks vabanemiseks
23	Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS	93%	93%	avalik huvi	Põllumajandusloomade jõudluskontrolli läbi-viimine, nende geneetilise väärtuse hindamine, piimakvaliteedi sõltumatu kontrollimine, samuti kõrvamärkide väljastamine.
Rahandusministeerium		**4**	**4**		
24	Eesti Energia AS	100%	100%	avalik huvi + tulu teenimine	Elektrienergia, soojusenergia, võrguteenuse ning energiaga seotud lisateenuste müük Läänemere piirkonnas
25	Riigi Kinnisvara AS	100%	100%	avalik huvi + tulu teenimine	Riigile kui ainuaktsionärile kinnisvarateenuste osutamine ja riigi nõustamine kinnisvaraga seotud küsimustes
26	AS Eesti Loto	100%	100%	avalik huvi + tulu teenimine	Hasartmängude korraldamine ning sellega seonduvad tegevused
27	AS Levira	51%	51%	avalik huvi + tulu teenimine	Ringhäälinguprogrammide koostamiseks vajalike teenuste osutamine ja programmide edastamine
Sotsiaalministeerium		**1**	**1**		
28	AS Hoolekandeteenused	100%	100%	avalik huvi	Erinevate hoolekande-, tervishoiu ja muude teenuste osutamine sh vajalike allhangete tegemine, mis on seotud hoolekandelise tegevusega.

MITTETEGUTSEVAD					
Nr	**Äriühing**	**Seisuga 1.01.2022**	**Seisuga 31.10.2023**	**Eesmärk**	**Tegevusala**
Kokku, arv		**2**	**2**		
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium		**1**	**1**		
29	AS Estonian Air (pankrotis)	97,34%	97,34%	-	-
Rahandusministeerium		**1**	**1**		
30	Goldbalt OÜ	50%	50%	-	-

Lisa 1.2 Riigi äriühingute põhiandmed 2022. aasta kohta

Äriühing	Riigi osalus	Keskm. töötajate arv	Vara (tuh €)	Põhivara (tuh €)	Omakapital (tuh €)	Riigi osa omakapitalis (tuh €)	Müügitulu (tuh €)	Puhaskasum (tuh €)	Riigi osa puhaskasumis (tuh €)	Dividendid riigile (tuh €)	Akumuleeritud jaotamata kasum kokku (tuh €)
Eesti Energia AS*	100%	4 833	5 506 200	3 969 800	3 120 000	3 120 000	2 218 200	215 700	215 700	0	1 160 700
Elering AS	100%	262	1 460 943	1 085 978	399 502	399 502	386 975	17 414	17 414	10 000	151 762
Riigi Kinnisvara AS	100%	214	658 097	606 791	462 026	462 026	155 962	32 118	32 118	34 000	190 125
AS Tallinna Sadam*	67%	468	621 229	568 516	380 976	255 368	121 703	25 592	17 154	13 575	51 383
AS Eesti Raudtee	100%	675	417 380	346 280	176 117	176 117	29 392	0	0	0	91 341
AS Eesti Varude Keskus	100%	9	323 119	57	314 431	314 431	24 882	10 463	10 463	0	14 987
AS Tallinna Lennujaam*	100%	520	258 333	197 713	124 970	124 970	49 958	8 688	8 688	0	76 728
AS Eesti Liinirongid	100%	318	220 354	206 155	136 488	136 488	20 075	-4 844	-4 844	0	135 750
AS Operail*	100%	504	153 155	48 599	52 503	52 503	53 894	-15 743	-15 743	2 205	10 379
AS Eesti Post*	100%	2 471	123 818	65 024	67 653	67 653	122 918	25 435	25 435	2 393	50 368
OÜ Transpordi Varahaldus	100%	2	85 590	73 800	45 326	45 326	8 486	9 700	9 700	0	13 026
AS Nordic Aviation Group*	100%	460	82 907	36 027	31 348	31 348	90 587	1 514	1 514	0	-4 394
OÜ Rail Baltic Estonia	100%	65	74 683	60 255	61 740	61 740	0	28 459	28 459	0	47 512
AS Saarte Liinid	100%	104	63 148	62 310	25 514	25 514	8 316	1 164	1 164	0	15 091
AS Hoolekandeteenused	100%	826	52 830	46 907	48 426	48 426	27 249	1 455	1 455	0	35 795
AS KredEx Krediidikindlustus	66,67%	18	37 708	76	19 401	12 934	1 543	-1 282	-855	0	91
Lennuliiklusteeninduse AS	100%	176	29 324	22 964	13 614	13 614	15 684	-4 880	-4 880	0	-2 010
AS Eesti Loto	100%	48	25 341	3 551	15 777	15 777	86 570	14 311	14 311	13 586	14 311
Levira AS*	51%	90	17 150	14 422	14 476	7 383	13 029	895	457	765	3 930
AS Eesti Loots	100%	110	15 609	9 963	11 506	11 506	8 300	-158	-158	110	9 522
AS Vireen	100%	15	7 331	6 020	5 723	5 723	2 803	70	70	230	3 097
OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus	100%	148	6 885	5 042	5 912	5 912	4 377	-997	-997	25	4 128
AS Metrosert	100%	73	4 641	1 327	4 097	4 097	3 094	802	802	0	1 873
AS Teede Tehnokeskus	100%	48	2 286	1 446	1 834	1 834	2 562	-174	-174	300	673
AS Ökosil	35%	16	1 703	1 278	1 524	534	761	2	1	0	974
AS A.L.A.R.A.	100%	9	1 558	535	1 488	1 488	165	133	133	0	596
Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS	93%	31	1 546	712	1 424	1 329	1 869	104	97	15	406
AS Eesti Vanglatööstus	100%	27	1 357	94	926	926	3 888	253	253	0	413
KOKKU		**12 539**	**10 254 226**	**7 441 642**	**5 544 723**	**5 404 469**	**3 463 242**	**366 194**	**357 737**	**77 204**	**2 078 556**

* konsolideeritud

Lisa 1.3 Äriühingute 2022. a majandusaasta suhtarvud ja investeeringud

Äriühing	ROE	Vara juurdekasv	Omakapitali juurdekasv	Netokäibe juurdekasv	Võlakordaja	EBITDA/ Müügitulu	Investeeringud (tuh €)
AS Eesti Loto	92,84%	-83,75%	4,82%	11,66%	37,74%	19,81%	1 089
AS Eesti Post*	49,23%	-20,63%	89,57%	-6,54%	45,36%	14,28%	11 670
AS Eesti Vanglatööstus	28,69%	-99,13%	10,21%	40,85%	31,76%	6,84%	15
OÜ Transpordi Varahaldus	24,80%	-45,13%	37,71%	-9,98%	47,04%	101,86%	15 420
AS A.L.A.R.A.	10,76%	-99,00%	15,18%	292,30%	4,49%	105,19%	14
Eesti Energia AS*	8,41%	3429,81%	55,36%	166,07%	43,34%	18,95%	446 700
AS Tallinna Lennujaam*	7,94%	65,61%	32,97%	143,04%	51,62%	42,41%	13 080
Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS	7,70%	-99,01%	12,51%	20,64%	7,92%	9,17%	184
Riigi Kinnisvara AS	7,40%	321,88%	4,74%	19,89%	29,79%	44,95%	57 142
AS Tallinna Sadam*	6,77%	298,25%	1,48%	13,36%	38,67%	46,10%	13 833
AS Metrosert	6,12%	-97,02%	24,74%	26,63%	11,72%	31,61%	583
Levira AS*	5,77%	-89,01%	-12,51%	24,66%	15,60%	26,29%	0
AS Nordic Aviation Group*	5,05%	-46,85%	9,42%	48,60%	62,19%	4,72%	12 330
AS Saarte Liinid	4,80%	-59,52%	11,12%	19,00%	59,60%	56,16%	4 849
AS Eesti Varude Keskus	4,45%	107,14%	102,36%	56,29%	2,69%	41,47%	57
Elering AS	4,43%	836,55%	3,24%	182,32%	72,65%	17,45%	118 753
AS Vireen	2,60%	-95,30%	-0,98%	-0,05%	21,94%	30,04%	203
AS Eesti Liinirongid	1,56%	41,26%	-6,92%	46,21%	38,06%	27,68%	14 830
AS Ökosil	0,11%	-98,91%	2,58%	-2,42%	10,49%	109,98%	53
AS Eesti Raudtee*	0,00%	167,57%	0,00%	-5,48%	57,80%	80,24%	56 052
AS Eesti Loots	-1,39%	-89,99%	1,58%	2,91%	26,29%	14,31%	184
OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus	-4,03%	-95,59%	-14,40%	3,49%	14,13%	3,81%	256
AS KredEx Krediidikindlustus	-6,39%	-75,83%	-6,56%	50,82%	48,55%	-82,32%	9
AS Teede Tehnokeskus	-8,41%	-98,53%	-20,53%	-26,47%	19,76%	2,83%	136
AS Hoolekandeteenused	-11,08%	-66,13%	8,49%	20,37%	8,34%	17,67%	7 774
AS Operail*	-24,61%	-1,82%	-30,42%	-13,88%	65,72%	18,04%	3 207
Lennuliiklusteeninduse AS	-38,18%	-81,20%	13,94%	10,89%	53,57%	-5,91%	4 540
OÜ Rail Baltic Estonia	-373,56%	-52,12%	380,35%	-	17,33%	-	31 712
Keskmine	**7,2%**	**38,25%**	**41,39%**	**78,09%**	**45,93%**	**22,41%**	

* konsolideeritud

(1) Võlakordaja = $\frac{\text{Kohustused}}{\text{Vara}}$

Lisa 1.4 Riigi osalusega äriühingute osalused[24] ja nende tegevusalad, seisuga 31.05.2023

Riigi äriühing		Osaluse suurus	Tegevusala
AS Tallinna Sadam			
1	TS Laevad OÜ	100%	Parvlaevaühenduse korraldamine mandri ja Eesti suursaarte (Saaremaa ja Hiiumaa) vahel.
2	TS Shipping OÜ	100%	Jäämurde- ja offshore tööde teostamine multifunktsionaalse jäämurdjaga Botnica.
3	Green Marine AS	51%	Keskkonnaalaste laeva- ja sadamateenuste väljaarendamisele, merereostuste ennetamise-, lokaliseerimise- ja likvideerimise praktiliste küsimuste lahendamisele ja nende tegevuste vastavusse viimisele rahvusvaheliste standarditega.
AS Elering			
4	Baltic RCC OÜ	33,3%	Balti piirkondlik koordineerimiskeskus
AS Eesti Energia			
5	Elektrilevi OÜ	100%	Võrguettevõtja. Omab 100% osalust AS-s Narva Soojusvõrk.
6	Enefit Connect OÜ	100%	Võrkude kooshaldus ja uutel tehnoloogiatel põhinevad energialahendused
7	Enefit Power AS	100%	Elektrienergia tootmine, põlevkivi kaevandamine. Omab 35% osalust Orica Eesti OÜ-s.
8	Enefit Solutions AS	100%	Pakub metallkonstruktsioonide, energeetika- ja tööstusseadmete valmistajana laia valikut keskkonnasõbralikke konkurentsivõimelisi tehnoloogilisi projektlahendusi energeetika- ja tööstussektorile.
9	Enefit Green OÜ	77%	Taastuvenergia tootmine ja arendamine. Omab osalusi 20 tütarettevõttes, mis omakorda omavad osalusi 8 tütarettevõtjas, ja kolmes sidusettevõtjas.
10	Attarat Holding OÜ	100%	Omab osalusi Attarat Power Holding Company BV (Jordaania põlevkivielektrijaama 10% omanik), Attarat Mining Company BV-s ja Attarat Operation and Maintenance Company BV-s, milles kummaski majandustegevust ei toimu
11	Enefit SIA	100%	Elektri müümine lõpptarbijatele Läti turul.
12	Enefit UAB	100%	Elektri müümine lõpptarbijatele Leedu turul.
13	Enefit Sp. z o.o.	100%	Elektri müümine lõpptarbijatele Poola turul.
14	Enefit AB	100%	Elektri müümine lõpptarbijatele Rootsi turul.
15	Enefit OY	100%	Elektri müümine lõpptarbijatele Soome turul.
16	Enefit US LLC	100%	USA, omab 100% Enefit American Oil Co., millel omakorda 5 tütarettevõtet
17	Enefit Jordan B.V	65%	Omab tütarettevõtet Jordan Oil Shale Energy Company (uurib võimalusi põlevkiviõli tehase rajamiseks Jordaania Kuningriiki)
18	Enefit Outotec Technology OÜ	60%	Uue põlvkonna kiviõli tootmise tehnoloogiat Enefit arendamine ja litsentseerimine. Uue tehnoloogia esimeseks rakenduseks on Eesti Energia Enefit280 õlitehas.
19	OÜ Efipa	18,3%	Hooneautomaatika, soojusautomaatika, katlad, katlamajad, soojussõlmed. Rekonstrueerimisprojektid alustades projekteerimisest ja lõpetades seadmete tarne, paigalduse, häälestuse ja hooldusega.
AS Levira			
20	Eesti Digitaalringhäälingu OÜ	99,96%	Digitaaltelevisiooni edastusteenuse osutamine. Levira osalus 2499/2500, Elisa Teleteenused AS-i osalus 1/2500
21	Levira Central Europe s.r.o	100%	Teleprogrammide väljastusteenuse osutamine (Slovakkia)
AS Eesti Post			
22	Omniva LT UAB	100%	Pakiautomaadi- ja kullerteenuse pakkumine Leedu turul. Omab 100% osalust Omniva LT Sorting UAB-s.
23	Omniva SIA	100%	Pakiautomaadi- ja kullerteenuse pakkumine Läti turul.
24	Finbite OÜ	100%	informatsioonilogistika (e-arved)
25	OÜ Omniva	100%	Majandustegevus puudub.
26	Post 11 OÜ	30%	Ühing on likvideerimisel

[24] *Eesti osalused äriregistri andmetel, välismaised osalused äriühingu 2017. aasta majandusaasta aruande ja veebilehe andmetel.*

Riigi äriühing		Osaluse suurus	Tegevusala
AS Tallinna Lennujaam			
27	AS Tallinn Airport GH	100%	Lennukite ja lennureisijate teenindaja Tallinna ja Tartu lennujaamades.
Rail Baltic Estonia OÜ			
28	RB Rail AS	33,3%	Rail Balticu projekti arendamine (raudtee projekteerimine, ehitamine ja turundus).
AS Operail			
29	Operail Holding OÜ	100%	Peakontorite tegevus
AS Nordic Aviation Group			
30	Regional Jet OÜ	100%	Lennutegevusüksus, mis omab lennuettevõtja sertifikaati, lennuettevõtja lennutegevusluba ja teisi rahvusvahelisi sertifikaate / lubasid.
31	Nordic Aviation Advisory OÜ	100%	Lennundusalane ärinõustamine.

Lisa 1.5 Muutused äriühingutes ja osalustes (v.a Riigi Kinnisvara AS), 01.01.2022 - 31.05.2023

Jrk nr	Äriühing	Otsuse andmed			Ainuaktsionäri otsus	Aktsiakapitali muutus, €	Äriregistri kanne	Tehingu väärtus, €	Sisu
		Nr	Pealkiri	Kuupäev					
1	AS Hoolekandeteenused	88	ASi Hoolekandeteenused aktsiakapitali suurendamine ja riigivara üleandmine	17.03.2022	12.05.2022	533 975	14.06.2022	533 975	Volitada sotsiaalkaitseministrit hääletama aktsiakapitali suurendamise poolt 533 975 euro võrra 8215 uue 65-eurose nimiväärtusega aktsia väljalaskmise teel ning märkima aktsiad. Aktsiate nimiväärtust ületav summa loetakse ülekursiks.
2	AS Eesti Varude Keskus	168	ASi Eesti Varude Keskus aktsiakapitali suurendamine	09.06.2022	10.06.2022	26 999 947	14.07.2022	27 899 000	Volitada majandus- ja taristuministrit osalust valitseva ministrina otsustama ASi Eesti Varude Keskus aktsiakapitali suurendamine 27 000 000 euro võrra 270 000 uue 100-eurose nimiväärtusega aktsia väljalaskmise teel. Aktsiate eest tasutakse rahalise sissemaksega summas 27 899 000 eurot, nimiväärtust ületav summa 899 000 eurot loetakse ülekursiks.
3	AS Eesti Varude Keskus	196	ASi Eesti Varude Keskus aktsiakapitali suurendamine	21.07.2022	27.07.2022	19 243 500	14.11.2022	19 243 500	Volitada majandus- ja taristuministrit osalust valitseva ministrina otsustama ASi Eesti Varude Keskus aktsiakapitali suurendamine 19 243 500 euro võrra 192 435 uue 100-eurose nimiväärtusega aktsia väljalaskmise teel. Aktsiate eest tasutakse rahalise sissemaksega summas 19 243 500 eurot.
4	AS Eesti Varude Keskus	201	ASi Eesti Varude Keskus aktsiakapitali suurendamine ja Vabariigi Valitsuse 19. mai 2022. a korralduse nr 156 „Riigi tegevusvaru moodustamine“ muutmine	01.08.2022	04.08.2022	38 000 000	25.04.2023	38 000 000	Volitada majandus- ja taristuministrit osalust valitseva ministrina otsustama ASi Eesti Varude Keskus aktsiakapitali suurendamine 38 000 000 euro võrra 380 000 uue 100-eurose nimiväärtusega aktsia väljalaskmise teel. Aktsiate eest tasutakse rahalise sissemaksega summas 38 000 000 eurot.
5	AS Eesti Varude Keskus	220	ASi Eesti Varude Keskus aktsiakapitali suurendamine	18.08.2022	24.08.2022	39 243 100	22.12.2022	62 987 000	Volitada majandus- ja taristuministrit osalust valitseva ministrina otsustama ASi Eesti Varude Keskus aktsiakapitali suurendamine 62 987 000 euro võrra 392 431 uue 100-eurose nimiväärtusega aktsia väljalaskmise teel. Aktsiate nimiväärtust ületav summa 23 743 900 eurot loetakse ülekursiks. Aktsiate eest tasutakse rahalise sissemaksega summas 62 987 000 eurot.

Jrk nr	Äriühing	Otsuse andmed			Ainuaktsionäri otsus	Aktsiakapitali muutus, €	Äriregistri kanne	Tehingu väärtus, €	Sisu
		Nr	Pealkiri	Kuupäev					
6	OÜ Rail Baltic Estonia	251	ASi Eesti Varude Keskus aktsiakapitali suurendamine	15.09.2022	05.10.2022	1	25.11.2022	3 000 000	Volitada majandus- ja taristuministrit otsustama ainuosaniku otsusega osaühingu Rail Baltic Estonia osakapitali suurendamine ühe euro võrra summani 2508 eurot ühe uue 1-eurose nimiväärtusega osa väljalaskmise teel, tasudes selle eest rahalise sissemaksega summas 3 000 000 eurot. Osa nimiväärtust ületav summa 2 999 999 eurot loetakse ülekursiks.
7	AS Eesti Varude Keskus	280	ASi Eesti Varude Keskus aktsiakapitali suurendamine	14.10.2022	20.10.2022	34 870 500	05.01.2023	34 870 500	Volitada majandus- ja taristuministrit osalust valitseva ministrina otsustama ASi Eesti Varude Keskus aktsiakapitali suurendamine 34 870 500 euro võrra 348 705 uue 100-eurose nimiväärtusega aktsia väljalaskmise teel. Aktsiate eest tasutakse rahalise sissemaksega summas 34 870 500 eurot.
8	AS Eesti Varude Keskus	18	ASi Eesti Varude Keskus aktsiakapitali suurendamine	05.01.2023	09.02.2023	30 000 000	17.04.2023	30 000 000	Volitada majandus- ja taristuministrit osalust valitseva ministrina otsustama ASi Eesti Varude Keskus aktsiakapitali suurendamine 30 000 000 euro võrra 300 000 uue 100-eurose nimiväärtusega aktsia väljalaskmise teel. Aktsiate eest tasutakse rahalise sissemaksega summas 30 000 000 eurot.
9	AS Hoolekandeteenused	25	ASi Hoolekandeteenused aktsiakapitali suurendamine ja riigivara üleandmine	12.01.2023	15.02.2023	299 975	22.06.2023	300 000	Volitada sotsiaalkaitseministrit hääletama aktsiakapitali suurendamise poolt 299 975 euro võrra 4615 uue 65-eurose nimiväärtusega aktsia väljalaskmise teel ning märkima aktsiad. Aktsiate nimiväärtust ületav summa loetakse ülekursiks

Lisa 1.6 Muudatused RKAS-i aktsiakapitalis 01.01.2022 - 31.05.2023

Jrk nr	Vabariigi Valitsuse korraldus või riigivara valitseja otsus		Ainuaktsionäri otsus	Aktsiakapitali muutus, €	Äriregistri kanne	Üleantava riigivara valitseja	Tehingu väärtus, €	Sisu (üleantav riigivara)
	Nr	Kuupäev						
1	46	17.02.2022	28.02.2022	167 900	24.05.2022	Keskkonnaministeerium	167 996	1 kinnistu üle andmine
2	188	08.07.2022	22.07.2022	2 318 000	30.11.2022	Keskkonnaministeerium	2 680 000	2 kinnistu üle andmine ja ühe varasema otsuse (2 kinnistut) tühistamine
3	190	18.07.2022	22.07.2022	1 752 400	30.11.2022	Siseministeerium	1 752 436	5 kinnistu üle andmine
4	250	15.09.2022	22.09.2022	15 678 700	30.11.2022	Siseministeerium	15 678 703	6 kinnistu üle andmine
5	71	23.02.2023	02.03.2023	410 000	14.04.2023	Siseministeerium	410 000	1 kinnistu üle andmine

Lisa 1.7 Omakapitali hinna arvutamise metoodika

Rahandusministeerium hindab riigi äriühingu ja sellise äriühingu, kus riigil on vähemalt otsustusõigus omakapitali hinda tuginedes selles vallas enim kasutust leidnud CAPM (*Capital Asset Pricing Model*) metoodikale, mille kohaselt on omakapitali hind võimalik leida alljärgneva valemi abil:

$$R_e = R_f + \beta_e \cdot (R_m - R_f) + R_s,$$

kus

R_e – oodatav tootlus ehk omakapitali hind,
R_f – riskivaba tulumäär,
β_e – finantsvõimendusega beetakordaja, mis näitab ettevõtte riskitaset võrreldes teiste turul kaubeldavate ettevõtetega,
R_m-R_f – oodatav turutulumäär e. turu riskipreemia,
R_s – täiendav riskipreemia.

Riskivaba tulumäär

Kuni 2020. a puudus Eesti riigil taoline pikaajaline võlg, mis annaks otsese referentsi riigi riskivabaks tulumääraks. Seetõttu oli varasemates koondaruannetes riskivaba tulumäära aluseks võetud Saksamaa 10-aastase võlakirja viimase viie kalendriaasta (praegu 2017-2021) tulususe aritmeetiline keskmine, millele on lisatud Eesti riskipreemia, mis on võetud ettevõtete väärtuse hindamise eksperdi Aswath Damodaran´i[25] poolt loodud andmebaasist, mis on vabalt kõigile kättesaadav ning millest leiab riikide reitingute alusel arvutatud riskipreemiad. Tänaseks on riik 10-aastased võlakirjad emiteerinud ja need on olnud kaubeldavad alates 10. juunist 2020. a. Viie aastast keskmist tootlust Eesti võlakirjade kohta ei ole lühikese kauplemisajaloo tõttu saadaval ehk otseselt ei ole võimalik Eesti võlakirja tootlust aluseks võtta. Seepärast on leitud perioodi 10.06.2020 – 16.08.2022 Eesti ja Saksamaa võlakirja tootluse vahe, mis annab meile Eesti riigiriski preemia, millele liites Saksamaa 10-aastase võlakirja viimase 5 aasta keskmise tootluse saame Eesti riskivaba intressi, mida saab kasutada omakapitali hinna mudelis.

Saksamaa 10-aastase võlakirja keskmiseks aastaseks tulususeks perioodil 2017-2021 kujunes -0,085%. Võlakirjade tootlused on arvutatud OECD veebilehel avaldatud[26] näitajate alusel. Sellele tuleb liita Eesti riigiriski preemia. Perioodi 10.06.2020 – 16.08.2022 jooksul oli Eesti võlakirja keskmine tootlus 0,438% ja Saksamaa omal vastavalt -0,168% ehk kahe vahe on 0,606% (2021: 0,438%). Saksa võlakirja 5 aasta keskmise tootluse ja Eesti riigiriski preemia summa on 0,521% (2021: 0,446%), mida loeme Eesti riskivabaks tootluseks. Eesti riigiriski preemia püsis pikka aega üsna stabiilne, kuid esimene preemia suurenemine toimus kohe peale agressiooni algust Ukrainas, misjärel vahe stabiliseerus, kuid on hakanud uuesti suurenema 2022. a juuni lõpust alates.

Finantsvõimendusega beetakordaja β_e

Beetakordaja kirjeldab ettevõtte riskitaset võrreldes teiste turul kaubeldavate või samas sektoris tegutsevate ettevõtetega - kas ettevõte on turul riskitaseme poolest keskmisest ettevõttest riskantsem või mitte. Turuindeksi beeta on üks (β_e =1). Seega kui

[25] http://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/New_Home_Page/datacurrent.html#discrate - *valida info „Risk Premiums for Other Markets "*
[26] https://data.oecd.org/interest/long-term-interest-rates.htm, *20.07.2016*

β_e < 1, siis ettevõtte risk on alla turu keskmise riski
β_e > 1, siis on ettevõtte risk on üle turu keskmise.

Kuna Eestis puuduvad võrreldavad börsil noteeritud ettevõtted, siis kasutatakse beeta hinnanguna teiste riikide samal tegevusalal tegutsevate noteeritud ettevõtjate keskmist võimenduseta beetat. Selleks tuleb analüüsida nii Euroopa kui ka arenevate turgude sarnaste ettevõtjate näitajaid.

Beeta leidmiseks on vajalik leida võrdlusettevõtte omakapitali võlakohustuseta beeta. Aluseks võetakse majandusharude finantsvõimenduseta beetad ja neid korrigeeritakse konkreetse ettevõtte finantsvõimendusega, sest mida rohkem ettevõtja laenukapitali kasutab, seda kõrgem on selle aktsiatega seotud süstemaatiline risk. Beeta leidmiseks kasutatakse valemit:

$$\beta_e = \beta_a * (1+VK/OK),$$

kus

β_e – ettevõtja finantsvõimendusega beeta,
β_a – majandusharu finantsvõimenduseta beeta,
VK/OK – ettevõtte võlakapitali suhe omakapitali.

Võlakapitali all on mõeldud nii pika- kui ka lühiajaliste võlakohustuste kogusummat (varasemates koondaruannetes on kasutatud viieaastase prognoosiperioodi VK/OK suhtarvu keskmist), millest on lahutatud sihtfinantseerimisega seotud kohustused. Enamlevinud viis beeta leidmiseks on kasutada Aswath Damodaran´i poolt loodud andmebaasi[27]. Sellest leiame sarnase tegevusvaldkonnaga ettevõtete finantsvõimenduseta beetade aritmeetilise keskmise. Tuleb märkida, et andmebaasi tegevusalade loetelu on väga piiratud, mistõttu on parema näitaja puudumise tõttu sageli valitud näitaja sobivus riigi äriühingu riskitaseme selgitamiseks piiratud. Kui äriühingu teenuste/kaupade hinnad on reguleeritud Konkurentsiameti kaudu, siis kasutatakse finantsvõimenduseta beetana konkurentsiameti poolt konkreetsele tegevusvaldkonnale omistatud näitajat.

Turu riskipreemia R_m-R_f

Turu riskipreemia näitab kui suurt tasu nõuavad investorid lisaks riskivabale tulumäärale sisuliselt riigi erasektori riskidest tulenevalt – turu riskipreemia on kompensatsioon süstemaatilise riski võtmise eest. Turu riskipreemia leidmisel võib kasutada kahte lähenemist: ajalooliste andmete alusel leitav riskipreemia, mida tavapäraselt leitakse börsil noteeritud ettevõtete aktsiate ajaloolise tulususe abil, ja oodatava riskipreemia leidmine. Turu riskipreemiana kasutab Rahandusministeerium esimest lähenemist. Erinevate empiiriliste uurimuste järgi on turu riskipreemiaks 5%. Sama riskipreemiat kasutab ka Konkurentsiamet.

Täiendavad riskipreemiad

Mitmed majandusteadlased on CAPM mudeli rakendamisel soovitanud rakendada ka erinevaid ettevõttespetsiifilisi riskipreemiaid. Kõige sagedamini kasutatav riskipreemia on ettevõtte väiksusest tingitud preemia. Mitmed empiirilised noteeritud ettevõtete tulumäärade ja suuruse seostele keskendunud uuringud on näidanud, et väikeste ettevõtete keskmine tulumäär on suurtest kõrgem ehk investorid peavad väikesi ettevõtteid riskantsemaks ning nõuavad neilt kõrgemat tulumäära. Väikeste ettevõtete kõrgem riskitase tuleneb enamasti nende klientide ja toodeteportfelli väiksemast hajutatusest, tulude suuremast volatiilsusest, võõrfinantseerimise

[27] http://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/New_Home_Page/datacurrent.html#discrate - *valida info „Levered and Unlevered Betas by Industry"*

madalamast kättesaadavusest, mis vähendab ettevõtte võimalusi oma tegevuse finantseerimisel, vähendades seeläbi ettevõtte finantssuutlikkust, samuti on väiksemate ettevõtete juhtimiskvaliteet sageli madalam ning kõrgem võtmeisikute risk.

Omakapitali hinnale lisatava ettevõttespetsiifilise riskipreemia lisamisel tuginetakse osaluste valitseja analüüsile ettevõtte riskantsusele lähtudes 5 aspektist:

1. kliendiportfelli hajutatus – hinnatakse ettevõtte müügitulude kontsentreerituse taset, mida väiksema osakaalu kogutuludest moodustab müük äriühingu suurimatele klientidele, seda madalam on äriühingu kliendirisk.
2. tooteportfelli hajutatus – hinnatakse äriühingu poolt pakutavate toodete/teenuste mitmekesisust. Hajutatud tooteportfell alandab mõne toote/teenuse nõudluse võimaliku järsu muutusega kaasnevat riski.
3. juhtimiskvaliteet – hinnatakse äriühingu juhtkonna pädevust, samuti võtmeoskuste ja teadmiste hajutatust. Juhul kui äriühingul on üksikud võtmeisikud, kellele äriühingu tegevus toetub, eksisteerib kõrge võtmeisikute risk, ning äriühingu juhtimiskvaliteedi hinnangut tuleb alandada.
4. tulude stabiilsus – mida stabiilsemad ja kergemini prognoositavamad on äriühingu tulud, seda madalam on äriühingu riskitase.
5. finantssuutlikkus – ettevõtte võime oma kohustusi täita, hea täiendavate laenude kaasamise võime suurendab ettevõtte finantssuutlikkust.

Kuna beeta võtab arvesse valdkonnaspetsiifilisi riske, tuleks hinnangute andmisel lähtuda valdkonnasisestest iseärasustest. Kõiki riske hinnatakse 5-pallilisel skaalal (kõrge, pigem kõrge, keskmine, pigem madal, madal), mille alusel määratakse igale aspektile vastav riskipreemia vahemikus 0-6%, ettevõttespetsiifiliseks riskipreemiaks on nimetatud riskipreemiate aritmeetiline keskmine.

Äriühing	Riskivaba tulumäär (%)	Riigiriski preemia (%)	beeta			Turu riski-preemia (%)	Omakapitali hind ilma ettevõtte-spetsiifilise preemiata (%)	Ettevõtte-spetsiifiline preemia (%)	Omakapitali hind (%)
			majandusharu finantsvõimen-duseta beeta	Võlakohustused/ omakapital	finants-võimendusega beeta				
AS A.L.A.R.A.	0,08	0,82	0,85	0,00	0,85	5,00	5,14	2,70	**7,8**
AS Eesti Liinirongid	0,08	0,82	0,92	0,24	1,15	5,00	6,65	1,50	**8,1**
AS Eesti Post	0,08	0,82	0,80	0,76	1,40	5,00	7,90	1,20	**9,1**
AS Eesti Raudtee	0,08	0,82	0,92	0,68	1,55	5,00	8,67	2,40	**11,1**
AS Eesti Vanglatööstus	0,08	0,82	1,09	0,01	1,10	5,00	6,38	2,40	**8,8**
AS Eesti Varude Keskus	0,08	0,82	0,70	0,00	0,70	5,00	4,39	2,40	**6,8**
Elering AS	0,08	0,82	0,35	0,14	0,39	5,00	2,87	0,00	**2,9**
AS KredEx Krediidikindlustus	0,08	0,82	0,59	0,00	0,59	5,00	3,84	3,00	**6,8**
Lennuliiklusteeninduse AS	0,08	0,82	0,79	1,16	1,72	5,00	9,49	0,90	**10,4**
AS Metrosert	0,08	0,82	0,68	0,00	0,68	5,00	4,32	2,70	**7,0**
AS Nordic Aviation Group	0,08	0,82	0,79	0,00	0,79	5,00	4,88	3,90	**8,8**
AS Operail	0,08	0,82	0,92	0,39	1,28	5,00	7,31	2,10	**9,4**
OÜ Rail Baltic Estonia	0,08	0,82	0,92	0,00	0,92	5,00	5,52	4,50	**10,0**
AS Saarte Liinid	0,08	0,82	1,13	0,25	1,41	5,00	7,96	1,20	**9,2**
AS Tallinna Lennujaam	0,08	0,82	0,79	0,31	1,04	5,00	6,12	2,10	**8,2**
AS Tallinna Sadam	0,08	0,82	1,13	0,49	1,69	5,00	9,34	1,50	**10,8**
AS Teede Tehnokeskus	0,08	0,82	0,68	0,05	0,72	5,00	4,48	2,70	**7,2**
OÜ Transpordi Varahaldus	0,08	0,82	0,67	0,22	0,81	5,00	4,97	3,00	**8,0**
AS Hoolekandeteenused	0,08	0,82	0,80	0,00	0,80	5,00	4,91	1,80	**6,7**
Eesti Energia AS	0,08	0,82	0,46	0,51	0,70	5,00	4,40	1,80	**6,2**
AS Eesti Loto	0,08	0,82	0,73	0,00	0,73	5,00	4,55	0,90	**5,4**
Riigi Kinnisvara AS	0,08	0,82	0,56	0,41	0,79	5,00	4,86	0,60	**5,5**
Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS	0,08	0,82	0,63	0,00	0,63	5,00	4,04	3,00	**7,0**
AS Vireen	0,08	0,82	0,85	0,06	0,90	5,00	5,41	2,10	**7,5**
OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus	0,08	0,82	0,85	0,00	0,85	5,00	5,15	2,40	**7,5**

Lisa 1.8 Riigi äriühingute strateegiad, seisuga 31.05.2023

Äriühing/Valitseja	Riigi osalus	Strateegia kinnitatud	Strateegiadokumendi nimetus, periood
Justiitsministeerium			
AS Eesti Vanglatööstus	100	22.03.2023	AS Eesti Vanglatööstus strateegilised eesmärgid 2023 - 2027
Keskkonnaministeerium			
OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus	100	18.12.2019	OÜ EKUK strateegia aastateks 2020 – 2023
AS Ökosil	35		
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium			
AS A.L.A.R.A.	100	13.12.2018	Strateegia 2019-2024
AS Eesti Liinirongid	100	12.08.2020	ELRON strateegia 2020-2030
AS Eesti Loots	100	puudub	Tegevuskava 2018-2021 on aegunud
AS Eesti Post	100	29.11.2021	Omniva strateegia 2022-2026
AS Eesti Raudtee	100	17.12.2018	AS Eesti Raudtee strateegia aastateks 2019-2024
AS Eesti Varude Keskus	100	14.12.2022	AS Eesti Varude Keskus strateegia põhialused
Elering AS	100	24.09.2020	Strategy 2021-2025(incl.) „Connecting Energy Systems“
AS KredEx Krediidikindlustus	66,67	07.06.2018	Strateegia
Lennuliiklusteeninduse AS	100	10.02.2022	Lennuliiklusteeninduse Aktsiaseltsi strateegia 2021-2024
AS Metrosert	100	02.03.2022	Strateegia 2025
AS Nordic Aviation Group	100	17.02.2023	Nordic Aviation Group Business Plan 2023-2027
AS Operail	100	18.05.2020	Operaili äriplaan 2020-2023
OÜ Rail Baltic Estonia	100	10.10.2014	Asutamisel koostatud tegevusplaan/äriplaan aastateks 2014-2054
AS Saarte Liinid	100	puudub	AS Saarte Liinid arengukava ja investeeringud aastateks 2014 – 2020, arengukava protsess on pooleli
AS Tallinna Lennujaam	100	18.12.2019	strateegilised eesmärgid 2020-2024
AS Tallinna Sadam	100	01.10.2020	Strateegia
AS Teede Tehnokeskus	100	04.11.2020	Strateegia 2021 - 2025
OÜ Transpordi Varahaldus	100	04.02.2019	Äriplaan aastateks 2019-2023
Maaeluministeerium			
Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS	89,07	06.05.2020	EPJ arengukava 2020-2025
AS Vireen	100	22.08.2018	AS Vireen Arengukava 2018-2022, arengukava kinnitatud üldkoosoleku poolt
Rahandusministeerium			
Eesti Energia AS	100	11.05.2022	Strateegiline tegevuskava 2022-2026
AS Eesti Loto	100	puudub	viib ellu riigi hasartmängupoliitikat
AS Levira	51	13.06.2018	Äriplaan 2018-2028
Riigi Kinnisvara AS	100	17.12.2020	Strateegia 2021–2023.
Sotsiaalministeerium			
AS Hoolekandeteenused	100	26.11.2021	AS Hoolekandeteenused strateegia 2019-2022 4.0

Lisa 1.9 Optimaalse kapitalistruktuuri arvutamise metoodika

Vajadus kapitalistruktuuri optimeerimise ja omakapitali osakaalu vähendamise järele tuleneb eelkõige eesmärgist kasutada riigi ressursse optimaalselt vastavalt olukorrale seal, kus neid vahendeid kõige rohkem vaja on ning kus need riigile võimalikult suurt tulu toovad (see ei pruugi alati olla rahas mõõdetav). Sealjuures peab riik arvestama üldist reeglit, et kapitali hind peab olema sõltuv investeeringu riskitasemest. Kuna omakapitali hind on kõrgem kui võõrkapitali puhul, sest omakapitali saab äriühingust kätte viimasena, siis on investeeringute teostamisel enamasti otstarbekas kaasata teatud ulatuses võõrvahendeid.

Kui äriühing tegutseb kasumlikult, omab piisavat finantsvõimekust teostamaks arenguks vajalikke investeeringuid ning on vajadusel suuteline selleks kaasama mõistlikel tingimustel võõrvahendeid (kasutama laenuvõimendust), siis reeglina makstakse vabanevate rahaliste vahendite arvelt aktsionäridele dividende. Laenuvõimenduse kasutamine ning kapitalistruktuuri optimeerimine on piisava finantsvõimekusega äriühingute puhul ka üks võimalus omakapitali tootluse näitajate parandamiseks. Aktsionäril peab oma raha ettevõttesse paigutades olema piisav tulu teenimise võimalus ehk omakapitali tootlus.

Kuna riigi äriühingud (va AS Tallinna Sadam) ei ole noteeritud börsil[28], ei mõjuta laenu kaasamine nende aktsiate turuväärtust, kuid mõjutab äriühingute krediidireitinguid ning sellest tulenevalt ka laenu kaasamise võimalikku hinda. Laenuvõimendusel on mõte vaid juhul, kui laenuga finantseeritav tegevus toob suuremat tulu, kui selleks kaasatud laenu kapitalikulu. Laenu koguhinda mõjutab peamiselt intressimäär, mis omakorda sõltub sellest, milline on lähtuvalt ettevõtte finantstulemustest ja -prognoosidest ettevõtte makseraskustesse sattumise tõenäosus. Seega tuleb ka optimaalset kapitalistruktuuri hinnata läbi ettevõtte maksevõime (või kitsamalt laenuteenindamise võimekuse). Koondaruande koostamisel on arvestatud põhimõttega – laenukapitali maht peab olema selline, et tõenäosus sattuda kohustuste tasumisega raskustesse oleks viidud optimaalselt väikeseks ehk alla 5%. Ajaloolise ja prognoositud rahavoo ning selle volatiilsuse alusel hinnatakse, millise rahavoo äriühing suhteliselt kindlasti (vähemalt 95%-lise tõenäosusega) teenida suudab. Laenumaksed koos intressiga ei tohiks seda rahavoogu ületada – ettevõtte regulaarsest äritegevusest teenitavad rahalised vahendid peavad probleemideta võimaldama teenindada laenumakseid. Täiendavalt peaks kasumlik ettevõte lisaks laenumaksete teenindamisele ning investeeringute omafinantseeringute teostamisele olema võimeline tasuma ka suhteliselt stabiilseid dividende. Äriühingu optimaalse kapitalistruktuuri hindamisel tuleb kõiki neid aspekte arvesse võtta.

Rahandusministeerium on käesolevat aruannet koostades kasutanud riigi osalusega äriühingutes, kus riigil on vähemalt otsustusõigus, optimaalse kapitalistruktuuri hindamiseks metoodikat, mis põhineb A. Damodarani poolt 2001. aastal avaldatud raamatus „*Corporate finance: theory and practice*" kirjeldatud metoodikal. Tegemist on lihtsustatud optimaalse kapitalistruktuuri leidmise meetodiga, mille tulemusena on võimalik hinnata, tuginedes ettevõtte mineviku andmetele ja tuleviku prognoosidele, maksimaalne intressi kandvate kohustuste hulk, mille teenindamisel jääb makseraskuste tekkimise oht ettevõttele kehtestatud piiridesse.

Metoodika põhineb statistikast tuntud Studenti t-testil. Eeldatakse, et ettevõtte EBITDA[29] kasvumäär allub normaaljaotusele. Sel juhul on võimalik välja arvutada erinevate laenuteenindamise maksete

---

[28] *Eesti Energia AS ja Elering AS on noteerinud börsil oma võlakirjad, kuid äriühingute aktsiad ei ole börsil noteeritud.*

[29] *kasum enne intresside, maksude ja amortisatsiooni mahaarvamist; näitaja iseloomustab ettevõtte võimet genereerida raha; EBITDA on ligikaudu ettevõtte vaba rahavoog, mida ettevõte genereerib ning millest tuleb laenu teenindada*

suuruste juures tõenäosus, et ettevõte ei suuda genereerida kohustuste katmiseks piisavalt raha. Lahendades võrrandi vastupidi, on võimalik leida maksimaalne laenu teenindamise maksete suurus, mida ettevõte endale lubada saab. Seejuures tuleb määratleda suurim tõenäosuse tase, et ettevõtte poolt genereeritavad rahavood jäävad väiksemaks laenu teenindamiseks vajalikest maksetest – analüüsi läbiviimisel kasutati aktsepteeritava makseraskuste tekkimise tõenäosusena 5%. Määratledes eeldatava intressimäära ning laenu tagasimakse pikkuse, on laenumaksest võimalik välja arvutada maksimaalne laenu tase, mille alusel on võimalik arvutada optimaalne võõrkapitali osakaal.

Mudel eeldab, et laenud amortiseeruvad annuiteetgraafiku alusel nulli (ei ole arvestatud nn bullet-laenudega ega laenude refinantseerimisega) ning laenude teenindamise maksed tuleb kogu ulatuses tasuda ettevõtte jooksvalt teenitava EBITDA arvelt (nt ei ole arvestatud võimalusega vara realiseerida või kasutada akumuleerunud likviidseid reserve). Samuti ei arvesta mudel EBITDA võimalikku kasvu laenu arvelt tehtud investeeringutest. Laenude tagasimakseperioodid ja intressimäärad sätestatud suhteliselt konservatiivselt:

- Laenude amortisatsiooniperiood 5 aastat;
- Laenuintress 7,77%. Intressimäär on leitud Eesti Panga statistikast nii, et kokku on liidetud 2023. aasta juuni keskmine 5-10 aastase laenu intressimäär 5,87% ning sama intressimäära kahekordne standardhälve viimase viie aasta jooksul (sama, mis mudelis kasutatud laenude tagasimakseperiood) 1,9%. Kahekordse standardhälbe lisamine võtab arvesse ka võimalikku intressimäärade tõusu tulevikus.

Seetõttu on analüüsi tulemused üsna konservatiivsed (nt infrastruktuuri- ja energeetikaettevõtetel on laenude perioodid üldiselt pigem pikemad ning intressimäär on arvestatud tõusuvõimalusega) ning peaksid kirjeldama omavahendite osakaalu ülemist piiri. Mudel leiab maksimaalse laenusumma, mida ühing suudab 95% tõenäosusega viimase aasta EBITDA ja EBITDA viimase 10 aasta muutuse standardhälvet arvestades teenindada. Kui maksimaalne laenusumma on suurem olemasolevast, siis eeldatakse, et lisanduva laenu ulatuses saab vähendada omakapitali (nö brutodividend ehk koos tulumaksuga)[30] . Kui aga EBITDA alusel leitav maksimaalne laenusumma on väiksem kui olemasolev, siis eeldatakse, et omanik peaks ettevõttesse omakapitali lisama, mis võimaldaks laenumahtu vähendada.

$$Optimaalne\ omakapitali\ osakaal = \frac{OK - (Laen_{max} - Laenud)}{Varad}$$

kus OK = omakapital
$Laen_{max}$=[$EBITDA_{2022}$-$EBITDA_{2022}$*StDev($EBITDA_t$/$EBITDA_{t-1}$)) * (0-NORMSINV(5%)] / PMT(i;a;1)),
kus t = aastad (2013 kuni 2022),
a = 5 (keskmine laenu pikkus aastates),
i = 7,77% (keskmine võõrkapitali intress).

Võimalusel on alternatiivse meetodina optimaalse kapitalistruktuuri määratlemisel kasutatud võrdlusi sama tegevusala teiste ettevõtete kapitalistruktuuri andmetega. Saadud hinnangute alusel, võttes arvesse ka osaluse valitseja ettepanekuid optimaalse kapitalistruktuuri osas, on käesolevas aruandes võetud seisukohad riigi osalusega äriühingute, kus riigil on vähemalt otsustusõigus, optimaalse kapitalistruktuuri osas.

[30] Va AS Eesti Loto, mis maksab regulaarselt dividendideks välja 100% puhaskasumist ega kasuta laenukapitali. Siin on eeldatud, et olemasolev omakapitali tase ongi optimaalne.

Lisa 1.10 Riigi äriühingute poolt jagatud toetused 2013–2022 (tuh €)

Äriühing	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Eesti Energia AS	547,5	491,0	521,2	195,6	0,7	1,7	58,0	52,9	110,0	174,0
AS Tallinna Sadam			426,9							
Riigi Kinnisvara AS	2,0	84,0	79,6	93,7	63,9	49,2	52,7	34,0	10,5	17,0
Elering AS	64,2	96,8	77,7	79,5	30,7			7,0	9,0	4,5
Lennuliiklusteeninduse AS	23,5	32,7	32,5	40,9	16,1	14,2	15,3			
AS Eesti Loots	32,0	28,4	28,5							
AS Levira			11,2	3,6						
AS Eesti Raudtee	6,5	33,0	6,5	2,5				15,0	25,0	21,0
AS Tallinna Lennujaam	7,9	6,4	6,4	8,0	8,0	8,0	8,0	8,1	1,8	1,8
AS Operail	3,5	3,5	3,5	2,6	3,3	3,6	2,2	17,0	14,9	
AS Vireen	2,0	2,0	1,6	1,0	1,2					
AS Ökosil			0,2							
Kokku makstud toetused	**689,1**	**777,8**	**1 195,8**	**427,3**	**123,9**	**76,7**	**136,1**	**134,0**	**171,2**	**218,3**

Lisa 2.1 Riigi sihtasutused asutajaõiguste teostajate lõikes seisuga 31.12.2022

Sihtasutus		Asutajate arv	Asutamise aeg	Põhikirjaline eesmärk
Haridus- ja Teadusministeerium				
1	Kutsekoda SA	5	28.09.2001	Kutsesüsteemi loomine ja selle toimimise tagamine
2	SA Eesti Teadusagentuur	1	28.05.1998	Teadus- ja arendustegevuse finantseerimine
3	SA Teaduskeskus Ahhaa	3	12.03.2004	Õppe- ja huvikeskuse arendamine ja haldamine
4	SA Euroopa Kool	1	16.11.2018	Rahvusvahelise erakooli Tallinna Euroopa Kool pidamine
Kaitseministeerium				
5	Riigikaitse Edendamise SA	2	05.07.2004	Eesti Kaitseväe ja Kaitseliidu infotehnoloogilise varustatuse ja väljaõppe parandamise toetamine
6	SA Rahvusvaheline Kaitseuuringute Keskus	1	12.07.2006	Poliitilise ekspertiisi arendamine ja hoidmine, hoiakute kujundamine ühiskonnas
7	SA CR14	1	25.11.2020	Edendada ja toetada kaitsevaldkonnas riigi küberjulgeolekualast tegevust
Keskkonnaministeerium				
8	SA Erametsakeskus	1	14.04.1999	Jätkusuutliku, säästliku ja keskkonda kaitsva erametsanduse arendamine
9	SA Keskkonnainvesteeringute Keskus	1	02.06.2000	Loodushoiu ning keskkonnakaitse ja -teadlikkuse arendamine
Kultuuriministeerium				
10	Spordikoolituse ja -Teabe SA	2	12.03.2003	Võimaluste loomine hariduse ja spordi toetamiseks ja arendamiseks ning sporditegevust toetavate tugiteenuste arendamine.
11	Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA	1	25.03.1998	Laulu- ja tantsupidude kui tsükliliselt kulmineeruvata kultuurisündmuste protsessipõhine ja jätkusuutlik toimimine
12	SA Eesti Filmi Instituut	1	28.08.1997	Eesti rahvusliku filmikultuuri säilitamine ja arendamine
13	SA Eesti Draamateater	1	03.10.2003	Eesti rahvuskultuuri rikastamine ning eesti keele hoidmine ja edendamine kutselise teatrikunsti viljelemise kaudu
14	SA Kultuurileht	1	30.03.1999	Kultuuriajakirjanduse väljaannete kirjastamine ja levitamine
15	SA Rakvere Teatrimaja	2	09.11.2004	Kunstiliselt väärtuslike professionaalsete lavastuste loomine ning rahvakultuuri ja seltsielu viljelemine
16	SA Tartu Jaani Kirik	5	25.09.1998	Tartu Jaani kiriku taastamise, kasutamise ja säilitamise projektide rahastamine
17	SA Tehvandi Spordikeskus	3	21.12.2004	Olümpiaettevalmistuskeskuse väljaarendamine ja haldamine ning vaba aja veetmiseks tingimuste loomine
18	SA Ugala Teater	1	23.01.2007	Kunstiväärtuslike lavastuste loomine ja esitamine. Eesti rahvuskultuuri rikastamine ning eesti keele hoidmine ja edendamine
19	SA UNESCO Eesti Rahvuslik Komisjon	1	16.02.2000	UNESCO ja Eesti UNESCO isikute, asutuste ja organisatsioonide tegevuste koordineerimine ja vahendamine
20	SA Sakala Teatrimaja	3	25.02.1998	SA valduses ja kasutuses oleva hoone remont ja rekonstrueerimine ning valminud hoonekompleksi haldamine
21	SA Vene Teater	1	30.11.2004	Kunstiliselt ja tehniliselt kõrgetasemeliste etenduste loomine ja muude kultuuriürituste korraldamine
22	SA Virumaa Muuseumid	3	11.06.2002	Kultuuri-, loodus- ja keskkonnakaitse väärtuste taastamine, hoidmine, kogumine, uurimine
23	SA Jõulumäe Tervisespordikeskus	1	28.04.2008	Võimaluste pakkumine loodushariduslikuks tegevuseks, harrastus- ja tippspordiga tegelemiseks ning aktiivse puhkuse veetmiseks
24	Integratsiooni SA	1	15.06.1998	Eesti ühiskonna integratsioonile suunatud ning sisse- ja väljarändega seotud tegevused
25	SA Endla Teater	3	01.03.2012	Eesti rahvuskultuuri edendamine ja eesti keele hoidmine, kunstiväärtuslike professionaalsete lavastuste loomine

Sihtasutus		Asutajate arv	Asutamise aeg	Põhikirjaline eesmärk
26	SA Eesti Noorsooteater	1	30.11.2012	Nukukunsti hoidmine ja arendamine ning Eesti kui maailma nukuteatrikunsti ajaloo tutvustamine
27	SA Teater Vanemuine	1	06.11.2012	Eesti kultuurimõtte edendamine, kunstiväärtuslike lavastuste loomine, etenduskunstisündmuste korraldamine
28	SA Narva Muuseum	2	20.12.2012	Narva linna ja piirkonna ajaloo, arhitektuuri-, kultuuri- ja looduspärandi tutvustamine, Narva linnuse ja bastionide hoidmine ja arendamine
29	SA Eesti Vabaõhumuuseum	1	27.12.2013	Eesti kultuuripärandi hoidmine ja arendamine
30	SA Eesti Riiklik Sümfooniaorkester	1	13.01.2014	Eesti rahvusorkestrina eesti muusikakultuuri ja enneköike sümfoonilise muusikakultuuri säilitamine ja arendamine.
31	SA Eesti Tervishoiu Muuseum	2	12.12.2013	Anatoomia ja füsioloogia alaseid teadmiste elamuslik pakkumine, Eesti meditsiinipärandi hoidmine
32	SA Eesti Kontsert	1	03.01.2014	Eesti muusikakultuuri säilitamine ja arendamine
33	SA Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid	2	05.07.2013	Läänemaa ja Haapsalu linna kultuuripärandi ning Eesti side ja raudtee ajaloo tutvustamine ja populariseerimine
34	SA Hiiumaa Muuseumid	4	20.11.2014	Hiiumaa kultuuripärandit kogumine, säilitamine ja vahendamine
35	SA Eesti Filharmoonia Kammerkoor	1	30.12.2014	Muusikakultuuri edendamine, tutvustamine, salvestamine ja propageerimine.
36	SA A.H.Tammsaare Muuseum Vargamäel	2	29.01.2003	A.H.Tammsaare loomingulise pärandi uurimine ja tutvustamine
37	SA Pärnu Muuseum	2	05.08.2015	Pärnumaa kultuuripärandi kogumine, hoidmine ja vahendamine
38	SA Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseum	2	04.05.2016	Eesti kehakultuuri-, spordi- ja olümpiaalase materjali kogumine, säilitamine, uurimine ja vahendamine
39	SA Eesti Kunstimuuseum	1	13.06.2016	Eesti professionaalse kunsti ja väliskunsti materjalide kogumine, säilitamine, uurimine ja vahendamine
40	SA Eesti Meremuuseum	1	28.02.2017	Eesti merenduse ajaloomaterjalide kogumine, säilitamine, uurimine ja vahendamine
41	SA Saaremaa Muuseum	2	18.08.2017	Saare maakonna kultuuripärandi materjalide kogumine, säilitamine, uurimine ja vahendamine
42	SA Kunstihoone	2	12.12.2017	Kunsti ja kunstiteaduse vallas loovuse ja initsiatiivi arendamine, näituste ja näitusmüükide korraldamine
43	SA Eesti Ajaloomuuseum	1	10.01.2019	Teatri-, muusika- ja filmipärandi kogumine, säilitamine, uurimine ja vahendamine
44	SA Kuressaare Teater	2	11.04.2019	Professionaalsete lavastuste loomine ja esitamine, muude teatrikunstisündmuste korraldamine
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium				
45	Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA	1	25.08.2000	Laenude ja garantiide väljastamine, aitamaks ettevõtetel areneda ja turvaliselt välisturgudele laieneda; Eesti ettevõtlus- ja regionaalpoliitika arendamine
46	Riigi Infokommunikatsiooni SA	1	18.12.2000	Riigi ühtsete infokommunikatsiooni- ja tugiteenuste osutamine sh elutähtsad teenused mereside teenus ja katkematu sideteenus
47	SA Tallinna Teaduspark Tehnopol	3	30.09.2003	Kinnisvaraobjektide arendamine ja haldamine teadmismahukate ettevõtete konkurentsivõime suurendamiseks
48	Eesti Interneti SA	2	13.02.2009	.ee maatunnusega tippdomeeni haldamine
49	SA Ida-Viru Investeeringute Agentuur	5	24.05.2010	Ettevõtluskeskkonna arendamine Ida- Virumaal ning tööstusalade aktiivne väljaarendamine Ida- Virumaa tööstusliku traditsiooniga omavalitsustes
50	SA Tartu Teaduspark	5	06.08.1997	Tartu teaduspotentsiaali rakendamine teadus ja/või tehnoloogiamahuka ettevõtluse edendamiseks.
Maaeluministeerium				
51	Maaelu Edendamise SA	1	19.05.1997	Eesti maapiirkonna ettevõtluse toetamine ja konkurentsivõime tõstmine

Sihtasutus		Asutajate arv	Asutamise aeg	Põhikirjaline eesmärk
52	SA Eesti Maaelumuuseumid	1	11.09.2017	Eesti põllumajandusajaloo materjali kogumine, säilitamine, uurimine ja vahendamine
Rahandusministeerium				
53	Pokumaa SA	7	21.09.2000	Pokumaa rajamine, arendamine ja haldamine, Pokumaa tegevuste käivitamine ning nende koordineerimine
Siseministeerium				
54	SA Kodanikuühiskonna Sihtkapital	1	18.02.2008	Kodanikuühiskonna arendamine
Sotsiaalministeerium				
55	SA Eesti Puuetega Inimeste Fond	1	14.03.1997	Puudega inimeste ühiskonda integreerumise toetamine
56	SA Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus	1	19.05.2003	Ambulatoorse ja statsionaarse eriarstiabi ning sellega seonduvate teiste tervishoiu- ja sotsiaalteenuste osutamine
57	SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla	1	25.07.2001	Kõrgekvaliteedilise eriarstiabi- ja kiirabiteenuse osutamine, tervishoiualase õppe- ja teadustöö arendamine
58	SA Tartu Ülikooli Kliinikum	3	22.12.1998	Kõrgekvaliteedilise arstiabi ja tervishoiuteenuste osutamine. Uute diagnostika- ja ravivõtete välja töötamine, uute ravimite aprobeerimine
59	SA Viljandi Haigla	1	21.01.2002	Kvaliteetse eriarstiabi- ja kiirabiteenuse osutamine, rehabilitatsiooni- ja sotsiaalteenuste pakkumine
60	SA Koeru Hooldekeskus	1	09.01.2004	Hoolekande- ja tervishoiuteenuste osutamine
61	SA Jõgeva Haigla	1	19.03.2003	Kvaliteetse eriarstiabi, üldhoolduse ja rehabilitatsiooniteenuse osutamine
Välisministeerium				
62	SA Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus	1	30.04.2021	Rahvusvahelise arengukoostöö projektide elluviimine
Vabariigi Presidendi Kantselei				
63	SA Vabariigi Presidendi Kultuurirahastu	1	14.02.2000	Kultuuri-, sotsiaal-, haridus ja teaduspreemiate ja stipendiumite väljaandmine ning vastavate programmide finantseerimine.
64	SA Eesti Koostöö Kogu	1	10.04.2003	Eesti pikaajalist arengut mõjutavate teemade seire korraldamine ja analüüs, ettepanekute ja poliitikasoovituste väljatöötamine

Lisa 2.2 Riigi sihtasutused asutajaõiguste teostajate lõikes seisuga 06.07.2023

Sihtasutus		Asutajate arv	Asutamise aeg	Põhikirjaline eesmärk
Haridus- ja Teadusministeerium				
1	Kutsekoda SA	5	28.09.2001	Kutsesüsteemi loomine ja selle toimimise tagamine
2	SA Eesti Teadusagentuur	1	28.05.1998	Teadus- ja arendustegevuse finantseerimine
3	SA Teaduskeskus Ahhaa	3	12.03.2004	Õppe- ja huvikeskuse arendamine ja haldamine
4	SA Euroopa Kool	1	16.11.2018	Rahvusvahelise erakooli Tallinna Euroopa Kool pidamine
Kaitseministeerium				
5	Riigikaitse Edendamise SA	2	05.07.2004	Eesti Kaitseväe ja Kaitseliidu infotehnoloogilise varustatuse ja väljaõppe parandamise toetamine
6	SA Rahvusvaheline Kaitseuuringute Keskus	1	12.07.2006	Poliitilise ekspertiisi arendamine ja hoidmine, hoiakute kujundamine ühiskonnas
7	SA CR14	1	25.11.2020	Edendada ja toetada kaitsevaldkonnas riigi küberjulgeolekualast tegevust
Kliimaministeerium				
8	SA Keskkonnainvesteeringute Keskus	1	02.06.2000	Loodushoiu ning keskkonnakaitse ja -teadlikkuse arendamine
Kultuuriministeerium				
9	Spordikoolituse ja -Teabe SA	2	12.03.2003	Võimaluste loomine hariduse ja spordi toetamiseks ja arendamiseks ning sporditegevust toetavate tugiteenuste arendamine.
10	Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA	1	25.03.1998	Laulu- ja tantsupidude kui tsükliliselt kulmineeruvata kultuurisündmuste protsessipõhine ja jätkusuutlik toimimine
11	SA Eesti Filmi Instituut	1	28.08.1997	Eesti rahvusliku filmikultuuri säilitamine ja arendamine
12	SA Eesti Draamateater	1	03.10.2003	Eesti rahvuskultuuri rikastamine ning eesti keele hoidmine ja edendamine kutselise teatrikunsti viljelemise kaudu
13	SA Kultuurileht	1	30.03.1999	Kultuuriajakirjanduse väljaannete kirjastamine ja levitamine
14	SA Rakvere Teatrimaja	2	09.11.2004	Kunstiliselt väärtuslike professionaalsete lavastuste loomine ning rahvakultuuri ja seltsielu viljelemine
15	SA Tartu Jaani Kirik	5	25.09.1998	Tartu Jaani kiriku taastamise, kasutamise ja säilitamise projektide rahastamine
16	SA Tehvandi Spordikeskus	3	21.12.2004	Olümpiaettevalmistuskeskuse väljaarendamine ja haldamine ning vaba aja veetmiseks tingimuste loomine
17	SA Ugala Teater	1	23.01.2007	Kunstiväärtuslike lavastuste loomine ja esitamine. Eesti rahvuskultuuri rikastamine ning eesti keele hoidmine ja edendamine
18	SA Sakala Teatrimaja	3	25.02.1998	SA valduses ja kasutuses oleva hoone remont ja rekonstrueerimine ning valminud hoonekompleksi haldamine
19	SA Vene Teater	1	30.11.2004	Kunstiliselt ja tehniliselt kõrgetasemeliste etenduste loomine ja muude kultuuriürituste korraldamine
20	SA Virumaa Muuseumid	3	11.06.2002	Kultuuri-, loodus- ja keskkonnakaitse väärtuste taastamine, hoidmine, kogumine, uurimine
21	SA Jõulumäe Tervisespordikeskus	1	28.04.2008	Võimaluste pakkumine loodushariduslikuks tegevuseks, harrastus- ja tippspordiga tegelemiseks ning aktiivse puhkuse veetmiseks
22	Integratsiooni SA	1	15.06.1998	Eesti ühiskonna integratsioonile suunatud ning sisse- ja väljarändega seotud tegevused
23	SA Endla Teater	3	01.03.2012	Eesti rahvuskultuuri edendamine ja eesti keele hoidmine, kunstiväärtuslike professionaalsete lavastuste loomine
24	SA Eesti Noorsooteater	1	30.11.2012	Nukukunsti hoidmine ja arendamine ning Eesti kui maailma nukuteatrikunsti ajaloo tutvustamine
25	SA Teater Vanemuine	1	06.11.2012	Eesti kultuurimõtte edendamine, kunstiväärtuslike lavastuste loomine, etenduskunstisündmuste korraldamine

Sihtasutus		Asutajate arv	Asutamise aeg	Põhikirjaline eesmärk
26	SA Narva Muuseum	2	20.12.2012	Narva linna ja piirkonna ajaloo, arhitektuuri-, kultuuri- ja looduspärandi tutvustamine, Narva linnuse ja bastionide hoidmine ja arendamine
27	SA Eesti Vabaõhumuuseum	1	27.12.2013	Eesti kultuuripärandi hoidmine ja arendamine
28	SA Eesti Riiklik Sümfooniaorkester	1	13.01.2014	Eesti rahvusorkestrina eesti muusikakultuuri ja ennekõike sümfoonilise muusikakultuuri säilitamine ja arendamine.
29	SA Eesti Tervishoiu Muuseum	2	12.12.2013	Anatoomia ja füsioloogia alaseid teadmiste elamuslik pakkumine, Eesti meditsiinipärandi hoidmine
30	SA Eesti Kontsert	1	03.01.2014	Eesti muusikakultuuri säilitamine ja arendamine
31	SA Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid	2	05.07.2013	Läänemaa ja Haapsalu linna kultuuripärandi ning Eesti side ja raudtee ajaloo tutvustamine ja populariseerimine
32	SA Hiiumaa Muuseumid	4	20.11.2014	Hiiumaa kultuuripärandit kogumine, säilitamine ja vahendamine
33	SA Eesti Filharmoonia Kammerkoor	1	30.12.2014	Muusikakultuuri edendamine, tutvustamine, salvestamine ja propageerimine.
34	SA A.H.Tammsaare Muuseum Vargamäel	2	29.01.2003	A.H.Tammsaare loomingulise pärandi uurimine ja tutvustamine
35	SA Pärnu Muuseum	2	05.08.2015	Pärnumaa kultuuripärandi kogumine, hoidmine ja vahendamine
36	SA Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseum	2	04.05.2016	Eesti kehakultuuri-, spordi- ja olümpiaalase materjali kogumine, säilitamine, uurimine ja vahendamine
37	SA Eesti Kunstimuuseum	1	13.06.2016	Eesti professionaalse kunsti ja väliskunsti materjalide kogumine, säilitamine, uurimine ja vahendamine
38	SA Eesti Meremuuseum	1	28.02.2017	Eesti merenduse ajaloomaterjalide kogumine, säilitamine, uurimine ja vahendamine
39	SA Saaremaa Muuseum	2	18.08.2017	Saare maakonna kultuuripärandi materjalide kogumine, säilitamine, uurimine ja vahendamine
40	SA Kunstihoone	2	12.12.2017	Kunsti ja kunstiteaduse vallas loovuse ja initsiatiivi arendamine, näituste ja näitusmüükide korraldamine
41	SA Eesti Ajaloomuuseum	1	10.01.2019	Teatri-, muusika- ja filmipärandi kogumine, säilitamine, uurimine ja vahendamine
42	SA Kuressaare Teater	2	11.04.2019	Professionaalsete lavastuste loomine ja esitamine, muude teatrikunstisündmuste korraldamine
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium				
43	Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA	1	25.08.2000	Laenude ja garantiide väljastamine, aitamaks ettevõtetel areneda ja turvaliselt välisturgudele laieneda; Eesti ettevõtlus- ja regionaalpoliitika arendamine
44	Riigi Infokommunikatsiooni SA	1	18.12.2000	Riigi ühtsete infokommunikatsiooni- ja tugiteenuste osutamine sh elutähtsad teenused mereside teenus ja katkematu sideteenus
45	SA Tallinna Teaduspark Tehnopol	3	30.09.2003	Kinnisvaraobjektide arendamine ja haldamine teadmismahukate ettevõtete konkurentsivõime suurendamiseks
46	Eesti Interneti SA	2	13.02.2009	.ee maatunnusega tippdomeeni haldamine
47	SA Tartu Teaduspark	5	06.08.1997	Tartu teaduspotentsiaali rakendamine teadus ja/või tehnoloogiamahuka ettevõtluse edendamiseks.
Regionaal- ja Põllumajandusministeerium				
48	SA Ida-Viru Investeeringute Agentuur	5	24.05.2010	Ettevõtluskeskkonna arendamine Ida- Virumaal ning tööstusalade aktiivne väljaarendamine Ida- Virumaa tööstusliku traditsiooniga omavalitsustes
49	Maaelu Edendamise SA	1	19.05.1997	Eesti maapiirkonna ettevõtluse toetamine ja konkurentsivõime tõstmine
50	SA Eesti Maaelumuuseumid	1	11.09.2017	Eesti põllumajandusajaloo materjali kogumine, säilitamine, uurimine ja vahendamine
51	Pokumaa SA	7	21.09.2000	Pokumaa rajamine, arendamine ja haldamine, Pokumaa tegevuste käivitamine ning nende koordineerimine

Sihtasutus		Asutajate arv	Asutamise aeg	Põhikirjaline eesmärk
Siseministeerium				
52	SA Kodanikuühiskonna Sihtkapital	1	18.02.2008	Kodanikuühiskonna arendamine
Sotsiaalministeerium				
53	SA Eesti Puuetega Inimeste Fond	1	14.03.1997	Puudega inimeste ühiskonda integreerumise toetamine
54	SA Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus	1	19.05.2003	Ambulatoorse ja statsionaarse eriarstiabi ning sellega seonduvate teiste tervishoiu- ja sotsiaalteenuste osutamine
55	SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla	1	25.07.2001	Kõrgekvaliteedilise eriarstiabi- ja kiirabiteenuse osutamine, tervishoiualase õppe- ja teadustöö arendamine
56	SA Tartu Ülikooli Kliinikum	3	22.12.1998	Kõrgekvaliteedilise arstiabi ja tervishoiuteenuste osutamine. Uute diagnostika- ja ravivõtete välja töötamine, uute ravimite aprobeerimine
57	SA Viljandi Haigla	1	21.01.2002	Kvaliteetse eriarstiabi- ja kiirabiteenuse osutamine, rehabilitatsiooni- ja sotsiaalteenuste pakkumine
58	SA Koeru Hooldekeskus	1	09.01.2004	Hoolekande- ja tervishoiuteenuste osutamine
59	SA Jõgeva Haigla	1	19.03.2003	Kvaliteetse eriarstiabi, üldhoolduse ja rehabilitatsiooniteenuse osutamine
Välisministeerium				
60	SA Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus	1	30.04.2021	Rahvusvahelise arengukoostöö projektide elluviimine
Vabariigi Presidendi Kantselei				
61	SA Vabariigi Presidendi Kultuurirahastu	1	14.02.2000	Kultuuri-, sotsiaal-, haridus ja teaduspreemiate ja stipendiumite väljaandmine ning vastavate programmide finantseerimine.
62	SA Eesti Koostöö Kogu	1	10.04.2003	Eesti pikaajalist arengut mõjutavate teemade seire korraldamine ja analüüs, ettepanekute ja poliitikasoovituste väljatöötamine

Lisa 2.3 Riigi sihtasutuste 2022. a majandusnäitajad (tuh €)

	Sihtasutus	Varad	Põhivara	Netovara	Tulud	Saadud toetus	Omatulu	Kulud	Antud toetus	Ülalpid-kulu	Tulem	Töötajate arv
1	Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA	544 856	191 853	143 351	71 327	66 737	4 569	70 703	12 301	58 402	784	364
2	Maaelu Edendamise SA	307 384	128 481	147 609	8 178	1 447	6 456	4 456	124	4 456	3 722	29
3	SA Tartu Ülikooli Kliinikum	265 192	188 935	180 625	346 301	14 639	326 388	338 491	91	338 400	7 344	5 408
4	SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla	261 242	196 050	150 054	305 438	21 472	283 104	295 412	70	295 341	9 367	4 098
5	SA Keskkonnainvesteeringute Keskus	76 360	51 023	19 590	4 301	4 300	0	17 107	12 664	4 443	-12 343	56
6	SA Viljandi Haigla	33 992	20 583	30 826	42 259	7 194	35 056	37 562	0	37 562	4 707	993
7	Eesti Teadusagentuur SA	31 342	9	27 329	75 203	75 198	5	69 791	63 509	6 283	5 428	69
8	SA Tehvandi Spordikeskus	30 899	29 587	29 911	7 098	4 670	2 428	6 798	0	6 798	300	89
9	SA Eesti Kunstimuuseum	23 087	21 656	21 910	12 221	10 688	1 534	12 372	0	12 372	-146	117
10	SA Eesti Kontsert	17 887	14 094	16 291	8 749	6 049	2 700	13 976	0	13 976	-5 222	146
11	SA Tallinna Teaduspark Tehnopol	17 673	14 285	8 521	7 123	3 615	3 474	7 560	1 785	5 775	-364	35
12	SA Narva Muuseum	17 215	16 208	15 504	3 354	2 670	684	2 167	0	2 167	1 138	51
13	SA Teater Vanemuine	15 834	14 090	13 665	10 867	8 428	2 439	12 498	0	12 498	-1 627	345
14	SA Eesti Meremuuseum	15 659	12 527	14 726	7 585	5 235	2 312	7 899	14	7 885	-311	81
15	SA Eesti Ajaloomuuseum	15 244	14 467	14 769	2 866	2 267	600	4 110	0	4 110	-1 243	61
16	SA Saaremaa Muuseum	13 997	12 815	13 600	1 563	992	571	1 471	0	1 471	93	30
17	Riigi Infokommunikatsiooni SA	13 442	6 246	10 340	8 898	3 961	4 935	7 950	0	7 950	956	56
18	SA Ugala Teater	11 683	11 067	11 308	3 358	1 744	1 614	3 894	3	3 891	-535	92
19	SA Eesti Vabaõhumuuseum	10 965	8 833	10 179	3 820	2 528	1 291	4 024	1	4 023	-201	99
20	SA Teaduskeskus Ahhaa	9 328	5 799	8 240	4 161	1 279	2 871	4 118	6	4 112	49	56
21	SA Ida-Viru Investeeringute Agentuur	9 173	8 006	8 687	1 030	590	36	929	8	921	101	6
22	SA Eesti Maaelumuuseumid	8 894	7 841	8 708	2 113	1 783	295	2 595	16	2 580	-481	56
23	SA Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus	8 177	10	171	9 075	9 075	0	9 192	6 385	2 806	-110	25
24	SA Eesti Draamateater	8 116	5 026	6 233	4 860	2 583	2 275	5 120	14	5 106	-258	122
25	SA CR14	7 639	4 148	5 376	3 956	3 563	393	4 212	1	4 211	-253	42
26	SA Vene Teater	7 439	6 893	5 566	3 594	2 490	1 103	3 768	5	3 764	-195	106
27	Integratsiooni SA	7 262	114	1 286	6 931	6 931	0	7 057	1 263	5 794	-117	46
28	SA Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus	6 692	3 182	6 049	6 191	223	5 968	5 653	5	5 648	539	148
29	SA Eesti Filmi Instituut	6 664	64	846	12 637	12 185	496	12 637	10 463	2 174	51	17
30	SA Rakvere Teatrimaja	6 629	4 526	6 164	3 311	1 978	1 302	3 666	0	3 666	-352	83
31	SA Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid	6 302	5 775	5 978	1 778	1 347	431	1 741	1	1 739	37	34

32	SA Endla Teater	5 871	4 741	4 831	3 528	2 046	1 469	3 817	0	3 817	-288	103
33	SA Tartu Teaduspark	5 577	5 164	3 999	1 744	770	974	1 893	26	1 737	-187	18
34	SA Rahvusvaheline Kaitseuuringute Keskus	5 492	3 600	1 417	2 548	2 293	256	2 369	23	2 346	28	23
35	SA Jõulumäe Tervisespordikeskus	4 986	3 435	4 198	2 259	1 792	467	1 211	0	1 211	1 050	19
36	SA Virumaa Muuseumid	4 938	4 574	4 547	2 415	1 136	1 277	2 801	0	2 800	-386	56
37	SA Jõgeva Haigla	2 753	1 566	1 857	7 262	62	7 200	6 869	0	6 869	391	162
38	SA Koeru Hooldekeskus	2 750	1 855	2 339	3 549	390	3 149	3 495	0	3 495	55	122
39	Eesti Interneti SA	1 899	12	1 439	1 063	0	977	924	0	301	140	9
40	SA Kunstihoone	1 722	1 295	372	1 328	1 285	42	1 139	0	705	189	12
41	SA Euroopa Kool	1 597	40	384	5 617	3 740	1 877	5 689	28	5 661	-70	96
42	SA Kodanikuühiskonna Sihtkapital	1 447	0	132	2 161	2 161	0	2 157	1 583	574	6	11
43	SA Eesti Riiklik Sümfooniaorkester	1 429	582	1 024	4 070	3 600	470	4 155	12	4 143	-83	105
44	Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA	1 418	0	1 316	1 638	1 585	53	1 812	953	859	-171	10
45	SA Erametsakeskus	1 293	140	1 211	5 287	4 980	308	5 294	3 490	1 803	-5	27
46	Kutsekoda SA	1 069	27	702	2 668	2 614	54	2 661	842	1 819	8	30
47	SA Eesti Tervishoiu Muuseum	1 037	302	849	1 164	915	249	1 207	0	1 207	-43	18
48	SA Pärnu Muuseum	1 006	818	902	1 118	967	150	1 167	0	1 167	-48	21
49	SA Kuressaare Teater	968	859	930	604	468	133	636	0	636	-31	14
50	SA Kultuurileht	717	329	362	3 845	3 128	685	3 860	0	3 860	-14	89
51	SA Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseum	667	583	613	1 040	884	156	1 146	0	1 146	-108	18
52	Spordikoolituse ja -Teabe SA	528	36	72	8 184	8 143	40	8 216	7 441	655	-31	16
53	SA A.H.Tammsaare Muuseum Vargamäel	458	367	397	158	111	41	179	0	179	-20	5
54	Pokumaa SA	458	430	418	126	58	63	144	0	144	-18	6
55	SA Eesti Filharmoonia Kammerkoor	447	25	287	1 442	1 121	321	1 407	1	1 405	36	35
56	SA Sakala Teatrimaja	384	330	328	373	268	105	423	0	423	-50	8
57	Riigikaitse Edendamise SA	367	0	337	2 610	2 610	0	2 276	2 275	2	334	0
58	SA Eesti Noorsooteater	293	39	-113	3 948	3 107	833	4 154	4	4 150	-205	78
59	SA Hiiumaa Muuseumid	279	153	228	352	292	61	369	0	369	-17	11
60	SA Eesti Koostöö Kogu	144	0	69	323	320	0	388	135	252	-65	3
61	SA Eesti Puuetega Inimeste Fond	108	0	107	1 205	1 205	0	1 233	1 187	45	-28	1
62	SA Tartu Jaani Kirik	85	30	65	72	23	49	74	0	74	-2	2
63	SA Vabariigi Presidendi Kultuurirahastu	30	0	30	65	65	0	62	62	0	3	0
64	SA UNESCO Eesti Rahvuslik Komisjon	4	0	0	137	137	0	140	0	140	-3	3
Kokku 2022		**1 868 492**	**1 035 525**	**979 066**	**1 064 053**	**340 138**	**716 786**	**1 052 292**	**126 791**	**924 319**	**11 227**	**14 090**
Kokku 2021		2 220 903	1 023 505	967 008	1 052 624	383 866	662 875	1 026 394	191 141	832 590	28 220	14 010
Kokku muutus '22 vs '21		-352 411	12 020	12 058	11 429	-43 728	53 910	25 898	-64 351	91 729	-16 992	80

Lisa 3.1 Riigi liikmesusega Eesti maaparandusühistute registris registreeritud maaparandusühistud seisuga 31.12.2022

Mittetulundusühing		Registri-kood	Liikmete arv	Lisainformatsioon (seisuga 25.10.2023)	Esmakande aeg
Keskkonnaministeerium/Maa-amet (keskkonnaministri 18.03.2018 käskkiri nr 1-2/18/175)					
1	Aardla polder MPÜ	80596432	51	Aruanded esitamata alates 2021. a aruandest	13.05.2021
2	Alajõe MPÜ	80310890	8		21.06.2010
3	Ariste MPÜ	80372141	18		03.07.2014
4	Hummuli MPÜ	80405260	105	Aruanded esitamata alates 2021. a aruandest	23.08.2016
5	Inkalaane MPÜ	80405389	13		25.08.2016
6	Järvaküla MPÜ	80552274	68	2022. a aruanne esitamata	06.07.2018
7	Kaimi MPÜ	80552245	75	2022. a aruanne esitamata	04.07.2018
8	Karu MPÜ	80292838	19		18.08.2009
9	Kiisaoja MPÜ	80392735	15		05.11.2015
10	Laane MPÜ	80215915	23		06.01.2005
11	Lemmetsa MPÜ	80417234	38		05.05.2017
12	Lodja MPÜ	80417091	24		03.05.2017
13	Madila-Vilumäe MPÜ	80287794	22		27.04.2009
14	Muri MPÜ	80420696	56	Hoiatusmäärus registrist kustutamiseks; aruanded esitamata alates 2018. a aruandest	19.07.2017
15	MTÜ Mustu MPÜ	80387243	15		02.07.2015
16	Mõisa MPÜ	80386410	45		03.06.2015
17	Määra MPÜ	80215967	23		10.01.2005
18	Ohukotsu MPÜ	80568217	31	2022. a aruanne esitamata	01.08.2019
19	Oidrema Vahesoo MPÜ	80550370	16		11.05.2018
20	Rannaküla MPÜ	80341488	24		23.04.2012
21	Rebase MPÜ	80554920	133	2022. a aruanne esitamata	20.09.2018
22	Räpu MPÜ	80376676	83	2022. a aruanne esitamata	29.10.2014
23	Sangamõisa MPÜ	80416795	35		26.04.2017
24	Selja Kraavid MPÜ	80401374	8		09.05.2016
25	Sepa MPÜ	80554288	53		04.09.2018
26	Soetaguse MPÜ	80404941	45	Aruanded esitamata alates 2021. a aruandest	16.08.2016
27	Sõrandu MPÜ	80303192	60	2022. a aruanne esitamata	19.02.2010
28	Toomemaa MPÜ	80218629	5	2022. a aruanne esitamata	04.07.2005
29	Ubesoo Poldri MPÜ	80190109	41	2022. a aruanne esitamata	06.06.2003
30	Varnja Poldri MPÜ	80190173	21		11.06.2003
31	Viruvere-Räsna MPÜ	80275076	65		28.08.2008
32	Võtikvere MPÜ	80419434	22	2022. a aruanne esitamata	20.06.2017
33	Väljaküla MPÜ	80568105	2	Aruanded esitamata alates 2021. a aruandest	29.07.2019
Keskkonnaministeerium/Riigimetsa Majandamise Keskus (keskkonnaministri 18.03.2018 käskkiri nr 1-2/18/175)					
34	Höbringi MPÜ	80405455	21		25.08.2016
35	Jalametsa MPÜ	80312995	108		11.08.2010
36	Jäärja MPÜ	80551694	13		19.06.2018
37	Kaerasaare MPÜ	80329872	20		18.07.2011
38	Kastja MPÜ	80271537	8		29.08.2008
39	Kuhjavere MPÜ	80552038	43		29.06.2018
40	Künnametsa MPÜ	80388701	45	Aruanded esitamata alates 2021. a aruandest	14.08.2015
41	Laatre MPÜ	80262300	20		15.01.2008

Mittetulundusühing		Registri-kood	Liikmete arv	Lisainformatsioon (seisuga 25.10.2023)	Esmakande aeg
42	MTÜ Leedimõisa MPÜ	80419428	37	2022. a aruanne esitamata	20.06.2017
43	MPÜ Libumaa	80235792	10		26.06.2006
44	Lokuta MPÜ	80225724	170		18.01.2006
45	Metsasääre MPÜ	80401428	59		10.05.2016
46	Mitmevalla MPÜ	80596805	7		19.05.2021
47	Muhkva MPÜ	80401552	27		16.05.2016
48	Oissaare MPÜ	80550393	35	2022. a aruanne esitamata	11.05.2018
49	Rõhu MPÜ	80186579	72		17.04.2003
50	Räpina poldri MPÜ	80327011	64		27.04.2011
51	Räsnaoja MPÜ	80139166	65		05.01.2001
52	Saeveski MPÜ	80264824	9		07.04.2008
53	Sepaoja MPÜ	80602411	24		15.10.2021
54	Sirgu MPÜ	80420265	62	Hoiatusmäärus registrist kustutamiseks; aruanded esitamata alates 2018. a aruandest	11.07.2017
55	Tammeküla MPÜ	80313302	60		17.08.2010
56	Vanamõisa MPÜ	80391598	7		14.10.2015
57	Veelikse MPÜ	80401227	27		04.05.2016
58	Villakvere MPÜ	80237223	27		02.05.2006
59	Viluvere MPÜ	80567442	33		09.07.2019
Maaeluministeerium					
60	Jänese MPÜ	80224305	181		21.07.2005
61	Rahinge MPÜ	80186585	243		17.04.2003
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium/Transpordiamet					
62	Kobra MPÜ	80345428	52	2022. a aruanne esitamata	13.08.2012

Lisa 3.2 Riigi liikmesusega Eesti mittetulundusühingute ja sihtasutuste registris registreeritud (endised) maaparandusühistud seisuga 31.12.2022

Mittetulundusühing		Registri-kood	Liikmete arv	Lisainformatsioon (seisuga 25.10.2023)	Esmakande aeg
Kaitseministeerium/Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus (kaitseministri 29.06.2018 käskkiri nr 333)					
	MTÜ Suuremetsa MPÜ	*80285614*	*26*	*01.06.2021 kohtumääruse alusel 05.10.2022 registrist kustutatud*	*01.06.2009*
Keskkonnaministeerium/Maa-amet (keskkonnaministri 18.03.2018 käskkiri nr 1-2/18/175)					
1	MTÜ Kaseküla MPÜ	80226793	31	Likvideerimisel (üldkoosoleku 19.12.2019 otsus)	13.09.2005
2	MTÜ Kibuna MPÜ	80310507	35	Likvideerimisel (üldkoosoleku 12.12.2018 otsus)	14.06.2010
3	MTÜ Rootsiküla MPÜ	80235303	15	2022. a aruanne esitamata	07.04.2006

Lisa 3.3 Riigi liikmesusega piirkondlikud ühistranspordikeskused ja muud Eestis registreeritud mittetulundusühingud seisuga 31.12.2022

Mittetulundusühing		Registri-kood	Liik-mete arv	Lisainformatsioon (seisuga 25.10.2023)	Esmakande aeg	Riigi 2022. a liikmemaksud
Kultuuriministeerium/Eesti Rahva Muuseum (kultuuriministri 29.05.2019. a käskkiri nr 103)						
1	MTÜ ICOM Eesti Rahvuskomitee	80194354	240	VVk 25.04.2019 nr 112	24.12.2003	1 082 €
Maaeluministeerium/Eesti Taimekasvatuse Instituut (põllumajandusministri 25.02.2015 käskkiri nr 39)						
2	MTÜ Eesti Seemneliit	80237986	36	VVk 23.01.2015 nr 45	28.06.2006	650 €
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium						
3	MTÜ Balti Teedeliit	80378340	3	VVk 02.10.2014 nr 445	03.12.2014	20 000 €
4	MTÜ Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskus	80120020	3	VVk 30.11.1999 nr 1283	22.02.2000	800 €
5	MTÜ Maailma Energeetikanõukogu Eesti rahvuskomitee	80191758	8	VVk 08.04.2003 nr 241	29.08.2003	8 857 €*
6	MTÜ Nordic Institute for Interoperability Solutions	80419486	3	VVk 17.11.2016 nr 385	20.06.2017	850 000 €
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium/Transpordiamet (majandus- ja taristuministri 22.12.2017 käskkiri nr 1.1-1/17-271)						
7	MTÜ Ida-Viru Ühistranspordikeskus	80425950	8	VVk 05.10.2017 nr 276	26.10.2017	-
8	MTÜ Jõgevamaa Ühistranspordikeskus	80229484	4	VVk 21.12.2017 nr 380	17.11.2005	-
9	MTÜ Järvamaa Ühistranspordi Keskus	80135725	4	VVk 21.12.2017 nr 380	24.11.2000	-
10	MTÜ Kagu Ühistranspordikeskus	80425742	9	VVk 05.10.2017 nr 274	24.10.2017	-
11	MTÜ Põhja-Eesti Ühistranspordikeskus	80213342	30	VVk 21.12.2017 nr 380	12.11.2004	-
12	MTÜ Pärnumaa Ühistranspordikeskus	80375665	8	VVk 21.12.2017 nr 380	07.10.2014	-
13	MTÜ Tartumaa Ühistranspordikeskus	80426233	9	VVk 05.10.2017 nr 275	31.10.2017	-
14	MTÜ Valgamaa Ühistranspordikeskus	80425297	4	VVk 08.09.2017 nr 249	17.10.2017	-
15	MTÜ Viljandimaa Ühistranspordikeskus	80426262	5	VVk 08.09.2017 nr 248	31.10.2017	-

** Riigi liikmemaksu suurus WEC-Eestis on seotud WEC-Eesti liikmemaksu suurusega WEC-is.*

Lisa 3.4 Riigi liikmesusega välisriigis registreeritud mittetulundusühingud seisuga 31.12.2022

Mittetulundusühing		Liikmete arv	Lisainformatsioon	Riigi 2022. a liikmemaksud
Haridus- ja Teadusministeerium				
1	Biobanking and Biomolecular Resources Research Infrastructure (BBMRI ERIC)	25	VVk 25.04.2013 nr 195	23 052 €
2	Common Language Resources and Technology Infrastructure Consortium (CLARIN ERIC)	26	VVk 08.09.2011 nr 393	14 384 €
3	European Cooperation in Science and Technology (COST) Association	43	VVk 20.03.2014 nr 95	-
4	European Spallation Source (ESS ERIC)	13	VVk 04.12.2014 nr 537	-
Justiitsministeerium				
5	Association of the European Network on Victims' Rights (AENVR)	17	-	8 837 €
6	Confederation of European Probation (CEP)	65	-	3 056 €
7	European Business Registry Association (EBRA)	42	VVk 31.01.2019 nr 32	3 000 €
8	European Land Registry Association (ELRA)	31		1 000 €
9	European Network Rememberance and Solidarity (ENRS)	11	-	-
10	European Organisation Of Prison And Correctional Services (EuroPris)	33	-	3 500 €
11	Academy of European Law (ERA)	36	VVk 04.10.2018 nr 251	-
Kaitseministeerium				
12	European Cyber Security Organisation (ECSO)	270	VVk 14.07.2016 nr 253	-
Keskkonnaministeerium/Maa-amet (keskkonnaministri 18.01.2019 käskkiri nr 1-2/19/22)				
13	European Spatial Data Research (EuroSDR)	35	VVk 09.11.2018 nr 289	4 000 €
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium				
14	Association of European Vehicle and Driver Registration Authorities (EReg)	29	VVk 15.09.2011 nr 395	5 905 €
Siseministeerium				
15	Biometrics Institute	223	VVk 28.02.2019 nr 63	2 497 €
16	International Organization for Migration (IOM)	182	Rahvusvahelise Migratsiooni-organisatsiooniga ühinemise ning tema põhikirja ja põhikirja muutmise heakskiitmise seadus	20 168 €
Siseministeerium/Politsei- ja Piirivalveamet				
17	European Network of Policewomen (ENP)	27	VVk 20.05.2021 nr 202	-
18	European Police Sports Union (USPE)	40	VVk 20.05.2021 nr 202	1 200 €
19	European Roads Policing Network (ROADPOL)	165	VVk 20.05.2021 nr 202	5 000 €
20	International Maritime Rescue Federation (IMRF)	115	VVk 20.05.2021 nr 202	450 €
Siseministeerium/Päästeamet				
21	Federation of the European Union Fire Officers Associations (FEU)	26	VVk 20.05.2021 nr 202	1 100 €
22	International Association of Fire and Rescue Services (CTIF)	39	VVk 20.05.2021 nr 202	800 €
Siseministeerium/Sisekaitseakadeemia				

Mittetulundusühing		Liikmete arv	Lisainformatsioon	Riigi 2022. a liikmemaksud
23	European Fire Service Colleges' Association (EFSCA)	31	VVk 20.05.2021 nr 202	550 €
Sotsiaalministeerium				
24	European Social Survey (ESS ERIC)	27	VVk 31.01.2013 nr 39	22 500 €
Välisministeerium				
25	European Centre of Excellence (CoE) for Civilian Crisis Management	22	VVk 27.02.2020 nr 69	20 000 €